

C 452

Anul XIII.

Nr. III.

BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**CALENDARUL
ASOCIAȚIUNII**

PE ANUL VISECT

1924

INTOCMIT DE: I. GEORGESCU,
SECRETARUL LITERAR AL ASOCIAȚIUNII.

SIBIIU. EDITURA ASOCIAȚIUNII.
TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

Pretul pentru membrul Asociațiunii 10 Lei.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“.

—≡ Intemeiată la 1861. ≡—

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. Sa Regele FERDINAND I.

VICE-PREȘEDINTE:

Dr. OCTAVIAN RUSSU, avocat Sibiiu.

Comitetul central al «Asociațiunii» numără 30 de fruntași din toate păturile societății românești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

 E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească „Asociațiunea“ abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membri sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 1000 —
Membru fondator al «Asociațiunei», odată pentru totdeauna	„ 400.—
Membru pe viață al «Asociațiunei», odată pentru totdeauna	„ 200.—
Membru activ al «Asociațiunei», anual	„ 10.—
Membru ajut. al «Asociațiunei», anual	„ 2.—

C 452

Calendarul Asociațiunii

pe anul visect

1924

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Întocmit de

Ioan Georgescu

secretarul literar al „Asociațiunii“.

Sibiu. — Editura Asociațiunii.

Tiparul Tipografiei arhiecezane.

Intâmplările cele mai de seamă din lume.

Câți ani sunt:

Dela	perioada bizantină	7432—7433
"	" alexandrină	7434
"	" iuliană	6637
"	" evree	5684—5685
"	potopul biblic	4268
"	prima olimpiadă	2700
"	fondarea Romei după Varon	2677
"	era lui Nabonassar, fixată Miercuri în 26 Febr. în anul 3967 a perioadei iuliene sau la 747 înainte de Hristos după cronologiști și 746 după astronomi	2671
"	moartea lui Machedon	2247
"	nașterea Domnului nostru Isus Hristos	1924
"	moartea Domnului nostru Isus Hristos	1891
După	calendarul gregorian stabilit în 1582 Octombrie, începând Luni 1 Ianuarie	1924
"	calendarul iulian, începând cu 13 zile mai târziu, Duminică în 14 Ianuarie	1924
Dela	căderea Ierusalimului	1854
"	descălecarea Romanilor în Dacia	1819
"	creștinarea Romanilor	1703
"	egira, începutul calendarului musulman	1342
"	despărțirea bisericii papistașe de cea de răsărit	870
"	descălecarea lui Radu Negru	634
"	intemeierea Moldovei	565
"	tipărirea celui dintâi Calendar în Europa	452
"	descoperirea Americii de către Cristofor Columb	432
"	moartea lui Ștefan-cel-mare, domnul Moldovii	420
"	tipărirea celei dintâi cărți în românește	364
"	sădirea tutunului în Europa	333
"	moartea lui Mihai-Viteazul	323
"	unirea Românilor din Transilvania cu biserica Romei	224
"	aflarea trenului cu aburi	160

Pe cumpând, fierul și ciurul sunt tot una.

Dela răpirea Bucovinei de către Nemți	147
„ răscoala Românilor din Ardeal împotriva Ungurilor	140
„ răpirea Basarabiei de către Ruși	112
„ răscoala lui Tudor Vladimirescu	103
„ nașterea lui Avram Iancu	100
„ unirea Moldovii cu Muntenia sub Cuza-Vodă	65
„ aflarea telefonului	47
„ războiul pentru neatárnare sub Carol I.	47
„ lipirea Dobrogei la România	46
„ întemeierea României ca Regat	43
„ cel dintâi sbor cu mașina de sburat	19
„ războiul cu Bulgaria și lipirea Cadrilaterului la România	11
„ izbucnirea războiului european	10
„ suirea pe Tron a Regelui Ferdinand I.	10
„ intrarea României în războiu	8
„ încheierea păcii	6
„ unirea tuturor Românilor	6
„ încoronarea primului Rege al României întregite	2

Intunecimile (eclipsele) anului 1924.

Anul acesta este bogat în eclipse, fiind cele mai multe posibile în cursul unui an. Sunt 2 eclipse totale de lună și 3 eclipse parțiale de soare.

1. Eclipsa din 20 Februarie, vizibilă pentru noi, este de lună. Luna ajunge în umbra pământului la orele 2 și 18 minute și ese la orele 5 și 58 minute seara. Noi o vedem numai dela ora 4 încolo după apusul soarelui. Timpul este cel dela Paris, diferența este de aproape o oră între timpul nostru și cel dela Paris. De altcum pentru toți aceia pentru cari luna este deasupra orizontului, eclipsa este vizibilă. Este foarte interesantă culoarea lunei eclipsate.

2 Eclipsă parțială de soare la 5 Martie. Pentru exploratorii polului sud cerul le oferă una dintre feno-

*Nu-ți pierzi un prietin pentrucă nu i-ai dat bani,
ci pentrucă i-ai dat.*

Schopenhauer.

menele cele mai frumoase. Pentru pol eclipsa este în faza cea mai favorabilă.

3. Eclipsă parțială de soare la 31 Iulie. Invizibilă la noi.

4. Eclipsă totală de lună la 14 August. Vizibilă în parte și pentru noi, dar mai mult invizibilă. Are loc între orele 7·30—9·09 seara.

5. Eclipsă parțială de soare la 29 August, invizibilă pentru noi. De această dată, ca să nu fie supărare, polului Nord este dată să vadă eclipsa, de aici trece prin Siberia și se termină în Iaponia. Puțin se vede și prin sudul Suediei și Norvegiei.

Pe lângă aceste fenomene anul acesta are de înregistrat și un fenomen destul de rar. La 7 Mai 1924 pe la ora 1 p. m. până seara, are loc trecerea celui mai apropiat planet alui Mercur pe dinaintea soarelui. Trecerea este destul de înceată și pentru noi cei de pe pământ nu este vizibilă decât ieșirea din discul soarelui. Ultima trecere este în 1907, în 14 Noemvrie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anotimpurile.

Primăvara începe în 20 Martie, orele 9·20 seara. Este de observat că timpul astronomilor nu se potrivește întocmai cu cel civil. Este împărțit tot în 24 ore, dar ziua se începe în momentul când soarele trece la meridian, adică la amiază. Toate ceasornicile vor umbla bine în această zi și cel civil, și cel solar, și cel astronomic care se regulează după mersul stelelor. Momentul 0 este când soarele trece ecuatorul din emisfera sudică în emisfera nordică. Pentru polul Nord începe ziua de 6 luni, pentru cel sudic noaptea de 6 luni. Acum este echinocțiul de primăvară, ziua și noaptea sunt egale. Soarele trece din zodia Peștilor în zodia Berbecului.

Vara începe în 21 Iunie, orele 5 d. p. Ziua cea mai lungă, arcul zilnic al soarelui este cel mai mare. Ocupă poziția cea mai înaltă pe bolta cerească la 23°17' deasupra ecuatorului. Soarele trece din zodia Gemenilor în zodia Racului. Ziua durează 17 ore și 20 minute. Solstițiul de vară.

Trebuie să ști suferi ca să ști și compătimi.

Toamna începe la 23 Septemvrie, orele 7-58 dimineața. Ziua egală cu noaptea. Soarele trece ecuatorul din emisfera nordică în cea sudică. Polul sud va avea tot zi și cel nord tot-noapte, 6 luni. Soarele trece zodia Fecioarei în zodia Cumpenei. Echinocțiul de toamnă.

Iarna începe la 22 Decemvrie, orele 2-45 dimineața. Ziua cea mai scurtă de 9 ore și 21 minute și noaptea cea mai lungă. Arcul de zi al soarelui cel mai scurt. Trece din zodia Săgetătorului în zodia Capricornului. Solstițiul de iarnă.

În privința duratei lor se observă că Primăvara durează 92 zile, 19 ore și 38 minute, Vara 93 zile, 14 ore și 54 minute, Toamna 89 zile, 18 ore și 53 minute și Iarna 89 zile, 0 oră și 29 minute, așa, că cel mai scurt anotimp este iarna și cel mai lung Vara. Și natura s'a întocmit în favorul celor de pe emisfera nordică, dându-ne o vară mai lungă cu 4 zile și mai bine. Această deosebire de durată provine dela forma ecliptică a orbitei pământului, al cărei centru nu concade cu centrul geometric al eclipsei.

Mijlocul anului este în 2 Iulie, la amiazi. Soarele apare la amiazi cu diametrul cel mai mic, fiindcă pământul este la cea mai mare depărtare de soare.

Zilele când nu se judecă.

Pe lângă Duminecă și sărbătorile, când sunt închise dughenile, se mai țin și următoarele sărbători la judecătorie:

7 Ianuarie, <i>Sf. Ioan</i>	8 Septemvrie, <i>Nașterea Maicii Domnului (Sf. Maria mică)</i>
25 Martie, <i>Bunavestire</i>	14 Septemv., <i>Ziua Crucii</i>
Cele trei zile de <i>Paști</i>	26 Octomv., <i>Sf. Dumitru</i>
21 Mai, <i>Sf. Constantin și Elena</i>	8 Noemvrie, <i>Sf. Mihail și Gavriil</i>
<i>Îndălțarea Domnului</i>	6 Decemv., <i>Sf. Nicolae.</i>
Cele două zile de <i>Rusale</i>	
9 Iunie, <i>Sf. Petru și Pavel</i>	

Argintul este un bun servitor, dar un rău măestru.

Pentru tribunale mai vin apoi vacanțele de Crăciun (din ajun până la anul nou), din Joia mare până în Dumineca Tomii și vara dela 1 Iulie până la 31 August. La judecătorii nu este vacanță decât patru zile: la Crăciun și 6 zile la Paști.

Pe orice cerere făcută la autorități se pune un timbru fiscal de 1 Leu și un timbru de ajutor de 50 bani. Altfel cererea nu se ia în seamă.

Aniversări și sărbători naționale.

- Unirea Principatelor Române, 24 Ianuarie 1859.
 Aniversarea revoluțiunii prin care s'a realizat formarea unei dinastii în România, 11 Februarie 1866.
 Proclamarea Regatului Român, 14 Martie 1881.
 Unirea Basarabiei cu România, 27 Martie 1918.
 Proclamarea Independenței României, 10 Maiu 1877,
 BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Ziua Eroilor Neamului Românesc, 12 Maiu.
 Aniversarea revoluțiunii dela 11 Iunie 1848.
 Intrarea României în războiul întregirii neamului românesc, 14 August 1916.
 Bătălia dela Mărășești, 6 August 1917.
 Proclamarea M. S. Ferdinand I. de Rege al României, 28 Septemvrie 1914.
 Incoronarea M. S. Regelui Ferdinand I al României la 15 Octomvrie 1922.
 Unirea Bucovinei cu România, 15 Noemvrie 1918.
 Unirea Transilvaniei cu România, 18 Noemvrie (1 Decemvrie) 1918.

Notă. Printr'o ordonanță ministerială, (toate aniversările unirei provinciilor alipite se serbează într'o singură zi în 10 Mai, stil vechiu.

Nu osândi orbul că nu vede, ci mângâie-l și-l du de mână.
 N. Iorga.

Sărbătorile familiei regale.

Onomastica A. S. R. Princip. Elisabeta, 24 Aprilie.

Onomastica AA. LL. RR. Princesele Elena și Ileana, 21 Maiu.

Onomastica M. S. Reginei Maria și a A. S. R. Princesei Mărioara, 22 Iulie.

Onomastica A. S. R. Principelui Nicolae, 6 Decembrie.

Nașterea A. S. R. Princesei Moștenitoare Elena, 20 Aprilie 1896, la Atena (Grecia).

Nașterea A. S. R. Principelui Nicolae, 5 August 1903, la Castelul Peleşor.

Nașterea M. S. Regelui Ferdinand I. al României, 11 August 1865, la Sigmaringen.

Nașterea A. S. R. Princesei Elisabeta, 29 Septembrie 1894, la Castelul Peleş.

Nașterea A. S. R. Principelui Moștenitor Carol, 3 Octombrie 1893, la Castelul Peleş.

Incoronarea MM. LL. Regele Ferdinand I și Regina Maria, la 15 Octombrie 1922.

Nașterea M. S. Reginei Maria, 16 Octombrie 1875, la Eastirell-Parck, Englitera.

Nașterea A. S. R. Principelui Mihai, 25 (12) Octombrie 1921, la Castelul Foișor.

Nașterea A. S. R. Princesei Ileana, 23 Decembrie 1908, la Palatul Cotroceni.

Nașterea A. S. R. Princesei Maria, 27 Decembrie 1899, la Gotha.

Căsătoria MM. LL. Regelui Ferdinand I. și Regina Maria a României, 28 Decembrie 1892, la Sigmaringen.

Aniversări necrologice.

Moartea M. S. Reginei Elisabeta, 18 Febr. 1916.

Moartea M. S. Regelui Carol I., 25 Sept. 1914.

Moartea A. S. R. Principelui Mircea, 29 Oct. 1916.

Intâi ascultă și pe urmă vorbește.

Ziua Paștilor pe zece ani.

Se reduce la următorul tablou.

Având în vedere importanta reformă bisericească a calendarului, ziua Paștilor ne fiind încă fixată, pentru calendarul Gregorian ziua Paștilor pe următorii șase ani este:

1924	20	Aprilie	1927	17	Aprilie
1925	12	"	1928	8	"
1926	4	"	1929	31	Martie

Păscălia anului 1924 (an visect).

Numărul de aur	—	6		Litera dominicală	—	F E
Ciclul solar	—	1		Indicțiunea romană	6	
Epacta	—	XXIV.				

Măsurile folosite în România mărită.

Măsurile de lungime. Pânza, stofa se măsoară cu *metru*, care are 10 decimetri. Drumurile se măsoară cu *Kilometru*, adică 1000 metri, însemnați pe șosele cu câte o piatră, mai înaltă, văruiată și cu numărul pe ele.

Suprafața ogoarelor se măsoară cu *Hectarul*, care cuprinde 100 ari sau 10,000 metri pătrați.

Volu (Cuprins). Pietrișul de pe șosele se măsoară cu *metru cub* (mc sau m³), o ladă care are câte 1 m. înălțime, 1 m. lățime și 1 m. adâncime. Apa, vinul ș. a. corpuri care curg (lichide) se măsoară cu *litru* sau cu *decalitru* = 10 litruri.

Grânele se măsoară cu *decalitru* = 10 litruri, cu *dublu decalitru* = 20 litruri sau cu *Hectolitru* (100 litruri).

Greutăți mici se cântăresc cu *Kilogramul* = 1000 de grame. Greutăți mai mari se socotesc cu *maja cântarului* = 100 kgr., cu *tona* = 1000 kgr.

Vagonul plin cuprinde în el o greutate de 10 tone = 10,000 kgr.

Prețurile lucrurilor se fac cu *bani*. Înainte de războiu erau bani de aur, argint ori nichel. Acum sunt

numai *hârtil* sau *bancnote* de 1000, 500, 100, 20, 5, 2 și 1 leu și altele mărunte de 50, 25 și 10 bani. Mai nou sunt bani de aluminiu de 50 și 25 bani.

Măsurile vechi folosite încă între săteni.

Lungime:

Cot moldoven. = 0 m. 64
 „ muntenesc = 0 m. 66
 Stânjen mold. = 2 m. 23
 „ munt. = 1 m. 96
 Prăjina = 3 stânjeni
 Poșta = 10,000 stânjeni
 Vârsta = 1066 m.
 Stânjenul = 2 m. 13
 Arșinul = 0 m. 71

Suprafeți:

Pogonul = cam $\frac{1}{2}$ de Hectar
 Falcea mold. = 1 Hectar 43
 Jugărul = 1600 stânjeni p.

Volum:

Oca = 1 l. 79 mold.
 „ = 1 l. 69 munt.
 Dimerlia = 12 oca

Banița mică = 20 oca
 Banița mare = 40 oca
 Mierța = 10 dim. = 2 Hl. 15
 Chila mold. = 2 merșe
 „ munt. = 10 baniți mari

P. licide:

Vadra mold. = 12 l. 8
 „ munt. = 15 l.
 Oca mold. = 1 l. 28
 „ munt. = 1 l. 52
 Litra = 0 l. 32 (0 l. 38)

Greutăți:

Oca mold. = 4 litre = 400 dramuri = 1 Kgr. 291
 Oca munt. = 1 Kgr. 271
 Fondul = 400 grame = aproape $\frac{1}{2}$ de Kgr.

Ora 12 în București

In: Alexandria 12·15
 Amsterdam 10·16
 Atena 11·50
 Berlin 11·16
 Berna 11·16
 Bruxelles 10·16
 Budapesta 11·16
 Calcutta 16·19
 Chicago 4·25

In: Copenhaga 11·16
 Geneva 11·16
 Londra 10·16
 New-York 5·16
 Paris 10·25
 Peking 18·01
 Roma 11·16
 Viena 11·16
 Varșovia 11·40

Ianuarie

are 31 zile

Gerar

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Luni	1 Tăer. îm., S. Vas. ☽	14 Felix	Praznic, deslegare la toate
Marți	2 P. Silvestru	15 Maur.	
Merc.	3 Pr. Malachia	16 Marcelin	
Joi	4 Sin. cel. 70 Ap.	17 Antonie	
Vineri	5 Teopemt, Teona	18 Prisca	
Sâmb.	6 (†) Botezul Dnului	19 Canutus	
Dum. 34 după Botez. ev. dela Matelu, c. 4, st. 10, nl. 1, v. 1.			
Dum.	7 † Sob. S. Ioan B.	20 Fab., Seb.	Praznic
Luni	8 C. George	21 Agnes	
Marți	9 M. Polieuct ☽	22 Vincenție	
Merc.	10 P. Grigorie	23 Log. Mar.	
Joi	11 C. Teodosie	24 Timoteiu	
Vineri	12 M. Tațiana	25 Pavel	
Sâmb.	13 M. Ermil	26 Policarp	
Dumineca XII dela Luca, 10 leproși. Ev. dela Luca c. 17, v. 12			
Dum.	14 Păr. din Sinai	27 Ioan Chr.	Sân Petru-de-iarnă
Luni	15 C. Pavel Teb.	28 Carol	
Marți	16 Lanț. Ap. Petru ☽	29 Francisc	
Merc.	17 † C. Antonie	30 Martina	
Joi	18 P. Atan. și Chiril	31 Petru Nol	
Vineri	19 C. Macarie	1 Febr. Ign.	
Sâmb.	20 † C. Eutimie	2 (†) Int. Chr.	
Dum. n. XV dela Luca a Iot Zacheu. Ev. dela Luca c. 19, v. 1.			
Dum.	21 C. Maxim	3 Blasiu	Sărb. Națională
Luni	22 Ap. Timoteiu	4 Veronica	
Marți	23 M. Clement ☽	5 Agata	
Merc.	24 C. Xenia	6 Dorotea	
Joi	25 † P. Grig. Teol.	7 Romuald	
Vineri	26 C. Xenofont	8 Ioan	
Sâmb.	27 † Ioan Hrisost.	9 Apolonia	
Dum. XVI dela Mat. a Hananeancii. Ev. Metelu c. XV, v. 21			
Dum.	28 P. Efrem Sirul	10 Scolastica	Trei stetite
Luni	29 M. Ignatie	11 Desideriu	
Marți	30 SS (†) V. Gr. Ioan ☽	12 Eulalia	
Merc.	31 Chir și Ioan	13 Inc. post.	

Iarna plină cu apă, aduce belșug în vară.

Vărsătorul de apă.

ianuarie — dela zeul Romanilor *Ianus*, zeul casei romane. Prima zi a anului eră consacrată acestui zeu.

Soarele

Răsare Apune

1	7 46	16 02
10	7 44	16 13
15	7 41	16 20
25	7 32	16 35

Luna

Fazele:

Lună nouă . . .		6 ora	12 48
Primul sfert . . .		14 „	22 44
Lună plină . . .		22 „	0 57
Ultimul sfert . . .		29 „	5 53

În 21 Ianuarie soarele intră în constelația vărsătorului de apă. Este mai aproape de pământ în 1—2 Ianuarie. Distanța 149 milioane km.

Planetele. Pentru aflarea lor, le vom căuta numai pe ecliptică, adică printre constelațiile zodiacului. *Mercur* se va vedea o oră și jumătate după apusul soarelui, prin 10 Ianuarie apune deodată cu soarele, iar la sfârșitul lunii se vede cu o oră înainte de răsăritul soarelui. *Venus* tot timpul luceafăr de seară. *Marte* se vede pe cerul de dimineața timp de 3 ore, în constelația scorpiei. *Jupiter* tot dimineața se vede spre sfârșitul lunii în apropierea lunii Marte. *Saturn* răsare după miezul nopții și este în constelația cumpenei. *Uranus* tot anul este în constelația Peștilor, cu ochi buni se poate vedea, de mărimea 4. *Nep-tun* invizibil.

Sfaturi economice. Nu uită să alegi semințe bune pentru sămănat. Curăță fructele stricate, iar vitele să le îngrijești cât de bine. De acum înainte începe iarna grea; așterne-le bine și le hrănește bine, nu numai cu fân ci le dă și sare cât de des. Bate pari la vie și trage vinul. De bucate nu uită ca să le întorci. Cară gunoiiul, gunoiește sămănăturile de trifoi și lucernă.

Zile grele de timp: 24 Ianuarie. Timp frumos în Ianuarie. Zile urâte în Februarie.

Apără-mă de prieteni, că de dușmani mă apăr eu.

Februarie

are 29 zile

Faur

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Joi	1 M. Trifon	14 Valentin	Sf. Trif. Stratenie
Vineri	2 (†) Int. Domnului	15 Faustin	
Sâmb.	3 Drept. Simeon	16 Iuliana	
Duminea Vameșului și a Fariseului, Ev. dela Luca, cap 18, st. 10, gl. 5, v. 5			
Dum.	4 P. Isidor	17 Constanța	Sămbăta părinț.
Luni	5 M. Agatia	18 Flavian	
Marți	6 P. Vucol ep.	19 Conrad	Desleg. de post
Merc.	7 P. Partenie ☩	20 Eleuteriu	
Joi	8 Teodor Strat.	21 Eleonora	
Vineri	9 M. Nichifor	22 Petru C.	
Sâmb.	10 M. Haralamp.	23 Romana	
Duminea Fiului rătăcit, ev. Luca, c. 15, st. 12, gl. 6, v. 6.			
Dum	11 M. Vlasie	24 Mateiu	Lăsatul de carne
Luni	12 P. Meletie	25 Valpurga	
Marți	13 P. Martinian	26 Alexandru	
Merc.	14 P. Axentie ☩	27 Leandru	
Joi	15 Ap. Onisim	28 Romanus	
Vineri	16 M. Pamfilie	29 Sf. Teofil	
Sâmb.	17 M. Teod. Tir. S.M.	1 Mart. Alb.	
Duminea lăsatului de carne, Ev. Mateiu, cap 25, st. 31, gl. 7, v. 7.			
Dum.	18 P. Leon papa	2 Simpliciu	Lăsatul de carne Moșii de iarnă Desleg. de post
Luni	19 Ap. Archip	3 Cunigun.	
Marți	20 P. Leon ep.	4 Casimir	
Merc.	21 P. Timoteiu ☩	5 Eusebiu	
Joi	22 M. din Evgenia	6 Frideric	
Vineri	23 M. Policarp	7 Toma Aq.	
Sâmb.	24 † Afl. c. S. I. B.	8 Ioan	
Dum. lăs. de brânză, ev. Mateiu, c. 6, st. 14, gl. 8, v. 8.			
Dum.	25 P. Tarasie	9 Francisca	Lăsatul secului Inceputul post.
Luni	26 P. Porfirie	10 40 Martiri	
Marți	27 P. Procopie	11 Heraclie	
Merc.	28 P. Vasilie ☩	12 Grigorie	
Joi	29 C. P. Cassian	13 Rosina	

Martie

are 31 zile

Mărțișor

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări	
Vineri	1 M. Eudochia	14 Matilda		
Sâmb.	2 M. Teodor	15 Longin		
Dum. 1. în post, ev. Ioan, c. 1, st. 43, gl. 1, v. 1.				
Dum.	3 M. Eutropie	16 Heribert	Sân Toader Incep. Primăv. 40 de Sfinți	
Luni	4 C. Gerasim	17 Gertrud		
Marți	5 M. Conon	18 Eduard		
Merc.	6 SS. 42 Martiri	19 Iosif Log.		
Joi	7 M. d. Cherson	20 Nichita		
Vineri	8 P. Teofilact ☩	21 Benedict		
Sâmb.	9 (†) SS. 40 Martiri	22 Octavian		
D. 2. în post, ev. Marcu, c. 2, st. 1, gl. 2, v. 2.				
Dum.	10 M. Codrat	23 Victorin		Sârb. Națională
Luni	11 P. Sofronie	24 Gavril		
Marți	12 C. Trofim	25 Bunav.		
Merc.	13 P. Nichifor	26 Emanuil		
Joi	14 C. Benedict ☩	27 Rupert		
Vineri	15 M. Agap	28 Guntram		
Sâmb.	16 M. Sabin	29 Sf. Eustaț.		
D. 3. în post, ev. Marcu, c. 8, st. 34, gl. 3, v. 3.				
Dum.	17 C. Alexie	30 Quirinus	Jum postului	
Luni	18 P. Cîril	31 Amos		
Marți	19 S M. Hris., Darie	1 Apr. Sf. Val.		
Merc.	20 PP. u. în Sava	2 Sf. Paula		
Joi	21 C. Iacob	3 Richard		
Vineri	22 M. Vasilie ☩	4 Isidor		
Sâmb.	23 C. Nikon	5 Vincențiu		
D. 4. în post, ev. Marcu, c. 9, st. 17, gl. 4, v. 4.				
Dum.	24 C. P. Zaharie	6 Sixtus		Blagoviștenie
Luni	25 (†) Bunavestire	7 Herman		
Marți	26 Sob Ar. Gavriil	8 Dionisiu		
Merc.	27 C. M. Matrona	9 Maria Cl.		
Joi	28 Cuv. P. Marcu	10 Ezechil		
Vineri	29 Sf. Marcu Ep.	11 Leo Papa		
Sâmb.	30 Sâmb. Sf. Acat. ☩	12 Julius		
D. 5. în post, ev. Marcu, c. 10, st. 33, gl. 5, v. 5.				
Dum.	31 Cuv. Ipatie	13 (†) Florilie		

Martie

are 31 zile

Mărțișor

Berbercele.

Martie, dela zeul Romanilor Mars (la Greci Ares), zeul războiului. In această lună se serbau Hilaries, un fel de carnaval al nostru.

Soarele

Răsare Apune

1	6 35	17 32
10	6 15	17 48
15	6 04	17 56
25	5 43	18 11

Luna

Fazele:

			Lună nouă . . .		5 ora 15 58
			Primul sfert . . .		13 „ 16 53
			Lună plină . . .		21 „ 4 30
			Ultimul sfert . . .		27 „ 20 24

In 20 ora 21 și 20 minute soarele intră în zodia berbecului. Inceputul primăverii.

Planetele. Mercur dispore în razele soarelui. Venus lucefăr de seara. Marte ca și în luna Februarie. Jupiter, Saturn deasemenea.

Sfaturi economice. Nutreț bun vitelor de lucru. Mânzilor de 10—12 zile le poți da ovăs, iar ielele la 3—4 luni le pui la lucru. Ține scroafele cari au fătat bine, lasă purceii când e vreme frumoasă peafară. Pune cloște că începe vremea bună. Se pot face semănăturile de primăvară și locurile de trifoi și lucernă le grăpează din nou. Curăță șanțurile și răzoarele și gunoiește via. Samână flori și legume cât de curând dacă te lasă vremea. Curăță coșnițele și dă mâncare albinelor.

Zile grele de timp: 10 și 24 Martie.

Limba taie mai mult ca sabia.

Aprilie

are 30 zile

Prier

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Luni	1 Maria egipt.	14 Tiburtiu	
Marți	2 Păr. Tit	15 Anastasie	
Merc.	3 Păr. Nichita	16 Turibius	
Joi	4 C. P. Iosif	17(†) Jola Pașt.	
Vineri	5 M. Teodul	18 Apoloniu	
Sâmb.	6 C. P. Eutichie ☉	19 Crescent.	Sâmb. lui Lazar
Dum. Floriilor, ev. dela Ioan, c. 12, st. 1.			
Dum.	7 (†) Floriile	20 (†) D. Pașt.	Dumin. Florilor
Luni	8 Sf. Ap. Irodion	21 (†) L. Pașt.	
Marți	9 C. M. Eupsichie	22 Sot. și Ca.	
Merc.	10 S. M. Terentie	23 Adalbert	
Joi	11 S. M. Antipa	24 George	Joia mare
Vineri	12 (†) Vinerea Patim.	25 Marcu	Vinerea patim.
Sâmb.	13 M. Artimon ☿	26 Cletus	
Dumineca Paștilor, ev. Invierii.			
Dum.	14 (†) Dum. Paștilor	27 Peregrin	Paștele
Luni	15 (†) Luni Paștilor	28 Vitalis	"
Marți	16 (†) Muc. Agap, Irina	29 Petru	"
Merc.	17 M. Sim. Persul	30 Catarina	Desleg. de post
Joi	18 C. P. Ioan	1 Malu Fil.	
Vineri	19 C. Ioan d. peș.	2 Atanasiu	
Sâmb.	20 P. T. Trichina	3 † Afl. Cr.	
Dum. Tomii, ev. Ioan, c. 20, st. 19, gl. 1, v. 1.			
Dum.	21 M. Ianuarie ☾	4 Florian	Dumin. Tomei
Luni	22 P. T. Sicheotul	5 Pius	
Marți	23 (†) Muc. George	6 Ioan P.	
Merc.	24 Cuv. Elisaveta	7 Stanislau	
Joi	25 Ap. Ev. Marcu	8 Mihail	
Vineri	26 M. Vasile	9 Gregorie	
Sâmb.	27 M. Simeon	10 S. Gordian	
Dum. Mir., ev. Marcu, c. 15, st. 43, gl. 2, v. 3.			
Dum.	28 Ap. Iason	11 Gangolf	
Luni	29 M. din Chizic ☾	12 Pancraț	
Marți	30 Ap. Iacob	13 Servațiu	

Cum vei sãmând, așd vei secerd.

Aprilie

are 30 zile

Prier

Taurul.

Aprilie când se începeau jertfele în onoarea zeiței Afrodita (Venus). Vine și dela aperire = a răsări, fiindcă în luna aceasta se deschide lumea.

Soarele

Răsare Apune

1	5 31	18 20
10	5 10	18 35
15	5 —	18 42
25	4 41	18 57

Luna

Fazăle:

Lună nouă . . .		4 ora	7 17
Primul sfert . . .		12 "	16 50
Lună plină . . .		19 "	14 21
Ultimul sfert . . .		26 "	4 28

În 20 a lunei ora 8 și 59 minute soarele intră în zodia taurului.

Planetele. *Mercur* se vede la apusul soarelui aproape 1 oră după miezul nopții. *Marte* în constelația capricornului, se vede până dimineața. *Jupiter* și *Saturn* pe cerul de noapte și se văd până dimineața.

Sfaturi economice. Incepe vremea umedă și, când ne lasă vremea, să punem cartofi și cucuruz. Mai bine mai din vreme decât mai târziu, mai des dacă vremea este uscată. Tutunul dacă are 5—6 foi se poate răsădi. În grădină se plivesc straturile și se pune fasolea. Pășune pentru oi, mieii grijiți de umezeală. Curăță casa și curtea, bolile acum încep și necurătenia este destul de mare boală. Grijiți de frumusețea casei, pune flori înaintea casei.

Zile grele de timp: 10—12 Aprilie și 20—24 Aprilie.

Advocatul bun, un vecin rău.

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Merc.	1 Pr. Ieremia	14 Bonifaciu	Arminden
Joi	2 P. Atanasie	15 Sofia	
Vineri	3 M. Timoteiu	16 Ioan Nep.	
Sâmb.	4 C. Muc. Pelagia	17 Pascal	
Dum. Slăb., ev. Ioan, c. 5, st. 1, gl. 3, v. 4.			
Dum.	5 M. Irina ☉	18 Venantius	Sărb. Națională
Luni	6 Dreptul Iov	19 Celestiu	
Marți	7 Arăt. Sf. cruci	20 Sf. Bern.	
Merc.	8 † Ap. și Ev. I.	21 Sf. Felix	
Joi	9 Pr. Isaia	22 Iulia	
Vineri	10 Sărb. Națională	23 Desideriu	
Sâmb.	11 S. M. Mochie	24 Ioana	
Dum. Samar., ev. Ioan, c. 4, st. 4, gl. 5, v. 7.			
Dum.	12 P. Epif. Ep. ☉	25 Urban	
Luni	13 M. Gliceria	26 Filip	
Marți	14 S. M. Izidor	27 Iban P.	
Merc.	15 C.P. Pah. c. Mare	28 Vilhelm	
Joi	16 C. P. Teodor	29(†) In. Domn.	
Vineri	17 Ap. Andronic	30 Ferdinand	
Sâmb.	18 M. Petru	31 S. Petron.	
Dum. Orb., ev. Ioan, c. 9, st. 1, gl. 5, v. 8.			
Dum.	19 C. M. Patrichie	1 Iunie Grat.	Ispas (ziua eroilor)
Luni	20 M. Talaleu ☉	2 Erasmus	
Marți	21 (†) Const. și Elena	3 Clotilda	
Merc.	22 M. Vasilisc	4 Quirinus	
Joi	23 (†) In. D-iul Z. Er.	5 Bonifaciu	
Vineri	24 P. Simeon	6 Norbert	
Sâmb.	25 A 3-a afl. c. I. Bot.	7 Lucreția	
Dum. SS. Păr., ev. Ioan, c. 17, st. 1, gl. 6, v. 10			
Dum.	26 S. Ap. Carp	8 Dum. Rus.	
Luni	27 SS. M. Terapont.	9 Lunia Rus.	
Marți	28 Mart. Eftichie ☉	10 Margareta	
Merc.	29 C. M. Teodosia	11 Varnava	
Joi	30 P. M. Isachie	12 Ioan F.	
Vineri	31 Ap. Ermie	13 Antonie	

Gemenii.

Maiu, dela Maia, mama zeului Mercur, eră dedicată ei. Eră și luna celor bătrâni *Majores*.

Soarele

Răsare Apune

1	4 32	19 04
10	4 16	19 18
15	4 10	19 25
25	3 59	19 37

L u n a

Fazele:

Lună nouă . . . ☾	4 ora	23 00
Primul sfert . . . ☽	12 „	2 14
Lună plină . . . ☀	18 „	21 52
Ultimul sfert . . . ☾	25 „	14 16

Soarele în 21 Maiu ora 8 și 41 minute intră în zodia gemenilor.

Planetele. *Mercur* dispare în razele soarelui. *Venus* luceafăr de seara. *Marte*, *Jupiter* și *Saturn* ca și în luna trecută.

Sfaturi economice. Sămănatul s'a făcut; numai cânepa a mai rămas și e bine să ne grăbim cu ea. Holdele se curăță de scai, fânatele de mușuroaie, se culeg pietrele și se scot mizurinele. Se vor răsădi zarzavaturile, crastaveții și să nu contenim cu udatul, dacă e uscat. Nu luă copilul dela școală pentru a-l trimite cu vitele la pășunat. Folos nu vei avea. Roiurile încep și pregătește coșnițele. Curăță pomii de viermi, mai ales de păduchii roșii, pe cari cu pământ galbin și petrol îi poți risipi. Cărăbușii dimineața sunt amorțiți și scuturând pomii, cad și se pot culege. Hrană pentru găini. Vița se stropește cu piatră vânătă în contra peronosporiei.

Zile grele de timp: 12—14 Maiu și 25 Maiu.

Notă. În 7 Maiu la ora 13 și 41 minute are loc trecerea lui *Mercur* pe dinaintea soarelui.

Nu este zi fără sfârșit. — Toate râurile se varsă în mare.

Iunie

are 30 zile

Cireșar

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Sâmb.	1 M. Iustin	14 Ioan Nov.	Sâmb. Morșilor
Duminea Rusaliilor, ev. Ioan, c. 7, st. 37.			
Dum.	2 (†) Pogor. S. Duh	15 Vitus	Duminea Mare
Luni	3 Luniă Rusaliilor	16 Beno	
Mărți	4 S. P. Mitrofan ☉	17 Adolf	
Merc.	5 M. Doroteiu	18 Gervasiu	Desleg. de post
Joi	6 C. Visar. și Il.	19 †Ioia verde	
Vineri	7 M. Teodot	20 Silveriu	
Sâmb.	8 M. Teod. Str.	21 Alois	
D. 1. d. Rus. a t. SS., Mat. c. 10, st. 32, gl. 8, v. 1			
Dum.	9 P. Ciril	22 Paulin	
Luni	10 Mart. Timotei	23 Edeltrud	
Mărți	11 Ap. Bart. Varn. ☿	24 Ioan Bot.	
Merc.	12 P. Onufrie	25 Prosper	Lăsatul Secului
Joi	13 M. Achilina	26 Virgiliu	Postul Sânpetru
Vineri	14 Pr. Eliseu	27 Ladislau	
Sâmb.	15 Pr. Amos	28 Leo II.	
Dum. 2. d. Rus., ev. Mat., c. 4, st. 18, gl. 1, v. 2.			
Dum.	16 P. Tihon	29 (†) Pet. Pav.	
Luni	17 M. Manuil	30 Donat.	
Mărți	18 M. Leontie	1 Iulie Teob.	
Merc.	19 A. Iuda, fr. Dlui ☿	2 Cerc. Mar.	
Joi	20 M. Metodie	3 Heliodor	
Vineri	21 M. Iulian	4 Udalric	
Sâmb.	22 M. Eusebiu	5 Cir., Meth.	
Dum. 3. d. Rus., ev. Mat., c. 6, st. 22, gl. 2, v. 3.			
Dum.	23 M. Agripina	6 Isaia	
Luni	24 † Nașt. S. Ioan Bot.	7 Vilibald	Sânziene
Mărți	25 M. Fevronia	8 Cilian	
Merc.	26 C. David ☽	9 Anatolia	
Joi	27 P. Samson	10 Amalia	
Vineri	28 Chir. și Ioan	11 Pius	
Sâmb.	29 † SS. A. Petru, Pav.	12 Enric	Praznic Sâmpietru
Dum. 4. d. Rus., ev. Mat., c. 8, st. 5, gl. 3, v. 4.			
Dum.	30 Sinod. SS. Ap.	13 Margareta	

Iunie

are 30 zile

Cireșar**Racul.**Iunie în onoarea zeiței Iuno, femeia lui Iupiter. Luna dedicată celor tineri *iuniores*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Răsare Apune

1	3 34	19 44
10	3 49	19 52
15	3 48	19 54
25	3 50	19 56

Luna

Fazele:

Lună nouă . . .		2 ora	14 34
Primul sfert . . .		10 „	13 37
Lună plină . . .		17 „	4 41
Ultimul sfert . . .		24 „	2 16

Soarele în 21 Iunie la ora 17 intră în zodia racului. Inceputul verii. Ziua cea mai lungă. Soarele la amiază în punctul cel mai înalt.

Planetele. *Mercur* la începutul luni înainte și la sfârșitul luni după apusul soarelui. *Venus* tot luceafăr de seara. *Marte*, *Jupiter* și *Saturn* aceeași poziție.

Sfaturi economice. Cucuruzul se sapă și întâia oară și a doua oară. Nu lăsa prea dese firele, rărește bine și cosește tânașele. Sapă cartofii, adună frunze și le usucă, țin mai mult ca fânul. Ajută roiurile slabe, dă-le miere ori apă dulce. În vie umblă des, o stropește. Valorizează cireșele și vișinele.

Zile grele: 8 și 25 Iunie.

Timpul umed din Iunie este bucurie pentru plugar.

Iulie

are 31 zile

Cuptor

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Luni	1 Cosma și Dam.	14 Bonavent.	
Marți	2 Veștm. Mariei	15 Ap. Toma	
Merc.	3 M. Iacint ☉	16 Maria d.B.	
Joi	4 P. Andreiu	17 Alexe	
Vineri	5 P. Atanasie	18 Frideric	
Sâmb.	6 P. Sisoe	19 Aurelia	
Dum. 5. d. Rus., ev. Mat., c. 8, st. 28, gl. 4, v. 5			
Dum.	7 P. Toma	20 Ilie Pr.	
Luni	8 M. Procopie	21 Praxedis	
Marți	9 M. Pancrație	22 Mar. Mag.	
Merc.	10 45 Mart. d. N. ☿	23 Apolinar	
Joi	11 M. Eufemia	24 Cristina	
Vineri	12 M. Pr. și Ilarie	25 Iacob A.	
Sâmb.	13 † Arh. Gavril	26 Ana	
Dum. 6. d. Rus., ev. Mat., c. 5, st. 14, gl. 5, v. 6			
Dum.	14 Ap. Achila	27 Pantelîm.	
Luni	15 M. Chiril și Iud.	28 Victor	
Marți	16 M. Atinogen	29 Marta	
Merc.	17 M. Marina	30 Avdon	
Joi	18 M. Iac. Emilian ☉	31 Ig. Loiola	
Vineri	19 C. Macrina	1 Aug. Petru	Mărina
Sâmb.	20 (†) S. Proroc Ilie	2 Porționc.	Praznic
Dum. 7. d. Rus., ev. Mat., c. 9, st. 27, gl. 6, v. 7			
Dum.	21 C. Sim. și Ioan	3 Stefan	
Luni	22 Maria Magdal.	4 Dominic	
Marți	23 M. Foca	5 Maria	
Merc.	24 M. Cristina	6 (†) Sc. la față	
Joi	25 † Ad. S. Anei	7 Caietan	
Vineri	26 M. Ermolae ☽	8 Chiriac	
Sâmb.	27 † M. Pantel.	9 Roman	
D. 8. d. Rus., ev. Mat., c. 14, st. 14, gl. 7, v. 8.			
Dum.	28 Ap. Prohor	10 Laurențiu	
Luni	29 M. Calinic	11 Susana	
Marți	30 Ap. Sila și Silv.	12 Clara	
Merc.	31 D. Eudochim	13 Casian	

Nu fiecare floare face roadă,

Iulie

are 31 zile

Cuptor**Leul.**

Luna *Quintiles* a fost numită după Iulius Caesar, Iulie, el fiind reformatorul calendarului. Calendarul Iulian este făcut de astronomul Sosigenus.

Soarele

Răsare Apune

1	3 53	19 56
10	4 00	19 51
15	4 05	19 47
25	4 17	19 36

Luna

Fazele:

Lună nouă . . .		2 ora	5 35
Primul sfert . . .		9 "	21 46
Lună plină . . .		16 "	11 49
Ultimul sfert . . .		23 "	19 42
Lună nouă . . .		31 "	19 19

Soarele în 23 Iulie ora 3 și 58 minute intră în zodia leului. Ziua scade încetul cu încetul.

Planetele. *Mercur* la mijlocul lunii se vede 1 oră după apusul soarelui. *Venus* dispăre în razele soarelui seara și la finea lunii lucafar de dimineața. *Marte* în constelația vărsătorului de apă se vede seara la răsărit. *Jupiter* în constelația săgetătorului se vede toată noaptea, și *Saturn*.

Sfaturi economice. Încep căldurile mari și lucrul cel mult. Seceră numai dacă e copt bine grăul iar ovăsul tăiat îl lasă la vatră să se usuce patele. Grăul treerat îl întoarce. Alege trifoiul și luțerna de sămânță. Plivește legumele, udatul nu-l uita. Porcii îi închide, acum vin boalele pentru ei, deasemenea și hoarele. Stropește vița și o plivește. Sprijinește pomii încărcăți. Bea apă răcorită și nu multă. Grijiți să nu mânânce copii poame crude, mai ales prune. Nu vinde bucatele, holdele le asigură.

Zile grele: 2 și 26 Iulie.

Dacă soarele luminează, luna nu mai are nici un rost.

August

are 31 zile

Măsălar

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Joi	1 †Sc. și S. Mac. ☉	14 Eusebie	Postul Sf. Marii
Vineri	2 Pr. M. Stefan	15 (+) Ad. Mar.	
Sâmb.	3 C. P. Ioanichie	16 Rocus	
D. 9. d. Rus., ev. Mat., c. 14, st. 22, gl. 8, v. 9.			
Dum.	4 SS. 7 tin. d. E.	17 N. Reg.	Obrăjenia
Luni	5 M. Eusignie	18 Elena	
Mărți	6 (+) Sch. la față	19 Ludovic	
Merc.	7 M. Domeție	20 S. Stefan	
Joi	8 M. Emilian	21 Ioana	
Vineri	9 Ap. Matia ☿	22 Timoteiu	
Sâmb.	10 M. Laurențiu	23 Filip	
D. 10. d. Rus., ev. Mat., c. 17, st. 14, gl. 1, v. 10.			
Dum.	11 M. Euplu	24 Bartolom.	Sărb. Națională
Luni	12 M. Fotie și An.	25 Ludovic	
Mărți	13 C. Maxim	26 Zefirin	Sărb. Națională Sf. Maria Mare
Merc.	14 Pr. Mihea	27 Iosif	
Joi	15 (+) Ad. Nasc. de D-z.	28 Augustin	
Vineri	16 M. Diomid	29 T. c. Ioan	
Sâmb.	17 M. Miron ☿	30 Rosa	
D. 11. d. Rus., ev. Mat., c. 18, st. 23, gl. 2, v. 11			
Dum.	18 M. Flor. și Lavru	31 Raimund	
Luni	19 M. A. Strat.	1 Sept. Eg.	
Mărți	20 Pr. Samuil	2 Stefan	
Merc.	21 Ap. Tadeu	3 Serafina	
Joi	22 M. Agatonic	4 Rosalia	
Vineri	23 M. Lup și Ir.	5 Laurenț	
Sâmb.	24 M. Eutichie ☾	6 Magnus	
Dum. 12. d. R., ev. Mat., c. 19, st. 16, gl. 3, v. 1			
Dum.	25 Ap. Vartol. și Tit	7 Regina	Post Sărb. Națională
Luni	26 M. Adrian	8 (+) N. Mar.	
Mărți	27 C. Pimen	9 Gorgonie	
Merc.	28 C. Moise Arap	10 Nic. Tol.	
Joi	29 (+) T. cap. S. Ioan	11 Protus	
Vineri	30 Alex. Ioan, Pav.	12 Macedon.	
Sâmb.	31 Brăul Preac. ☉	13 Matern	

Cine nu știe tăcea, nu știe nici vorbi.

August

are 31 zile

Măsălar

- Fecioara.

Luna a șasea *Sextilis* a fost numită în onoarea lui Octavianus Augustus.**Soarele**

Răsare Apune

1	4 25	19 28
10	4 38	19 12
15	4 45	19 03
25	5 00	18 45

Luna

Fazele:

Primul sfert . . .		8 ora	3 41
Lună plină . . .		14 „	20 19
Ultimul sfert . . .		22 „	9 10
Lună nouă . . .		30 „	8 37

Soarele în 23 August, la ora 10 și 48 m. intră în zodia fecioarei.

Planetele. În această lună în prima jumătate *Mercur* se poate vedea timp mai îndelungat, 2 ore și mai bine și dacă timpul e frumos el se va vedea mare, roșietic în constelația leului. *Venus* lucează de dimineața. *Marte* răsare tot mai curând și se vede toată noaptea. *Jupiter* și *Saturn* ca și în Iulie.

Sfaturi economice. Culege fasolea, cânepa, te pregătește de anul care vine. Ară din vreme ogoarele după ce le-ai gunoit. Nu lăsa gunoi în curte, scoatele din vreme. Grădina bogată vine culeasă. Prunele le adună coapte, fă magiun și-l valorizează. Din merele cari cad dacă sunt coapte poți să faci vin de mere. Uscă frunze de țelină și pătrânjel. Urdinișul îl strâmtează, vremea rece începe. Vița începe a se îndulci, piersicile sunt coapte și de valoare. Gândiți-vă la copii de școală și nu uita că cereri de înscriere la cele mai multe școli se primesc numai până în 15 August.

Zile grele: 14 și 21 August și 22 călduri mari.

Soarele roșu din August, ploaie multă.

Septemvrie are 30 zile**Răpciune**

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
D. 13. d. Rus., ev. Mat., c. 21, st. 33, gl. 4, v. 2.			
Dum.	1 C. Simeon Stâlp.	14 † În. S. Cr.	
Luni	2 M. Mamant	15 Nicodem	
Marți	3 M. Antim	16 Ludmila	
Merc.	4 M. Mois. și Vav.	17 Hildegard	
Joi	5 Pr. Zaharia	18 Toma Ap.	
Vineri	6 Min. Arh. Mih.	19 Ianuarie	
Sâmb.	7 M. Sozont	20 Eustatie	
D. 14. În. S. Cr., ev. Ioan, c. 3, st. 13 gl. 5, v. 3			
Dum.	8 † Nașt. Născ. Dz. ☩	21 Mateiu	St. Maria Mică
Luni	9 † Ioachim și Ana	22 Mauriciu	
Marți	10 M. Minodora	23 Tecla	
Merc.	11 C. Teodora	24 Rupert	
Joi	12 M. Antonom	25 Cleophas	
Vineri	13 M. Corn. Sut.	26 Ciprian	
Sâmb.	14 † Înălț. S. Cruce ☩	27 Cosma	Praznic, Post
D. 15. d. I. S. Cr., ev. I. Marcu c. 8, st. 34, gl. 6, v. 4.			
Dum.	15 † M. Nichita ☩	28 Venceslav	
Luni	16 M. Eufemia	29 Mihail	
Marți	17 M. Sofia	30 Ieronim	
Merc.	18 C. Eumenie	1 Oct. Rem.	
Joi	19 M. Trofim	2 Eleuteriu	
Vineri	20 M. Eustatie	3 Candid	
Sâmb.	21 Ap. Codrat	4 Francisc	
Dum. 16. d. Rus., ev. 1 dela Luca, c. 5, st. 1, gl. 7, v. 5.			
Dum.	22 M. Foca ☾	5 Placid	
Luni	23 † Z. S. Ioan B.	6 Bruno	
Marți	24 M. Tecla	7 Iustina	
Merc.	25 C. Eufrosina	8 Brigita	
Joi	26 † Ad. S. Ap. Ioan	9 Dionisie	
Vineri	27 M. Calistrat	10 Francisc	
Sâmb.	28 P. Hariton	11 Nicasiu	Sărb. Națională
D. 17. după Rus., ev. 2 d. Luca, c. 16, st. 31, gl. 8, v. 6			
Dum.	29 P. Chiriac ☩	12 Maximil.	
Luni	30 M. Grigorie	13 Coloman	

Septemvrie

are 30 zile

Răpciune**Cumpăna.**

Luna a șaptea la Romani. Lună dedicată zeului *Vulcanus*. Este și luna zeului *Bachus*. Este explicabil, fiind și luna veseliei vinului.

RCLL Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Răsare Apune

1	5 08	18 32
10	5 22	18 11
15	5 29	18 01
25	5 44	17 40

Luna

Fazele:

Primul sfert . . .		6 ora	8 45
Lună plină . . .		13	7 00
Ultimul sfert . . .		21	3 35
Lună nouă . . .		28	20 16

Soarele în 23 Septemvrie, ora 7 și 50 minute în zodia cumpenei. Ziua se cumpănește cu noaptea. Inceputul toamnei.

Planetele. *Mercur* nu se vede bine. *Venus* luceafăr de dimineața. *Marte* răsare seara și *Jupiter* mai târziu, iar *Saturn* răsare la 1 oră după apusul soarelui și se vor vedea toate noaptea întreagă.

Sfaturile economice. Hambarele se umplu și cu cucuruz. Bostanii se culeg și se face imediat după tăierea tulleilor arătura pentru grâu. Se scot cartofii, dar numai pe vreme uscată. Adună semințe dela zarzavaturi, scoate-le și le așează în nisip. Perele iernatice le culege și le pune pe polițe în pivniță să se înmoaie. Păstrează fructele, mai târziu au preț bun. Pregătește butoaiele pentru vin și poți lua mierea dela albine.

Zile grele: 24—30 Septemvrie.

Pădurile au urechi și câmpurile ochi.

Octombrie are 31 zile Brumărel

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Marți	1 Ap. Anania	14 Calist	Sărb. Națională
Merc.	2 M. Ciprian	15 Teresia	
Joi	3 M. Dion. Ar.	16 Gal	
Vineri	4 M. Ieroteiu	17 Hedwig	
Sâmb.	5 M. Haritina	18 Luca	

Dum. 18. d. Rus., ev. 3 dela Luca, c. 7, st. 11, gl. 1, v. 7.

Dum.	6 † Ap. Toma	19 Petrud.A.	Vinerea Mare
Luni	7 M.Serg.Vach. ☧	20 Felician	
Marți	8 C. Pelagia	21 Ursula	
Merc.	9 †Ap. Iacob I. Alf.	22 Cordula	
Joi	10 M. Eulampiu	23 Ioan C.	
Vineri	11 Ap. Filip	24 Rafail	
Sâmb.	12 M. Pr. Tarah	25 Hrisant	

Dum. 19. d. R., SS. Păr., ev. 4 Luca, c. 8, st. 5, gl. 2, v. 8.

Dum.	13 M.Carp. și P.	26 Amand
Luni	14 (†) Cuv. Parasch.	27 Frument
Marți	15 M. Lucian ☉	28 Simeon
Merc.	16 M. Longin sut.	29 Narcis
Joi	17 Pr. Osie	30 Claudie
Vineri	18 Ap. și Ev. Luca	31 Wolfgang
Sâmb.	19 Pr. Ioil	1 Nov. T. S.

Dum. 20. d. Rus., ev. 6 dela Luca, c. 8, st. 26, gl. 3, v. 9.

Dum.	20 M. Artemie	2 Pom.Rep.	Sâmedru
Luni	21 C. P. Ilarion ☾	3 Hubert	
Marți	22 P. Averchie	4 Carol	
Merc.	23 Ap.Iacob fr.Dlui	5 Emeric	
Joi	24 M. Areta	6 Leonhard	
Vineri	25 M. Marcian	7 Engelbert	
Sâmb.	26 (†)Muc.Dimitrie	8 Gottfried	

Dum. 21. d. Rus., ev. 7 dela Luca, c. 8, st. 41, gl. 4, v. 10.

Dum.	27 M. Nestor	9 Teodor
Luni	28 M. Terenție	10 Andreiu
Marți	29 M. Anastasia ☽	11 Martin
Merc.	30 M. Zenovie	12 Cunibert
Joi	31 A. Stahie și soții	13 Stanislau

In lipsă se cunoaște prietenul.

Noemvrie

are 30 zile

Brumar

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări	
Vineri	1 Cosma, Dam.	14 Venerand		
Sâmb.	2 M. Achindin	15 Leopold		
Dum. 22 d. Rus., ev. 5 dela Luca, c. 16, st. 19, gl. 5, v. 11.				
Dum.	3 M. Aicepsima	16 Otmar		
Luni	4 C. Ioanichie	17 Grigorie		
Marți	5 M. Galacteon	18 Odo Ab.		
Merc.	6 P. Pavel ☩	19 Elisaveta		
Joi	7 SS. 33 M. d. Mel.	20 Felice		
Vineri	8 † Arh. Mih. și Gavr.	21 Intr. Născ.		
Sâmb.	9 M. Onisifor	22 Cecilia		
Dum. 23. d. Rus., ev. 8 dela Luca, c. 14, st. 16, gl. 6, v. 1.				
Dum.	10 Ap. Erast și soț.	23 Clement		Incepe postu Crăciunului
Luni	11 Victor, Mina	24 Ioan		
Marți	12 S. Ioan milost.	25 Catarina		
Merc.	13 † Ioan G. de aur ☩	26 Conrad		
Joi	14 † Ap. Filip	27 Virgil		
Vineri	15 M. Gurie	28 Sosten		
Sâmb.	16 † A.E. Mateiu	29 Saturnin		
Dum. 24. d. Rus., ev. 9 dela Luca, c. 12, st. 16, gl. 7, v. 2.				
Dum.	17 P. Grigorie	30 Andreiu A.		
Luni	18 M. Platon	1 Dec. Elig.		
Marți	19 Pr. Avdie	2 Bibiana		
Merc.	20 † C. Grig. P. Pr. ☩	3 Fr. Xaver		
Joi	21 (†) Intr. în biserică	4 Varvara		
Vineri	22 Ap. Filimon,	5 Sava		
Sâmb.	23 P. Amfilohie	6 Nicolae		
Dum. 25. d. Rus., ev. 13 dela Luca, c. 18 st. 18, gl. 8, v. 3.				
Dum.	24 † M. Ecaterina	7 Ambrosie	Sărb. Națională	
Luni	25 P. Clement	8 (†) Z. Născ.		
Marți	26 C. Alipie	9 Leocadia		
Merc.	27 Iacob Persul	10 Iudita		
Joi	28 M. Stef. c. nou ☩	11 Damas.		
Vineri	29 M. Paramon	12 Maxentie		
Sâmb.	30 (†) Ap. Andreiu	13 Lucia		

Cine face rău se teme de ce e curat și limpede.

Noemvrie

are 30 zile
Săgetătorul.

Brumar

Luna a noua și este dedicată zeiței Diana. Este luna a noua în calendarul lui Romulus, în care anul avea numai 10 luni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soarele

Răsare Apune

1	6 39	16 30
10	6 55	16 15
15	7 02	16 08
25	7 17	15 58

Luna

Fazele:

Primul sfert . . .		3 ora	22 18
Lună plină . . .		11 „	12 31
Ultimul sfert . . .		19 „	17 38
Lună nouă . . .		26 „	17 15

Soarele în 22 Noemvrie la ora 13 și 46 minute intră în zodia săgetătorului.

Planetele. Mercur la sfârșitul lunii se vede la apus 1 oră și mai bine. Venus tot lucafar de dimineața. Marte toată noaptea. Jupiter și Saturn se văd tot mai mult la apus. Saturn la finea lunii dispare în razele soarelui.

Sfaturi economice. Se scoate gunoiul, se sădesc pomi, se sapă răzoarele și pomii îi îngrijește. Pune spini în jurul lor, să nu-i roadă iepurii. Se strânge varza și se pune pe iarnă. Vița se îngroapă. Se repară uneltele de casă și se aduce în ordine casa și grădina.

Zile grele: 1, 12 și 23 Noemvrie.

Fiecare zi să-și aibă înțelesul ei.

Decembrie

are 31 zile

Indrea

Zilele	Calendarul vechiu	Calend. nou	Insemnări
Dum. 26 după Rus., ev. 14 dela Luca, c.18, st.35, gl. 6, v. 4			
Dum.	1 Pr. Naum	14 Spiridon	
Luni	2 Pr. Avacum	15 Celian	
Marți	3 Pr. Sofronie	16 Adelaida	
Merc.	4 † M. Varvara	17 Lazar	
Joi	5 C. Sava cel sfințit	18 Grațian	
Vineri	6 (†)Păr.Nicolae ☉	19 Nemesie	
Sâmb.	7 P. Ambrosie	20 Liberat	
Dum. 27 d. Rus., ev. 10 d. Luca, c. 13, st. 10, gl. 7, v. 5.			
Dum.	8 C. Patapie	21 Toma A.	
Luni	9 † Zem. Sf. Ana	22 Dimitrie	
Marți	10 M. Mina, Erm.	23 Victoria	
Merc.	11 C. Daniil stâlp.	24 Adam, Eva	
Joi	12 † P. Spiridon	25 (†)Nașt.Ch.	Sf. Spiridon
Vineri	13 † M. Eustr., soții ☉	26 (†)M. Stefan	
Sâmb.	14 M. Tirs și soții	27 Ioan Ev.	
Dum. 28 d. Rus., SS. str., ev. 11 Luca, c. 14, st. 16, g. 8, v. 6			
Dum.	15 M. Eleuterie	28 Pruncii u.	
Luni	16 Pr. Ageu	29 Toma ep.	
Marți	17 Pr. Daniil	30 David	
Merc.	18 M. Sebastian	31 Silvestru	
Joi	19 M. Bonifaciu	1 Ian. 1924	
Vineri	20 M. Ignatie ☾	2 Macariu	Ignat
Sâmb.	21 M. Iuliana	3 Genoveva	
Dum. 29. In. Nașt. D-lui, ev. Mateu, cap. 1, st. 1, gl. 4, v. 7. Cartea neamului lui Isus Christos.			
Dum.	22 M. Anastasia	4 Titu	
Luni	23 SS.10 M. d. C.	5 Telesfor	
Marți	24 M. Eugenia	6 (†)Epifania	Ajunul Crăciun.
Merc.	25 (†)Nașt D lls.Chr.	7 Valentin	1-a zi de Crăciun
Joi	26 (†)Sob.Prec.Născ.	8 Severin	2-a zi de Crăciun
Vineri	27 (†)Ap.șiArh.Stefan	9 Iulian	3-a zi de Crăciun
Sâmb.	28 SS.20mii Mart. ☉	10 Paul	
Dum. 30 d. Nașt. D-lui, Ev. Mateu, c. 2, st. 2, gl. 5, v. 8.			
Dum.	29 Pr. uciși de I.	11 Higin	
Luni	30 M. Anisia	12 Ernest	
Marți	31 C. Melania	13 Ilarie	Sara spre Sf. Vas.

Decemvrie

are 31 zile

Indrea

Capricornul.

Luna a zeceà. A devenit a 12-a lunã dupã reforma lui Numa Pompilius. Dela 1564 este luna ultimã a anului.

Soarele

Luna

	Rã sare	Apune	Fazele:		
1	7 24	15 55	Primul sfert . . . ☾	3 ora	9 10
10	7 36	15 52	Lunã plinã . . . ☽	11 "	7 03
15	7 40	15 53	Ultimul sfert . . . ☾	19 "	10 10
25	7 45	15 57	Lunã nouã . . . ☽	26 "	3 46

Soarele în 22 Decemvrie la ora 2 și 45 minute intrã în zodia capricornului. Inceputul iernei. Ziua cea mai scurtã, noaptea cea mai lungã.

Planetele. *Mercur* pierë în razele soarelui. *Venus* luceafãr de dimineața. *Marte* pe cerul sudic. *Jupiter* imediat dupã apusul soarelui. *Saturn* se vede pe cerul de dimineața.

Sfaturi economice. Se aduc lemne la casã, iarna se pune. Se mai duce gunoiul. Vitele trebuiesc bine îngrijite, altcum slãbesc și nu pot rãsbì la primãvarã. Dã-le tãràțe cãt de des și dela viței sã nu tragi laptele.

În casã aerisește des și cu rãzboiul nu conteni. Te gândește la anul care vine și fã-ți planurile pentru viitor.

Notã. Datele calendaristice sunt luate dupã *Connaissance des Temps*. Pentru noi diferența este dintr'o periferie la alta a țãrii de 12 minute.

Pãmântul bun dã roade bune.

Aviz dela 16 Maiu 1923.

Conform noului tarif intern și a ultimelor dispozițiuni prevăzute de Convențiunea poștală universală dela Madrid, precum și a aranjamentelor încheiate la Porto-Rose, se aduce la cunoștința generală că taxele poștale, pentru interiorul țării și pentru străinătate se fixează dela 16 Maiu 1923 dupăcum urmează:

1. O scrisoare simplă până la 20 grame — — — — — iar de fiecare 20 grame sau fracțiune în plus câte — — — — —
2. O carte poștală simplă — — — — —
3. O carte poștală cu răspuns plătit — — — — —
4. Imprimare de orice fel, de fiecare 50 grame câte — — — — —
5. Jurnale și publicațiuni periodice cari apar în România și se depun la poștă de administrații, editori sau depozitari, de fiecare 50 grame sau fracțiune, câte — — — — —
6. Imprimare în relief pentru orbi, de fiecare 500 gr. câte — — — — —
7. Hârtii de afaceri până la 150 grame — — — — —
Hârtii de afaceri până la 200 grame — — — — —
Hârtii de afaceri până la 250 grame — — — — —
iar de fiecare 50 grame sau fracțiune în plus, încă câte — — — — —

Pentru interiorul României	Pentru: Austria, Cehoslovacia, Italia, Jugoslavia, Polonia, Ungaria	Pentru toate celelalte țări
Lei b.	Lei b.	Lei b.
1 —	4 50	6 —
— 50	3 —	3 —
— 50	3 —	4 —
1 —	6 —	8 —
— 25	1 —	1 —
— 05	1 —	1 —
— 25	— 50	— 50
1 —	6 —	6 —
1 50	6 —	6 —
2 —	6 —	6 —
— 50	1 —	1 —

8. Probele de mărfuri până la 100 grame — — — — — iar de fiecare 50 grame sau fracțiune în plus, încă câte —

Taxa de recomandare peste taxele dela 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 sau 8, după caz — — — — —

Taxa avizului de primire la obiectele recomandate:

a) cerut în momentul depunerii obiectului — — — — —

b) cerut ulterior depunerii obiectului — — — — —

Taxa unei foi de reclamațiune Suprataxa pentru obiectele adresate poste-restant — — —

Taxa timbrului de asistență socială ce se aplică la scrisorile simple, recomandate, de valoare și cărți poștale destinate în altă localitate decât în cea în care sunt depuse — — — — —

Taxa de plată minimă pentru obiectele nefrancate complet

Supra-taxe pentru recomandate, recuvremente, mandate și mesagerii prezentate la poșta Dum. sau într'o sărbătoare legală

Pentru interiorul României		Pentru: Austria, Cehoslovacia, Italia, Jugoslavia, Polonia, Ungaria		Pentru toate celelalte țări	
Lei	b.	Lei	b.	Lei	b.
1	—	2	—	2	—
—	50.	1	—	1	—
2	—	6	—	6	—
3	—	6	—	6	—
3	—	12	—	12	—
3	—	12	—	12	—
2	—	2	—	2	—
—	10	—	—	—	—
1	—	4	—	4	—
2	—	—	—	—	—

Pentru condițiunile de admitere la expediere și celelalte taxe poștale, telegrafice și telefonice interne și internaționale, se vor consulta tarifele, convențiunile, aranjamentele, regulamentele și instrucțiunile ce se găsesc la oficiile telegrafo-poștale.

Scala timbrelor.

Până la Lei	Scala I. ¹		Scala II. ²		Scala III. ³	
	Lei	bani	Lei	bani	Lei	bani
100		20		50	1	—
200		40	1	—	2	—
300		60	1	50	3	—
400		80	2	—	4	—
500	1	—	2	50	5	—
600	1	20	3	—	6	—
700	1	40	3	50	7	—
800	1	60	4	—	8	—
900	1	80	4	50	9	—
1000	2	—	5	—	10	—
2000	4	—	10	—	20	—
3000	6	—	15	—	30	—
4000	8	—	20	—	40	—
5000	10	—	25	—	50	—
6000	12	—	30	—	60	—
7000	14	—	35	—	70	—
8000	16	—	40	—	80	—
9000	18	—	45	—	90	—
10000	20	—	50	—	100	—
11000	22	—	55	—	110	—
12000	24	—	60	—	120	—
13000	26	—	65	—	130	—
14000	28	—	70	—	140	—
15000	30	—	75	—	150	—
16000	32	—	80	—	160	—
17000	34	—	85	—	170	—
18000	36	—	90	—	180	—
19000	38	—	95	—	190	—
20000	40	—	100	—	200	—

1) Scala I. a întrebuințării pentru cambii.

2) Scala II. pentru documentele de drept, obligațiuni, contracte de arândare (pentru fiecare an) etc., chitanțe (sub 2 Lei libere de timbru).

3) Scala III. pentru contracte de cumpărare și de schimb asupra obiectelor mobile, contracte de livrare, câștiguri de loterie și contracte de noroc (hazard), contracte de prestațiuni de serviciu, împrumuturi sunătoare la purtător, contracte pe acțiuni pe mai mult de 10 ani etc.

Dela 20000 de Lei mai sus după fiecare mie începută încă 2, 5 și 10 Lei.

Corpurile cerești din sistemul solar.

Soarele ☉ diametru: 1.383,200 km., de 324.439-ori mai mare ca pământul. Corp gazos cu o temperatură până la 10000° C. Se învâрте in 25 - 27 zile in jurul osiei sale.

Planetele.

NUMELE	Semnul	Diametrul in km.	Mărimea	Destimea apa = 1	Massa	Sateliți (Luniare)	Depăr- tarea Mil. km.	Revoluția in jurul soarelui		Rotația in jurul osiei	
								ani	zile		
Mercur	☿	4843	0,05	5,65	0,06	—	58	0	87,96	0	88 zile
Venus	♀	12037	0,84	5,41	0,82	—	108	0	224,70	0	225 zile
Pământul	♁	12756	1,00	5,53	1,00	1	149,5	1	0,006	23 ore	56 m. 4 s.
Marte	♂	6781	0,15	3,99	0,11	2	228	1	321,73	24 ore	37 m. 23 s.
Jupiter	♃	144580	1357,4	1,31	314,50	9	778	11	314,83	9	55 —
Saturn	♄	119746	738,3	0,72	94,07	10	1428	29	166,98	10	29 —
Uranus	♅	59510	101,9	0,80	14,40	4	2873	84	7,45	11	—
Neptun	♆	55334	81,9	1,17	17,05	1	4501	164	280,3	—	—

Adrese mai însemnate în Capitală.

Ministere (ore de primire: 11—1 înainte de amiază): *de interne* în strada Academiei 34; *de finanțe*, în Calea Victoriei 123; *de justiție*, în str. Bursei 2; *de externe*, în palatul Sturdza; *de instrucție*, în str. Spiru Haret 8; *de culte și de arte*, în str. Berthelot 26; *de război*, în piața V. Mărăcineanu; *de muncă și de ocrotiri sociale*, în str. Lahovary 7 și Piața Amzei 2; *de lucrări publice și de comunicații*, în bulevardul Elisabeta, visavi de Cișmigiu; *de industrie și de comerț*, în Calea Victoriei 157; *de minorități*, în strada Cantacuzino 34.

Oficii: Direcțiunea generală C. F. R., Calea Victoriei 122. Direcțiunea generală a vămilor în ministerul de finanțe. Vama, Calea Rahovei 192. Camera de comerț, str. Bursei 4. Sfatul Negustoresc, Pasagiul Imobiliara. Prefectura poliției, Calea Victoriei 21. Siguranța generală, Bulevardul Pache Protopopescu 94. Oficiul pentru controlul străinilor, B-dul Schitu Măgureanu. Oficiul de încartiruire al hotelierilor, Str. Berzei.

Legățiuni și consulat: American, în Pasagiul Imobiliara, secția pașapoartelor în str. Franklin. Englez: str. Jules Michelet 24. Argentinian: str. Mateiu 2. Belgian: str. Caimate 7. Bulgar: Vasile Lascăr 34. Cehoslovac: B-dul Elisabeta 6, secția pașapoartelor str. Episcopiei 91. Danez: str. Luigi Cazavilan 34. Francez: str. Lascar Cărgiu. German: Calea Victoriei 118. Grec: str. Pache Protopopescu 5. Olandez: General Manu 6. Iugoslav: Calea Dorobanților, secția pașapoartelor str. Frumoasă 14. Polon: str. Popa Tatu 57. Maghiar: strada Boteanu. Italian: str. Cosma 7. Austriac: str. Boteanu 6. Rusesc: Calea Victoriei 35. Persian: str. C. Rosetti 20. Spaniol: str. Paris 9. Elvețian: str. Pitar Moș. Suedez: Șoseaua Kiseleff 19. Turcesc: str. Viitorului 39. Ucrainean: Calea Dorobanților 92.

Notă. Intreagă partea calendaristică e îngrijită de dl Atanasie Popa, profesor la școala normală de băieți din Cluj.

Bălciurile (Târgurile) din România în anul 1924.

(Stil nou):

- Abud** (Alba-de-jos), 3 Martie, 5 Mai, 22 Sept., 22 Dec.
Agârbiciu (Târnava-mare), 14 Aprilie, 31 Oct.
Agârbiciu (Turda-Arieș), 19 Martie, 15 Noemvrie.
Agiudeni (Roman), 1 Iunie.
Agnita (Târnava-mare), 14 Martie, 13 Iunie, 21 Dec.
Aita-Mare (Trei-scaune), 16 Februarie, 6 Mai, 29 Dec.
Aiud (Alba-de-jos), 25 Ian., 18 Mai, 19 Aug., 16 Oct.
Alămor (Alba-de-jos), 5 Martie, 4 Septemvrie.
Alba-Iulia (Alba-de-jos), 15 April, 26 Iulie, 30 Sept., 17 Dec.
Aleșd (Bihor), 28 Februarie, 20 Iunie, 19 Sept., 12 Dec.
Alexandria (Teleorman), 15 Iunie.
Almașul-Mare (Cojocna), 23 Ian., 1 Mai, 22 Iulie, 17 Sept.
Alțina (Sibiiu), 20 Februarie, 31 August.
Apold (Târnava-mare), 23 Martie, 7 Decemvrie.
Arad (Arad), 4—8 Aprilie, 4—8 Iulie, 31 Oct.—4 Nov.
Aradul-nou (Arad), 1 Martie, 16 Iunie, 18 Octomvrie.
Archita (Sătmar), 24 Aprilie, 16 Octomvrie.
Archiud (Cojocna), 24 Aprilie, 16 Octomvrie.
Argintoaia (Mehedinți), 9 August.
Armeni (Alba-de-jos), 5 Februarie, 25 Iulie.
Arpașul-de-jos (Făgăraș), 6 Iulie, 11 Octomvrie.
Asuagiul-de-sus (Sălaj), 21—22 Ianuarie, 21—22 Martie,
 5—6 Iulie, 25—26 Septemvrie.
Ataki (Soroca), 19—21 Ianuarie, 6 Maiu.
Ațel (Târnava-mare), 14 Febr., 24 April, 11 Aug., 6 Dec.
Avrig (Sibiiu), 13 August.
Bacău (Bacău), 12 Iulie, 11 Sept.
Bahnea (Târnava-mică), 9 Febr., 18 Maiu, 30 Sept.
Baia (Suceava Moldovei), 19 Maiu, 11 Aug., 28 Sept.
Baia-de-Criș (Hunedoara), 2 Ian., 16 Martie, 14 Aprilie,
 8 Iulie, 21 Sept., 20 Nov., 7 și 21 Dec.
Baia-mare (Sătmar), 14—15 Ian., 24—25 Martie, 23—24
 Iunie, 4—5 Aug., 17—18 Noemvrie.
Bălănești (Gorj), 7 Aprilie, 11 Iunie.
Bălți (Bălți), 2—5 Ian., 15—18 Febr., 2—5 Aug., 19—22
 Aug., 21 Sept., 27 Oct.—6 Nov., 4 Dec.
Bălușești (Roman), 11 Iunie.
Bandul-de-câmpie (Murăș-Turda), 1 Maiu, 31 Oct.
Bărgăoani (Neamțu), 6 Maiu.

- Bărlad (Tutova), 6 Maiu, 2 Aug., 12 Sept., 27 Sept.
 Bărzava (Arad), 16 Martie, 29 Iunie, 19 Decembrie.
 Băţania (Arad), 30 Martie, 29 Iunie, 26 Octombrie.
 Beba-veche (Timiș-Torontal), 9 Martie, 8 Iunie, 14 Sept.
 Becaș (Timiș-Torontal), 24 Aprilie, 25 August.
 Beclean (Solnoc-Dobâca), 6 Apr., 23 Mai, 5 Sept., 28 Nov.
 Beiuș (Bihor), 14—15 Febr., 8—9 Maiu, 31 Iulie—1 Aug.,
 6—7 Noembrie.
 Bicaz (Ciuc), 24 Aprilie, 25 August.
 Biertan (Târnava-mare), 17 Aprilie, 5 Septembrie.
 Bileag (Bistrița-Năsăud), 21 Martie.
 Birchiș (Caraș-Severin), 28 Ian., 6 Aprilie, 22 Iunie.
 Birchiș (Târnava-mare), 12 Maiu, 13 Octombrie.
 Bistrița (Bistrița-Năsăud), 17—18 Maiu, 27 Aug., 19 Nov.
 Blaj (Alba-de-jos), 12 Aprilie, 2 Iulie, 6 Decembrie.
 Bogdana (Bacău), 15 Iulie, 21 Septembrie.
 Bogdana (Tutova), 19 August.
 Bogdănești (Bacău), 26 Martie, 7 Iunie.
 Boghicea (Roman), 12 Iulie.
 Bogșa-Montană (Caraș-Severin), 3—6 Aprilie; 5—8 Iunie,
 17—20 Iulie, 25—28 Septembrie.
 Boian (Cernăuți), 7 Iunie, 10 Iulie, 7 Aug., 27 Sept., 3
 Oct., 6 Dec.
 Bolgrad (Ismail), 27 Sept.—12 Oct.
 Borgo-Prund (Bistrița-Năsăud), 14 Aprilie, 30 Oct.
 Boroșești (Vaslui), 7 Aprilie, 7 și 17 Iunie, 7 Nov., 4 și
 19 Decembrie.
 Boroșineu (Arad), 7 Ianuarie, 27 Iulie, 26 Octombrie.
 Boroșneul mare (Trei-scaune), 18—19 Februarie, 20—21
 Maiu, 26—27 August, 11—12 Noembrie.
 Boroșsebeș (Arad), 23 Aprilie, 1 Oct., 17 Dec.
 Botești (Roman), 6 Maiu, 28 August.
 Bozovici (Caraș-Severin), 28 Ianuarie, 15 Aprilie.
 Brad (Hunedoara), 20 Martie, 2 Iunie, 29 Sept., 6 Dec.
 Brăila (Brăila), 15 Iunie.
 Brâncoveni (Romanai), 22 Martie.
 Brașov (Brașov), 26 Iunie, 23—25 Octombrie.
 Breaza (Prahova), 6 Maiu.
 Brețcu (Trei-scaune), 25 Ian., 7 Aug., 26 Sept.
 Broșteni (Ialomița), 12 Iulie.
 Broșteni (Mehedinți), 7 Iulie.
 București (Ilfov), 8—15 Mai, 28 August.
 Buda (Râmnicu-Sărat), 7 Iulie, 21 Sept.

- Budești (Neamțu), 2 August.
 Buruenești (Roman), 4 Maiu, 11 Iulie.
 Buteni (Arad), 18 Februarie, 8 Septemvrie.
 Buza (Solnoc-Dobâca), 20 Ian., 20 Aprilie, 28 Iulie, 26 Oct.
 Buzău (Buzău), 7 Iulie.
 Buziaș (Timiș-Torontal), 23—24 Ianuarie, 24—25 Aprilie,
 25—26 Iulie, 1—2 Octomvrie.
 Cacova (Caraș-Severin), 5 Maiu, 15 Sept., 2 Nov.
 Cal (Alba-de-jos), 21 Ianuarie, 25 Maiu; 4 Octomvrie.
 Călărași (Ialomița), 11 Septemvrie.
 Călărași (Orhei), 14—20 Octomvrie.
 Călugăreni (Vlașca), 14 Februarie.
 Câmpeni (Turda-Arieș), 18 Aprilie, 13 Iunie, 9 Iulie, 28 Aug.
 Câmpulung (Câmpulung), 2 Februarie, 3 Iunie, 21 Nov.
 Câmpulung (Mușcel), 7 Iulie, 2 August.
 Câmpul-mare (Argeș), 22 Martie, 5 Iunie.
 Canija-mare (Caraș-Severin), 29 Maiu, 15 Aug., 15 Oct.
 Caracâl (Romanați), 6 Maiu.
 Caransebeș (Caraș-Severin), 27—29 Ian., 29—30 Aprilie,
 5—6 Aug., 1 Oct.
 Cărbunești (Gorj), 22 Martie, 21 Septemvrie.
 Cărbunești (Mehedinți), 7 Iulie.
 Carțfalău (Ciuc), 1 Martie, 24 Iunie, 16 Oct.
 Cașin (Bacău), 2/ August.
 Cașin (Ciuc), 1 Maiu, 2 Iulie, 27 Noemvrie.
 Cața (Târnava-mare), 7 Maiu, 16 Septemvrie.
 Cehul (Sălăgiu), 13 Febr., 20 Martie, 5 Iunie, 10 Iulie, 28 Aug.
 Cernatu (Brașov), 20 Aprilie, 7 Septemvrie.
 Cernăuți (Cernăuți), 11 Iulie, 13 Noemvrie.
 Cetatea-albă (Cetatea-albă), 4 Noemvrie.
 Cetatea de Baltă (Târnava-mică), 6 Ian., 3 Martie, 14
 Aprilie, 16 Iunie, 21 August, 22 Decemvrie.
 Chibed (Murăș-Turda), 16 Februarie, 19 Maiu, 1 Dec.
 Chilia-nouă (Ismail), 27 Octomvrie.
 Chinov (Mehedinți), 22 Martie.
 Chiojdeni (Râmnicu-Sărat), 7 Aprilie, 22 Iunie.
 Chirpăr (Sibiiu), 13 Ianuarie, 24 Martie.
 Chisetău (Timiș-Torontal), 27 Noemvrie.
 Chișinău (Chișinău), 9 Oct.—8 Noemvrie.
 Chișineu (Arad), 6 Ianuarie, 20 Aprilie, 28 Septemvrie.
 Ciacâru (Brăila), 6 Maiu, 7 Iulie.
 Ciachi-Gărbău (Solnoc-Dobâca), 3 Martie, 9 Iunie, 19 Sept.
 Ciacova (Timiș), 3 Aprilie, 29 Maiu, 27 Aug., 10 Oct., 11 Nov.

- Cianadul-Nemțesc (Timiș), 16 Mart., 15 Iun., 12 Oct., 7 Dec.
 Cianadul-Sârbesc (Timiș), 16 Martie, 9 Iunie, 9 Dec.
 Cianadul-Ung. (Timiș), 14 Febr., 7 Maiu, 16 Oct., 11 Nov.
 Cimișlia (Tighina), 6 Maiu, 14 Octomvrie.
 Cincul-mare (Târnava-mare), 11—14 Martie, 17—20 Iunie.
 Cinișău (Orhei), 14 Octomvrie.
 Ciochina (Ialomița), 20 Aprilie, 21 Sept.
 Cîsnădie (Sibiiu), 17 Iunie, 16 August.
 Ciuc-Cosmaș (Ciuc), 25 Ianuarie, 21 August.
 Ciuc-Sân-Domocoș (Ciuc), 19 Martie, 10 Octomvrie.
 Ciuc-Sân-Georgiu (Ciuc), 14 Aprilie, 22 Decemvrie.
 Ciuc-Sân-Mărtin (Ciuc), 3 Maiu, 9 Noemvrie.
 Cluj (Cojocna), 10 Ian., 12 Martie, 13 Iunie, 1 Sept., 2 Nov.
 Cluj-Mănăstur (Cojocna), 5 Maiu.
 Cohalm (Târnava-mare), 7 Ian., 14 Aprilie, 25 Iulie, 1 Oct.
 Cojocna (Cojocna), 15 Aprilie, 5 Noemvrie.
 Comănești (Bacău), 22 Martie, 21 Iunie, 11 Sept., 15 Dec.
 Comloșul-mare (Timiș-Torontal), 2 Mart., 15 Iunie, 31 Aug.
 Copșa-mare (Târnava-mică), 23 August.
 Copșa-mică (Târnava-mică), 28 Aprilie, 23 August.
 Cornățel (Mehedinti), 7 Iulie.
 Crasna (Sălaj), 20 Ian., 14 Aprilie, 14 Iulie, 13 Oct.
 Crașova (Caraș-Severin), 23—24 Aprilie, 28—29 Iunie,
 11—12 Noemvrie.
 Cristurul-Săcuiesc (Odorhei), 24 Febr., 3 Maiu, 6 Iul., 11 Sept.
 Criș (Târnava-mare), 19 Ianuarie.
 Crivești (Roman), 2 Iunie.
 Curtea (Arad), 2 Iunie, 26 Septemvrie.
 Curtea de Argeș (Argeș), 9 August, 28 August.
 Dâlboșeț (Caraș-Severin), 6 August.
 Dămieniști (Roman), 19 August.
 Dărmănești (Bacău), 4 Martie, 3 Iunie, 2 Aug., 21 Nov.
 Davideni (Roman), 9 August, 11 Septemvrie.
 Deleni (Vaslui), 28 August.
 Dej (Solnoc-Dobâca), 27 Febr., 28 Maiu, 17 Dec.
 Delta (Timiș-Torontal), 24 Mart., 15 Iun., 12 Sept., 30 Nov.
 Deva (Hunedoara), 14 Ian., 13 Maiu, 3 Aug., 30 Oct.
 Dicio-Sân-Mărtin (Târnava-mică), 29 Febr., 1 Maiu, 24
 Iulie, 15 Octomvrie.
 Dobreni (Neamțu), 7 Iunie.
 Dognacica (Timiș-Torontal), 9 Septemvrie.
 Doljești (Roman), 2 Iunie, 27 Sept., 27 Oct.
 Dorohoi (Dorohoi), 7 Iulie.

- Drag (Cojocna), 9 Aprilie, 6 Iulie, 18 Aug., 7 Nov.
 Drăghiceni (Olt), 9 August.
 Drăghicești (Olt), 27 Septembrie.
 Dumitrești (Râmnicu-Sărat), 2 August, 28 August.
 Edenți (Hotin), 6 Maiu, 19—28 August.
 Eted (Odorhei), 3 Febr., 4 Aprilie, 8 Iunie, 29 Sept.
 Făgăraș (Făgăraș), 12 Iunie, 9 Septembrie, 6 Decembrie.
 Făget (Caraș-Severin), 14—17 Ian., 16 Martie, 20 Aprilie,
 5 Iunie, 12 Iulie, 28 Aug., 8 Nov., 19 Dec.
 Fălțiceni (Suceava Moldovei), 2 August.
 Feldioara (Brașov), 26 Martie, 14 Decembrie.
 Ferihaz (Târnava-mare), 5 Mart., 20 Mart., 15 Aug., 15 Oct.
 Florești (Vaslui), 2 August.
 Focșani (Putna), 7 Iulie.
 Fruta-Ungară (Cojocna), 27 August.
 Frătești (Vlașca), 6 Maiu.
 Frumoasa (Ciuc), 7 Ian., 14 Aprilie, 30 Iunie, 9 Sept.
 Galați (Covurlui), 15 Febr., 28 Mart., 3 Iun., 19 Aug., 27 Oct.
 Geoagiul-de-jos (Hunedoara), 5 Maiu, 5 Sept., 30 Dec.
 Gherăești (Roman), 12 Iunie.
 Gherla (Solnoc-Dobâca), 3—5 Febr., 29 Aprilie—1 Maiu,
 23—25 Iulie, 26—28 Oct.
 Ghialacuta (Mureș-Turda), 25 Ian., 12 Iunie, 25 Nov.
 Ghiertemiș (Timiș-Torontal), 31 Martie, 15 Iunie, 14 Sept.
 Ghilău (Cojocna), 20 Aprilie, 24 Iulie, 11 Dec.
 Ghiriș (Turda-Arieș), 3 Februarie, 8 Iulie, 21 Oct.
 Ghiurgheni (Ciuc), 19 Aprilie.
 Giurgeni (Ialomița), 22 Martie, 7 Aprilie, 20 Aprilie, 4.
 Maiu, 7 Iulie, 2 Aug., 21 Sept., 27 Oct.
 Giurgiu (Vlașca), 12 Iulie, 28 August.
 Godeni (Mușcel), 27 Octombrie.
 Grădiștea (Hunedoara), 3 Maiu, 26 Octombrie.
 Oreci (Olt), 7 Aprilie.
 Grindu (Ialomița), 22 Martie.
 Gurăslău pe Someș (Bistrița-Năsăud), 29 Ian., 1 Martie,
 14 Maiu, 19 Aug., 21 Nov.
 Hălăucești (Roman), 21 Septembrie.
 Halmagiu (Arad), 12 Aprilie, 16 Octombrie.
 Hațeg (Hunedoara), 15 Februarie, 28 August.
 Hida (Cojocna), 6 Aprilie, 26 Septembrie.
 Hotin (Hotin), 19—25 Ian., 6—15 Maiu, 28 Iulie—3 Aug.,
 14 Octombrie.
 Huedin (Cojocna), 25 Ian., 24 Febr., 7 Aprilie, 26 Maiu,
 26 Iulie, 21 Sept., 25 Nov., 22 Dec.

- Hunedoara (Hunedoara), 12 Apr., 5 Iunie, 11 Iulie, 13 Nov.
 Jacăsdorf (Târnava-mare), 27 Aprilie, 28 Octomvrie.
 Iara (Turda-Arieș), 1 Maiu, 3 Octomvrie.
 Iași (Iași), 15 Mart., 3 Apr., 20 Apr., 5 Iunie, 7 Iulie, 28 Aug.
 Ibașfalău (Târnava-mică), 27 Ian., 26 Martie, 5 Aprilie,
 5 Iulie, 21 Sept., 20 Nov.
 Ighiu (Alba-de-jos), 29 Maiu, 26 Octomvrie.
 Ilia (Hunedoara), 19 Ian., 6 Aprilie, 22 Iunie, 6 Iulie,
 27 Aug., 11 Oct.
 Ilrova (Orhei), 22—23 Maiu.
 Ilonda (Solnoc-Dobâca), 10 Febr., 2 Maiu, 16 Oct.
 Ipătești (Olt), 7 Iulie.
 Ismail (Ismail), 14 Oct., 8 Nov.
 Jibău (Salaj), 14 Febr., 5 Maiu, 11 Iunie, 11 Oct., 18 Dec.
 Jilava (Ilfov), 15 Iunie, 6 August.
 Jugani (Roman), 11 Septemvrie, 1 Octomvrie.
 Kurgani (Orhei), 21 Septemvrie.
 Lăpușul-românesc (Solnoc-Dobâca), 2 Febr., 5 Aprilie,
 7 Iunie, 2 Aug., 4 Oct.
 Lăpușul-unguresc (Solnoc-Dobâca), 17—18 Ian., 12—13
 Maiu, 5—6 Iulie, 25—26 Sept.
 Lechința (Turda-Arieș), 29 Febr., 25 Apr., 15 Iun., 21 Sept.
 Lipova (Timiș-Torontal), 6 Maiu, 2 Aug., 21 Sept., 21 Nov.
 Luciu (Ialomița), 15 Iunie.
 Luciu (Mehedinți), 19 August.
 Lugoș (Caraș-Severin), 1—3 Febr., 3—5 Maiu, 27—29
 Iunie, 17—19 Oct.
 Lupoia (Mehedinți), 6 Maiu.
 Lupoia (Romanai), 8 Noemvrie.
 Măgheruș (Turda-Arieș), 6 Febr., 10 Apr., 5 Aug., 15 Nov.
 Mănăsturul-unguresc (Solnoc-Dobâca), 19 Martie, 28
 Iunie, 20 Aug., 11 Nov.
 Mărășești (Putna), 19 August, 21 Septemvrie.
 Mărculești (Mușcel), 5 Iunie.
 Marpod (Sibiu), 8 Iunie, 2 Noemvrie.
 Mavrodin (Teleorman), 12 Iunie.
 Mediaș (Târnava-mare), 7 Mart., 13 Iulie, 25 Sept., 30 Nov.
 Mehădia (Caraș-Severin), 15 Ian., 4 Aprilie, 9 Iulie, 29 Oct.
 Merghindeal (Târnava-mare), 25—27 August.
 Mertișoara (Timiș-Torontal), 20 Aprilie.
 Miclăușeni (Roman), 12 Iunie.
 Miercurea (Sibiu), 24 Febr., 27 Iunie, 11 Nov.
 Miercurea-Ciucului (Ciuc), 22 Febr., 30 Maiu, 13 Iul., 29 Sept.

- Miheș (Turda-Arieș), 24 Ian., 30 Maiu, 6 August.
 Mircești (Roman), 11 Sept., 1 Oct.
 Mociu (Cojocna), 5 Ian., 6 Aprilie, 29 Maiu, 18 Aug.
 Mogoșești (Roman), 19 Aug., 11 Sept.
 Moinești (Bacău), 18 Mart., 6 Maiu, 11 Iun., 8 Nov., 19 Dec.
 Moldova-nouă, (Caraș-Severin), 5 Maiu, 24 Iunie.
 Moldova-veche (Caraș-Severin), 21 Aprilie, 27 August.
 Monor (Bistrița-Năsăud), 31 Maiu, 27 Sept.
 Moșna (Târnava-mare), 24 Aprilie.
 Muncel (Roman), 19 Aug., 11 Sept.
 Nadeșul-Săsesc (Cojocna), 5 Febr., 28 Aprilie, 18 Oct.
 Nădlac (Caraș-Sev.), 5 Ian., 20 Aprilie, 12 Iulie, 28 Sept.
 Năsăud (Bistrița-Năsăud), 27 Maiu, 8 Nov.
 Neamțu (Neamțu), 21 Maiu, 23 Maiu, 19 Aug., 19 Dec.
 Negoști (Dolj), 2 Iunie.
 Negrești (Vaslui), 14 Febr., 7 Aprilie, 20 Aprilie, 6 Maiu,
 23 Maiu, 7 Iulie, 27 Sept., 8 Nov., 19 Dec.
 Nocrich (Sibiiu), 3 Febr., 30 Maiu, 20 Oct.
 Ocna-Sibiiului (Alba-de-jos), 1 Aprilie, 6 Aug., 20 Dec.
 Odorheiu (Odorheiu), 26—27 Martie, 23—24 Iunie, 4—5
 Oct., 21—22 Dec.
 Ogra (Târnava-mică), 7 Aprilie, 16 Sept.
 Olafalău-mare (Odorheiu), 11 Martie, 29 Nov.
 Olpret (Solnoc-Dob.), 1 Ian., 13 Apr., 28 Maiu, 1 Aug., 10 Oct.
 Oltenița (Ilfov), 12 Iunie.
 Onești (Bacău), 26 Mart., 22 Iun., 11 Sept., 27 Oct., 21 Nov.
 Oradea-mare (Bihor), 14 Martie, 20 Iunie, 5 Sept., 10 Sept.
 Orăștie (Hunedoara), 14 Martie, 4 Iunie, 4 Oct., 6 Dec.
 Oravița-română (Caraș-Severin), 25 Martie, 25 Iulie.
 Orhei (Orhei), 19—25 Dec.
 Ormeniș (Trei-scaune), 18 Ian., 5 Maiu, 6 Iulie, 18 Dec.
 Orlat (Sibiiu), 6 Aprilie, 29 August.
 Orșova (Caraș-Severin), 1—3 Maiu, 17—19 Sept.
 Oțeleni (Roman), 22 Decembrie.
 Pâncota (Arad), 27 Aprilie, 28 Iulie, 12 Oct.
 Pantelimon (Ilfov), 9 August.
 Paraid (Odorheiu), 19 Martie, 26 Iulie, 15 Oct., 17 Dec.
 Pecica-maghiară (Arad), 4—6 Maiu, 6—8 Sept.
 Pecica-veche (Arad), 2 Februarie, 24 Iulie.
 Periamoș (Timiș-Torontal), 24 Aprilie, 15 Iunie, 24 Sept.
 Petriș (Arad), 8 Martie, 23 Iunie, 1 Aug., 20 Dec.
 Petrișu (Bistrița-Năsăud), 1 Aprilie, 14 Oct.
 Petroșeni (Hunedoara), 15 Maiu, 15 Oct.

- Piatra (Neamțu), 21 Febr., 21 Maiu, 15 Iun., 21 Nov., 18 Dec.
 Pitești (Argeș), 6 Maiu, 5 Iunie, 15 Iunie, 7 Iulie.
 Plenița (Mehedinți), 9 Martie.
 Pleșești (Râmnicu-Sărat), 9 August.
 Ploești (Prahova), 6 Maiu.
 Poenari (Argeș), 19 August.
 Poiana (Sibiu), 13 Iulie, 21 Sept.
 Poiana lui Jurascu (Roman), 26 Iunie.
 Poiana-Sărată (Trei-scaune), 1 Apr., 20 Maiu, 15 Iul., 26 Oct.
 Polovraci (Gorj), 6 Maiu.
 Porumbacul-de-jos (Făgăraș), 16 Aprilie, 3 Sept.
 Preajba (Gorj), 6 Maiu.
 Prunișor (Mehedinți), 20 Aprilie, 27 Oct.
 Răchiteni (Roman), 26 Iunie.
 Racoșul-de-jos (Odorhei), 24 Aprilie, 24 Iunie, 21 Sept.
 Rădăuți (Rădăuți), 5 Maiu, 20 Nov.
 Radna (Arad), 13 Iunie, 17 Oct.
 Râmnicu-Sărat (Râmnicu-Sărat), 14 Aprilie, 26 Aprilie,
 6 Maiu, 7 Iulie.
 Râmnicu-Vâlcea (Vâlcea), 21 Sept., 27 Oct.,
 Râureni (Vâlcea), 21 Septemvrie.
 Reghinul-săsesc (Mureș-Turda), 11—19 Februarie, 1—12
 Maiu, 30 Iulie—10 August, 15—23 Oct.
 Rășinari (Sibiu), 16 Noemvrie.
 Reșița-Montană (Caraș-Sev.), 11 Aprilie, 22 Aug., 26 Sept.
 Reteag (Solnoc-Dobâca), 7 Maiu, 12 Iulie, 28 Sept.
 Retișdorf (Târnava-mare), 25 Maiu.
 Rezina (Orhei), 6—15 Maiu, 8 Nov.
 Rodna-veche (Bistrița-Năsăud), 21 Febr., 4 Maiu, 27 Iunie,
 10 Aug., 31 Oct., 16 Dec.
 Roman (Roman), 19 August.
 Roșia (Alba-de-jos), 27 Martie, 9 Octomvrie.
 Roznov (Neamțu), 15 Febr., 22 Martie, 20 Aprilie, 3 Iunie,
 7 Iulie, 9 Sept., 15 Oct., 25 Dec.
 Ruși-munți (Mureș-Turda), 30 Martie, 30 Sept.
 Sabaoani (Roman), 21 Maiu, 11 Iunie.
 Sacul (Caraș-Severin), 16 Iunie, 3 Nov.
 Sadagura (Cernăuți), 7 Febr., 10 Aprilie, 2 Aug., 7 Sept.,
 4 Oct., 8 Nov., 29 Nov., 5 Dec.
 Sălcii (Ialomița), 15 Iunie.
 Sălcioara (Râmnicu-Sărat), 6 Maiu.
 Săliște (Sibiu) 14 Iunie, 7 Octomvrie.
 Sănmărtinul-Homorodului (Odorhei), 14 Febr., 16 Maiu,
 1 Septemvrie.

- Sân-Miclăuș (Bihor), 25 Aprilie, 21 Sept., 13 Oct.
 Sărmașul-mare (Cojocna), 20 Ian., 20 Aprilie, 10 Oct.
 Scheia (Roman), 27 Septemvrie.
 Sebeșul-săsesc (Sibiiu), 29 Ian., 24 Aprilie, 24 Aug.
 Sfântu-Gheorghe (Trei-scaune), 19—20 Febr., 30 Aprilie—1
 Maiu, 2—3 Iulie, 15—16 Oct.
 Sibiiu (Sibiiu), 7 Ian., 5 Maiu, 15 Sept.
 Sic (Solnoc-Dob.), 24 Febr., 8 Iulie, 27 Sept., 30 Nov.
 Sighetul-Marmației (Maramureș), 17—18 Martie, 16—17
 Iunie, 30—31 Iulie.
 Sighișoara (Târnava-mare), 16 Martie, 24 Iunie, 4 Nov.
 Sinaia (Prahova), 27 August.
 Sirete (Sirete), 15 Febr., 5 Iunie, 27 Aug., 19 Dec.
 Slănic (Bacău), 2 August.
 Slatina (Olt), 6 Maiu.
 Slobozia (Ialomița), 6 Maiu, 6 Iunie, 7 Iulie, 27 Oct.
 Soroca (Soroca), 28 Aug.—3 Sept.
 Stănești (Gorj), 7 Aprilie.
 Storojineț (Storojineț), 1—3 Maiu, 20—23 Sept.
 Suceava (Suceava-Bucovinei), 15 Ian., 17 Iunie, 25 Iulie,
 27 Sept., 8 Nov.
 Sutești (Brăila), 15 Martie, 22 Martie, 7 Aprilie, 20 Aprilie,
 3 Iunie, 12 Iulie, 2 Aug., 27 Aug., 21 Sept., 27 Sept.,
 27 Oct., 7 Nov., 21 Nov., 4 Dec., 19 Dec.
 Șeica-mare (Târnava-mare), 1 Iunie, 13 Dec.
 Șeica-mică (Târnava-mare), 12 Iunie, 11 Nov.
 Șercaia (Făgăraș), 10 Maiu, 23 Aug., 11 Nov.
 Șicul-mare (Bistrița-Năsăud), 1 Octomvrie.
 Șimleul Silvaniei (Sălaj), 20—21 Martie, 22—23 Maiu, 25
 Sept., 18 Dec.
 Șomărtin (Târnava-mare), 4 Aprilie, 7 Nov.
 Șomcuta-mare (Sătmar), 26—27 Martie, 18—19 Iunie,
 13—14 Aug., 5—6 Nov.
 Tămășeni (Roman), 7 Iulie, 11 August.
 Târgu-Frumos (Iași), 25 Iulie.
 Târgu-Jiu (Gorj), 28 August, 27 Oct.
 Târgu-Mureșului (Mureș-Turda), 10 Aprilie, 23 Iunie, 4
 Sept., 11 Nov.
 Târgu-Ocna (Bacău), 30 Martie, 3 Iunie, 9 Aug., 21 Nov.
 Târgu-Săcuilor (Trei-scaune), 9 Maiu, 28 Oct.
 Tașnad (Sălajiu), 13 Febr., 9 Aprilie, 8 Maiu, 3 Iulie,
 11 Sept., 16 Oct., 13 Nov.
 Teaca (Cojocna), 1 Febr., 1 Maiu, 27 Iunie, 5 Nov.

- Tecuci (Teleorman), 22 Martie, 7 Iulie.
 Teiuș (Alba-de-jos), 20 Febr., 28 Aug., 8 Nov.
 Teregova (Caraș-Severin), 19 Ian., 24 Apr., 6 Iulie, 7 Nov.
 Tigveni (Argeș), 7 Aprilie.
 Timișoara (Timiș-Torontal), 17 Martie, 30 Maiu, 14 Aug.,
 25 Sept., 18 Dec.
 Todireni (Roman), 27 August.
 Trascău (Turda-Arieș), 16 Maiu, 10 Oct.
 Trifești (Roman), 11 Iunie.
 Tupilați (Roman), 7 Iulie, 6 August.
 Turda (Turda-Arieș), 8 Mart., 24 Apr., 24 Iun., 9 Sept., 6 Dec.
Uda (Olt), 5 Iunie.
 Uioara (Alba-de-jos), 8 Aprilie, 12 August.
 Ulmeni (Argeș), 15 Iunie.
 Ulmeni (Ilfov), 28 August.
Vaideeni (Vâlcea), 10 Martie, 15 Iunie, 27 Iulie, 14 Sept.
 Valea-Crișului (Bihor), 24 Febr., 16 Iunie, 4 Oct.
 Valea-Hălăucești (Roman), 22 Septembrie.
 Vârteșcoi (Râmnicu-Sărat), 28 August.
 Vășcăuți (Vășcăuți), 8 Aprilie, 6 Maiu, 16 Aug., 1 Dec.
 Veneția-de-jos (Făgăraș), 3 Martie, 8 Iulie, 25 Sept.
 Vinerea (Hunedoara), 9 Ian., 24 Aprilie.
 Vinga (Timiș-Torontal), 1 Iunie, 10 Iulie, 5 Oct.
 Vințul-de-jos (Alba-de-jos), 24 Iunie, 25 Nov.
 Vințul-de-sus (Turda-Arieș), 16 Mart., 8 Iun., 23 Aug., 19 Nov.
 Vișnița (Vișnița), 29—31 Ian., 8 Aprilie, 6 Iulie, 25 Sept.,
 12 Nov., 31 Dec.
 Viștea-de-jos (Făgăraș), 6 Aprilie, 27 August.
 Vizirul-de-sus (Brăila), 12 Iulie.
 Voinești (Vaslui), 28 August.
 Volintirova (Cetatea-Albă), 28 Sept.—13 Oct.
 Vulpășești (Roman), 8 Iunie.
 Vorumloc (Târnava-Mare), 5 Aprilie, 10 Sept.
Zăbala (Trei-scaun), 20 Febr., 26 Iunie, 9 Oct., 27 Nov.
 Zălau (Sălaj), 6—7 Martie, 6—7 Iunie, 5—6 Sept., 5—6 Dec.
 Zam (Hunedoara), 28 Ian., 2 Aprilie, 2 Iunie, 20 Iulie,
 14 Sept., 26 Sept., 12 Dec.
 Zarand (Arad), 16 Martie, 15 Iunie, 24 Aug., 28 Dec.
 Zărnești (Făgăraș), 31 Maiu, 20 Nov.
 Zastavna (Zastavna), 30 Martie, 15 Iunie, 14 Nov.
 Zorlențul-mare (Arad), 20—21 Apr., 24—25 Iul., 6—7 Nov.

Învățătură și petrecere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1924

Colind.

*Sculați, sculați, Români frați,
Că ne vine iară
Tândr craiu în țară...
Sculați, sculați, Români frați
Că vă vin colindători
Să vă cânte de cu zori
Florile dalbe.*

*Sculați, sculați, dragi ostași,
Că pe cer răsare
Stea biruitoare...
Sculați, sculați, dragi ostași
Că 'ntre cer și 'ntre pământ
Azi răsună cântec sfânt
Florile dalbe.*

*Sculați, sculați, fete mari,
Tândrul craiu vine
Dorul să-l aline...
Sculați, sculați, fete mari,
Că v'aduce peșitori
În războiu biruitori
Florile dalbe.*

*Sculați, sculați, copilași
Craiul de departe
Mila lui ne 'mparte...
Sculați, sculați, copilași
Craiul tândr strălucit
Visul drag ni l-a 'mplinit,
Florile dalbe.*

Într'un orașel mic de provincie.

Nu văzusem niciodată mai de-aproape un orașel mic de provincie. Pentru mine tot pământul se învâртеа în jurul Capitalei. Calea Victoriei, Șoseaua Kiselef, școala, vitrinele librăriilor, concertele dela Ateneu și Teatrul Național; sunt legate de cei dintâi ani ai vieții mele ca niște rude bune, cu care am trăit în cea mai strânsă legătură zi cu zi, ceas cu ceas.

Dupăce mi-am luat licența în drept, un unchiu al meu cu trecere, puse umărul și într'o bună dimineață veni și-mi întinse decretul de numire ca procuror într'un orașel mic de provincie.

M'am dus să fac cunoștință cu orașul, mai întâi, ca simplu călător. Simțul prevederii nu mi-a lipsit nici când eram tânăr. Frica de necunoscut mă făcea să văz într'un orașel mic de provincie un mare dușman al Capitalei: ura piti-cului împotriva uriașului.

Am sosit acolo într'un după prânz senin dar trist de toamnă. În gară, două birji prăfuite. M'am suit într'una. Cealaltă s'a întors în oraș goală și ne-a luat-o înainte într'adins ca să ne facă praf, ca răsbunare. Am poruncit: „La hotel!”

și m'a oprit în fața unei case cu două etajuri și un gang deasupra căruia scria cu litere noi „Hotel Mărăști“. Din gang, la dreapta, o scară mânăstirească, cu treptele de piatră, tocite de vremuri, suia repede într'o sală cu geamlâc, în care dau câteva camere, pe ale căror uși stau numere scrise rău cu mâna.

O chelneriță bătrână, dar foarte văpsită cu roșu pe umerii obrazilor, mi-a deschis triumfător ușa dela numărul patru, mi-a zâmbit cu o gură în formă de gondolă și mi-a zis:

— Poftiți odaia...

Apoi s'a retras dănțând ușor după un vals vechiu pe care și-l cânta singură în surdina în fundul gâtului.

Ruptura covorașului din dreptul patului îmi puse piedecă și căzui cu mâinile peste plapoma asvârlită în neregulă în spre perete, de călătorul care dormise acolo înaintea mea. Atunci am văzut că rufăria nu era schimbată, scândurile nemăturate, păenjenii nesupărați sus, în tavan, la colțuri.

Priveliștea dela fereastră a potolit puțin necazul care începuse să incolțească în mine. Hotelul era în inima târgului, în fața pieței, o piață largă, pavată cu pietre de rău lătărețe, presărate rar ici și colo, ca bomboanele unei mătuși sgârcite când vrea să-și înșele nepoții cu lucru ieftin.

Peste drum, prăvălii dese și mărunte. Cele mai mari și mai albe litere din toate scriau vorba *cofetărie*. Prin ușa deschisă am zărit pe cofetar. Purtă fes bulgăresc și turnă mușteriilor care-l așteptau în picioare, cu păharele întinse, bragă.

Pe deasupra caselor, ale căror olane înegrite dovedeau un trecut îndepărtat, se zăreau dealurile cu vii arâmii și cu păduri aurii, singura comoară prețioasă a orașelului care zadarnic se fălea cu hotelul Mărăști.

Mi-am luat pălăria și m'am coborât să văz orașul. Dela portar, care mă așteptă în vestă mâncând razachie mai galbenă ca chihlibarul, am aflat că hotelul Mărăști se numise înainte de războiu *Plevna*, și că eră mai bine îngrijit ca Plevnă decât ca Mărăști. Iar dela bărbier am auzit mai multe: Că fostul primar a fugit cu nevasta prefectului, că președintele tribunalului e surd, că lumina electrică se stinge seara la unsprezece. Arde ea uneori și toată noaptea, când primarul întârziază la cărți la Club și-și trimite bastonul cu mâner de argint mecanicului dela uzină, pentruca acesta să aibă un talisman că într'adevăr ordinul pornește dela dumnealui.

Incântător bărbier: Ras la mustăți, dar cu fălcile bine garnisite cu cotlete, aveă o față mare cât o tavă și un trup lat și pătrat cât fereastra

prăvăliei. Foarte politicoș, la fiecare vorbă te rugă să-l ierți:

— Pardon că vă întrerup!

Deși nu te întrerupea delă nimic.

În stradă am înțeles că orașul are o garnizonă militară bogată. Niște ofițeri mergeau cu capul în sus și cu sabia aproape perpendiculară pe pulpa piciorului, pentruca nu cumva trecătorii să-i atingă.

În mijlocul pieței se înalță cam până la doi metri un adevărat monument de sticlă. Mă apropii: Palat din bașme, plin de Feți frumoși și Ilene Cosinzene: Opera fotografului. Avea patru fațade cu geamuri mari, și înăuntru trei rafturi gemând de poze cu cavaleri țivili și militari, cu domnișoare de toate vârstele, cu popi în mare ținută, magistrați în robă și lăutari cu vioara în mână. Tot muzeul orașului se găsește acolo. Mă minunam în fața fiecărei figuri noi. Oameni așa pieptănați și așa gătiți nu văzusem par'că niciodată în tânăra mea vieată.

Am intrat în grădina publică, o grădină mică și gătită ca o jucărie. Din mijlocul ei răsărea o moviliță plină de flori felurite, dese ca peria. Un ungurean stropea cu furtunul și flori și oameni. Am stat pe o bancă obosit de invenția fotografului și mi-am petrecut timpul silindu-mă să re-

cunosc într'unii trecători figuri din fotografiile văzute.

Deodată — pe poarta grădinei — se ivi un om cu o scândură uriașă sprijinită pe o prăjină. Pe scândură, un afiș. Pe afiș, scris mare de mână, cu vâpșea roșie:

„Domnilor, astăzi este înghețată de Vanilie la Bufet“.

Seara, am vrut să mă culc de vreme. Hotelul însă m'a primit cu dușmănie. Păenjenii mă priveau amenințător din tavan. In camera de alături se auzeau voci de oameni care jucau *poker*, vorbind tare, cântând răgușit, glumind nesărat. In pat, primii atacul sângeros al unor trupe mai număroase decât la adevăratul Mărăști.

Toată noaptea am ars lumânarea și am numărat trandafirii cenușii din zugrăveala pe jumătate ștearsă a păretelui din fața mea.

A doua zi de dimineață eram in gară, singur pe tot peronul, plimbându-mă îngândurat.

Trenul eră întârziat cu un ceas.

Un *făcător* de ghete, un țigan, bătea stăruitor cu peria in scaunel ori de câteori treceam prin fața lui. M'am oprit fermecat de ochii lui pătrunzători și am suit piciorul pe pedestal.

După fotograf, lustragiul eră la rândul lui in nou născocitor:

După ce se uită la mine drept în ochi, după ce-și dresese nervos mustățile lui lungi cu peria de ghete, îl văzui că ridică amândouă mâinile în sus — foarte în sus — și după ce făcu în vânt de câtevaori niște mișcări de încercare ca și cum ar fi lustruit ghetetele unui om nevăzut, coborî perii la nivelul picioarelor mele și își începî slujba.

Fiindcă eram singurul mușteriu în ziua aceea și fiindcă trenul întârziă fără milă, văzându-mă la mîna lui, mi-am făcut ghetetele de douăori.

La București, m'am dus de-adreptul la unchiul meu acasă. I-am mulțumit și i-am dat îndată decretul de numire înapoi pentru ca Ministrul să poată numi la timp pe un altul în locul meu, în orașelul mic de provincie, cu bărbierul lui pătrat, cu monumentul lui plin de poze, cu lustragiul din gară, făcând ghetetele largi în aer.

I. A. Bassarabescu.

Ce-au răpit bolșevicii dela biserica rusească?

Un raport oficial spune că până la 1 Ianuarie 1921 guvernul comisarilor poporului a izbutit să se înstăpânească peste 673 mănăstiri, peste 850,000 hectare pământ bisericesc, 84 fabrici, 436 ferme, 602 crescătorii de vite, 1112 case de adăpost, 704 hoteluri, 277 spitale și asile, apoi *patru miliarde* de ruble (aur?) în bani gata și în diferite valori.

DUMNEZEU.¹

Azi, pe la amiază, naș Mușat, a primit în casă pe-un oaspete tainic. Când l-a întâmpinat la poartă, abiă de i-a zis încet: «bună-ziua», și pe urmă, în tăcere, l-a dus până în casă. Și vreme de câteva ceasuri s'au închis acolo, și-au vorbit, — și-au vorbit... Vorbirea lor ajungea până la mine ca un huruit infundat de căruță, acî dămolit, acî ridicat... Se vedeă că pun la cale o ispravă mare. Când străinul a eșit, aveă obrazii îmbujorați de vorbă multă și surădea mereu spre naș Mușat, care, la fel, aveă umerii obrazilor ceva mai rumeniți ca de obicei. Iși strânsesă mâna cu prietenie, zicându-și: «noroc bun!»...

Când apoi, dădû cu ochii de mine desfăcû brațele în lături, de par'că nu m'ar fi văzut de mult, și-mi zise:

— «E, e!... s'a 'ncheiat calea 'n codrul!»... și iar surăse.

Veni spre mine. Ochii îi luceau adânc de îmbucurare, dar aveă și o umbră de tristeță pe obraz. Mă luă prietenește de mână și mă așeză

¹ Din volumul «*In grădina lui naș Mușat*» care apare curând.

dămol pe banca de sub nucul stufos! Seara începea să se așeze molcomă peste toată cuprinderea, — și soarele nu se mai vedeă. Eră peste tot o tihnă călduță și adormitoare. Rar, ca trezit din somn, mijeă vreun țipăt scurt de pasere sau vreun muget slab de vită, — și iar tăcerea se așeză peste toate.

— «Iată: așa le îndrumază Dumnezeu pe toate!»... zise naș Mușat, de îndată ce se așeză pe bancă.

Zic:

— «Pari vesel, naș Mușat, — și puțin și cam trist...»

— «De asta așa-i... Ce ți-e cu cărturarii ăștia?... Ghicesc mai ceva decât țigăncile cu ciurul»...

Se întoarce șagalnic către mine și adăogă:

— «Cum de ghiciși? Auzi?!... Puțin și cam trist!... Adevărat!... Așa pe semne e lăsat: să se petreacă cele vesele din vieța aceasta și cu-oleacă de amărăciune».

Se oprî dintr'odată, își supse surâsul și privindu-mă drept în ochi, ca și cum ar fi vrut să știe inadins ce cuget, naș Mușat îmi zise puțin cam răstit:

— «El... Ce să fie?!... Golanul, — a venit golanul!»...

Deodată crezui, că are vreun năcaz cu careva, dar n'avui vreme să-l întreb, căci pornî repede:

— «...Va să zică: îmi șterge fata... Se duce cu ea... — și iaca rămân ca un ciot la bătrânețe... Se duce Ilenuța cu golanul (așa-i spunea flăcăului dintr'o înciudare fără răutate). Ce-i mai pasă? Tătucă 'n jos, tătucă 'n sus, — dă va să zică: de dus, tot cu golanul se duce!»...

Și pe când nici mă așteptam, moș Mușat isbucni într'un hohot de răs din toată inima:

— «Bată-mă să mă bată o mie de no-roace, că avan rumân mai sunt și eu! Da' vezi, dacă-i așa, ce poți face?!... Il crești cu grijă și cu osteneală, — te supără și te nădușește, și pe urmă: rămâi sănătos tată, că eu am plecat!» ...

Prin urmare, veniseră pețitori la casa gospodarului pentru Ilenuța cea chipoasă, cu sânul tare și cu privirea ușor-înlăcrămată, — și gospodarul, pentru această frumoasă poruncă venită din văzduhurile vieții, eră vesel. Și dacă avea și o umbră de tristeță, aceasta eră fără inimă rea, căci: «așa-i lăsat: să se petreacă cele vesele din viața aceasta și cu-o leacă de amărăciune». Iar dacă flăcăului, golan îi zicea, nu putea fi vorba de nici o răutate, ci numai din

pricina unei trecătoare încludări, adecă fiindcă-i hrăpește și pe cel din urmă vlăstăraș din vieța-i de gospodar. La drept vorbind, flăcăul eră din oameni cuprinși, așa că de-o adevărată golănie nu putea fi vorba.

Pe când tăceam și torceam în minte asemenea gânduri, — naș Mușat se sculă în picioare și, cu o evlavie pe care nu i-o cunoscusem până atunci, se întoarce spre răsărit, își făcù de trei ori semnul crucii și, iar în tăcere, se așeză pe bancă.

Zise apoi cu glas neprefăcut:

— «E, știe El, Dumnezeu, cum să le îndrumeze pe toate!» ... Și văzând că tac, zise mai departe, par'că cu glas de dispută:

— ... «dă da ... știe Dumnezeu, — știe!» ...

Imi puse aproape nesimțit mâna pe genunchi și mă privi cu adâncă blândeță și cumințenie:

— «Iaca, de-o pildă eu am să-ți povestesc ceva din vieța mea și ai să vezi și dumneata...»

Un freamăt ușor se trezi în frunzarul nucului din pricina unei unde răcoroase ivită dinspre soare-apune, — iar încolo, spre fundul viei, un buratec își spuse, repede și clar, strigarea lui soacă.

Naş Muşat îmi povestî:

— «Să vezi... Eram tare împovorat mai acum vre-o treizeci de ani: copiii mulţi, bebele aşişderea, pământ puţin, — şi mai dăduse şi-o pustie de secetă în vară, de erà numa' praf ne-trebnic pe toate câmpiile. Erà cum nu se poate mai rău pe spinarea mea. Zic: «mare-i Dumnezeu, le face El bune pe toate, ia să vezi!...» Stăteam în poartă şi priviam cum se scaldă vrăbiile în pulberea drumului. Semn de ploaie, — zic. Aş! ploaie, — de unde naiba?... Cuge-tând astfel, iată numai că văd pe al de cumătru Ilie Neguţ, venind dinspre Galaţi, cu trăsurica lui. Erà acest cumătru, vasăzică, controlor de percepţie. Îmi botezase o fetiţă pe vremea când erà receptor la noi. Zic: «ce-o, mai fi cătând cumătru Ilie pe-o aşà vreme?!... De încassat, nici pomeneală nu puteà fi, de vreme ce gospodarii stăteau pe lângă garduri, de par'că atunci eşiseră din spitale. Vine — zic — şi el aşà într'o doară... Opreşte brişca şi strigă la mine cu obraz luminat:

— «Deschide poarta cumetre, că am venit să bem un pahar de vin»...

Mă uit la el: nu se vedeà a fi băut, — da' râdeà cu dulceaţă spre mine.

Deschid poarta, — trage căruța sub șopron, dăm mâna, dihamă calu' și se așează tot pe banca asta, pe care stăm acuș...

— «Ei — zic — ce te aduce la noi»?...

El, — la fel ca mai înainte, râzând:

— «Nu-ți spusei?... Să bem un pahar de vin... atât!»...

Mă uitai din nou la el, — și văzând că omu' nu șăguesește, zic și eu:

— «Bine, — dacă vrei să bem un pahar de vin, — să-l bem!»!...

Strig la una din fete, — coboară în beciu, — și iaca paharu', iaca oala, — turnăm... Sorbind paharul cu vin, cumătru zâmbi iar spre mine cu mare dulceață, — și eu iar nu pricepeam nimic. Zic: are omu' vre-o bucurie și gata!... Beau și eu, zâmbesc și eu spre fața lui și — tăcem...

Numa' iaca pe cumătru că grăește:

— «Măi cumetre Mușate, ce am auzit să fie cu noroc!»

Eu, care nu mă știam cu nimic de firitisit, mă uit la el cu temere, ca să văd de nu cumva s'a cam smintit cumătru... El, — pace! Zâmbea mereu spre mine. Am simțit și eu atunci o îmbucurare, ca un fel de amorțeală prin ciolane, — un bine revărsat prin trup... Zic în minte:

o fi vre-un lucru bun și pentru mine, — și eu nu știu nimic.

Cumătru', de colo:

— «Bea tot paharu', Mușate, să fie cu noroc pentru fina mea»!...

Ca un adormit, băui paharul până la fund, — apoi zise Ilie:

— «Acuma, vere, îmi ești dator zece bani, că hârtia am pus-o dela mine»...

Privli iar spre chipul «vărului» da' nu puteam zări nici o sminteală: eră omul sănătos ca de obicei. Și iar ca un adormit, scot și-i dau zece bani. El deschide încet punga, așează gologanul în ea, — zâmbind mereu .. Deodată își mănăcă surâsul și zise cu prefăcută grijă:

— «Da' n'ai să mă dai pe mâna judecății, fiindcă te-am semnat în hârtie»?!...

Zic cu o leacă de oțărălă:

— «Ce hârtie? ce iscălitură? ce treabă măi cumetre Ilie?... Te-ai sculat cu chef de dimineață și mă sâcâi aici de geaba»...

— «Ai să vezi tu dacă-i de geaba»... İmi răspunse șugubăț cumătru'...

Eu, tot cu năduf, îi zic:

— «Numa' Dumnezeu știe cât de greu o duc, — și dumitale ți-i a șăguire»...

Răspunse repede cumătru':

— «Știe, — știe Dumnezeu de greutatele tale cumetre, — știe»...

Eram gata să ridic cuvânt de bârfire împotriva bunătății lui Dumnezeu, care poruncise așa secetă peste nevoile noastre, dar mă oprii scurt, privind spre ochii lui Ilie Neguț, din cari se sloboziă spre mine ca un val de negrăită bunătate. Numai ochii icoanei sfântului mucenic Grigorie din biserica noastră aveau asemenea dulceață de privire.

Zise atunci domol cumătru':

— «Iată cum s'a întâmplat: știi că mai anul trecut a venit ordin de împărțit moșia statului de coala, din deal?»

— «Știu», — zic...

— «Da — zice — și s'a împărțit... Da' vezi dumneata că au mai rămas câteva hectare, așa, de sămânță. Și — ce mai vorbă multă? — eră rost de înstărit un om sărac, cu casa plină de copii. Și rostul acesta stătea în puțința mea, cumătru-tău Ilie Neguț dela Galați, dacă-l știi... Da' vasăzică: nimic nelegiuit, — totul în regulă.

Atunci m'am gândit la fină-mea Catincuța, cea cu părul și cu ochii negrii, și la nevoile dumitale multe, mărunte și necurmăte. Am luat hârtia, de care îți spusei că nu o puși la socoteală, — li lipesc timbrul, pe care mi l-ai întors

îndărăt, — scriu ca din partea dumitale că... așa și pe dincolo, cumcă adică ești plin de bogăție și de bunătați, — și cer pământul — cinci hectare — iar pe cât m'am priceput, și am prefăcut iscălitura în josul hârtiei»...

De ce vorbeà, de ce mă cuprindeà un fior prin trup și mă năpădeà un năvalnic de bunătațe și de veselie.

Zice mai departe cumătru':

— «...și-i trag, măi frate, o vorbire pe dosul hârtiei, și-o pun frumos în plic, și-o trimit la locul în drept... și — nu zici? — scriu lui fiu meu, Costache, să urmărească hârtia în drumul ei, prin lumea aceea învolburată de sus, — și iată că acum două zile, vine vestea»...

Am rămas cu gura căscată, — la care cumătru' zise moale:

— «Inchide gura, Mușate, că-ți intră toate albinele și te faci stup»...

Da' eu nu mă mai puteam înfrână, — zic:

— «Și spui c'a venit veste?»...

— «Da-da!»... grăi Ilie, cu ochii lucind de bucurie.

— «Numa' că Dumnezeu te-a scos în calea vieții mele, frate Ilie», — zic — și dau să-i întind mâna.

— «Da: se vede treaba că-i așa... Iacă Dumnezeu te-a bucurat la o vreme așa de grea»... Și încet, cumplit de încet, scoase din portofelu-i mare dela piept, o hârtie groasă, păturită în patru.

— «Iaca — zice — întăritura pământului, pe care să-l stăpânești și să-l plătești sănătos. Da' numai, frate Mușate, să nu faci *lăcrămă* împotriva-mi, că te-am iscălit fals în hârtie»... Și Ilie zâmbi iar spre mine...

În ziua aceea am băut nu un pahar de vin, nici două, ci, pare-mi-se multe de tot și ne-am sărutat ca frații și iar am mai băut câte un pahar, — iar a doua-zi, — m'am îmbrăcat cu haine nouă, ca la Paști, și am purces la biserică, să mulțumesc lui Dumnezeu, că dăduse gând așa de bun și trainic în capu' lu' cumătru' Ilie Neguț.

— «Și-așa a fost» — închee naș Mușat povestirea-i, — și adăogă:

— «De atunci sunt treizeci de ani și poate și mai bine, — de mult am plătit tot pământul, care acum îi zestre dată Catincuței, — de vreo zece ani și cumătru' Ilie e dus pe căile neînțoarse ale veșniciei, — da' nu-i zi mare să nu-mi aduc aminte de întâmplarea aceasta, — și de câteori îmi aduc aminte, am așa, ca un fior de

bucurie prin tot trupul și păr'că mă înfășoară o căldură, ca o bunătate»...

Seara se lăsase aproape de tot peste împrejurimi, iar naș Mușat stătea pe bancă, cu capul plecat în jos, de par'că ar fi căutat undeva pe cumătru Ilie Neguț, cu care stătuse cândva de vorbă pe aceeaș bancă, pe care stăteam noi acuma și ne aminteam de el, și de fapta lui...

Ridicându-și capul, naș Mușat surăse blajin spre mine și-mi zise moale:

— «Așa-i... așa-i»... și iar tăcu... Părea că vorbește mai mult sieși, întemeindu-și și mai desăvârșit o credință, pe care nu o putuseră desrădăcină nici una din furtunile vieții...

Tras și eu de vârtejul gândurilor acestora respirai adânc și răspunsei în vânt:

— «Așa-il»...

O albină întârziată îmi bâzâi subțire pe la ureche și se mistui spre stup, — frunzarul fu iar răscolit de-o boare răcoroasă de noapte de vară, — și o clipă mi se părù și mie, că aud glasul cumătrului Ilie Neguț, spunând lui Mușat:

— «...m'am gândit atunci la fină-mea Catincuța, cea cu părul și cu ochii negri»...

Când ne-am ridicat de pe bancă, noaptea era deplină, iar pe culme luci ca un ochiu imens, focul dela o târlă îndepărtată...

În toată livada respiră greu tăcerea, — și fără să știm de ce, și eu și naș Mușat simțeam o mare îmbucurare în suflete, — și vedeam aceasta după lumina de bunătațe, care ne lucia în priviri...

Alex Lascarov-Moldovanu.

TABLOUL

tuturor întreprinderilor particulare din vechiul Regat
cu 1 Iulie 1921:

	intrepr.	salariați
1. Industria textilă	1,024	6,154
2. „ îmbrăc. și echip., a pielăriei, blănuri și alte produse anim.	14,573	33,792
3. „ alimentară	6,970	29,369
4. „ chimică	382	4,276
5. „ instal. ptru distrib. energiei, apei și gazului	137	1,749
6. „ privit. la litere, arte, științe	329	4,472
7. „ lemnului	6,335	59,811
8. „ metalurgică	7,579	20,619
9. „ mașinelor, aparat. și instr.	35	488
10. „ ceasornicăriei și bijuteriilor	393	756
11. „ extractivă, a pământului și pietrei	847	30,088
12. „ întrepr. de transp. și depozit	23	2,625
13. „ construcț. de imobile	584	1,692
Total .	39,211	195,891

Acestea se repartizează în:

Oltenia	intrepr.	6,403	salariați	17,840
Muntenia	„	16,186	„	111,520
Moldova	„	13,119	„	56,975
Dobrogea, Cadril.	„	3,503	„	9,556

Total . intrepr. 39,211 salariați 195,891

Datele sunt luate din «Buletinul Muncii» Nrele 1
2, 3—922.

Fata cu părul de aur.¹

Ci-că eră odată un faur, sărac-sărac, lipit pământului de sărac. Poate că și el odată o du-se-se mai bine, dar s'a însurat, Dumnezeu i-a dat o droaie de copii, meseria a început să-i meargă rău de tot, nici tu avere, nici tu grădină cât de mică, nici tu o leacă de pământ. Nu e nici o mirare că ajunsese gol — pușcă! Pe zi ce mergea o ducea tot mai rău și pe urmă să-răcia asta și plânsul copiilor flămânzi l-au mâhnit și supărat într'atâta, că nu voiă să mai trăiască. Și-a luat cei de pe urmă șapte bani, cari îi rămăseseră din toată averea, a cumpărat o funie și s'a dus în pădure să se spânzure.

A ajuns în pădure, și-a ales un pom po-trivit, și-a aruncat funia peste o creangă tare, când se pomenește cu o femeie străină, ca ieșită din pământ, care începe să-i toace la urechi să nu se spânzure, să nu facă un păcat așa de mare și o faptă urâtă ca asta.

¹ O poveste cehască din colecția de povești cehoslovace de Bojena Niemřová, tradusă de abatele *Metodiu Zavoral* dela mănăstirea Strahovului din Praga, în decursul războiului, anume pentru soldații români răniți din spitalele din Praga. Abatele Zavoral este membru de onoare al «Asociațiunii» noastre și al «Academiei Române» din București.

Faurul se cam sperie, văzând arătarea, și se pareă că e pe cale să-și schimbe hotărârea, dar iarăși își aduse aminte de sărăcia sa și aruncă din nou funia peste creangă. Iarăși îl îndeamnă femeia să nu facă așa ceva, că e păcat și e și o faptă rușinoasă. Faurul neținând de loc socoteală de cuvintele ei, își înfășură gâtul în laț.

Atunci s'a pus femeia înaintea lui, l-a apucat de mână și-i zise: «Nu te spânzură, faurule, nu te spânzură! Am să-ți ajut în sărăcia ta. Îți voi da atâta bogăție, cât vei dori dacă-mi făgăduiești să-mi dai ce ai acasă fără să o știi». — «Ei, ce aș avea acasă să nu știu», își gândi faurul și neputând nici decum să găcească ce să fie acest lucru pe care el nu l-ar cunoaște în casa sa, s'a hotărât: «Fie ce va fi, stau să jur că nimica toată», și i-a făgăduit femeii că îi va da ce cere dacă îl scoate din sărăcie. Femeia s'a făcut nevăzută, dar după câteva clipe l-a adus o grămadă de bani, zicându-i: «Na-ți ce ți-am făgăduit, peste șapte ani am să viu după ce mi-ai făgăduit tu». Iarăși s'a făcut nevăzută, dar faurul fericit nevoie mare, s'a dus acasă cu bogățiile sale. După ce ajunse acasă își așternu banii pe masă, bordeiul eră plin-plinuț de bucurie; dar după ce a destăinuit nevastei sale cu care făgăduința ajunsese la bine, biata femeie

mi-se puse pe plâns de se cutremură pământul ; știți d-voastră, pe când faurul erà în pădure, i s'a născut o fată cu părul de aur și cu steaua de aur pe frunte, iar tocmai asta nu-o știà bărbatul ei. «Ce-ai făcut nenorocitul!» se vaietă nevasta «de ai vândut pe copilul tău?!» Acum se îngrozì și faurul dar ce să facă, făgăduința a fost făcută rupe-o dacă o poți. Părinții își păziau fata ca lumina ochilor din cap și au crescut-o cât au știut ei de bine până în anul al șeptelea. Șapte ani au trecut, când deodată s'a oprit înaintea fereștrilor faurului o trăsură neagră, din care a eșit doamna pe care o cunoșteà prea bine faurul. După ce i-a spus **pentruce venise**, a luat pe «fata cu părul de aur» a pus-o în trăsură și s'a așezat lângă dânsa. Plângând amar și vaitându-se le însoțiră bieții părinți până la marginea satului. Voiau să meargă și mai departe, dar doamna i-a oprit; s'au întors deci acasă mâhniți de li-se rupeà inima de jale: Să-i lăsăm acolo și să ne uităm după fata noastră cea frumoasă.

Pe ea o duceà femeia în trăsura cea neagră prin pădurile pustii și prin văile adânci, până ce ajunseră la o curte frumoasă, unde se și opriră. Femeia a luat pe fată în curte; acolo a cutreierat cu dânsa nouăzeci-și-nouă de odăi și pe urmă i-a spus: «Aicea trebuie să stai, fata mea, și ai să îngrijești de aste nouăzeci-și-nouă de odăi.

Poți să stai după pofta inimii în fiecare din dânsese, numai în cea de-a o sută să nu-mi arunci nici o privire cât de scurtă să fie, că altfel vai și amar de tine! După șapte ani avem să ne vedem iarăș, iar până atunci să trăiești cum vei ști și cum ți-am poruncit». De abiă ce sfârși vorba și a și pierit.

Șapte ani de zile a stat fata cu părul de aur în curțile acelea. Creșteă ca o căpșună în pădure, singură-singurică, și pe zi ce mergeă se făcea tot mai frumoasă și tot mai cuminte. Se plimbă prin cele nouăzeci-și-nouă de odăi, le curățeă, le orânduia și așa îi treceau anii.

Să se uite și în odaia a o sută, nici odată nu a îndrăznit.

Dupăce trecură șapte ani s'a întors femeia.

«Nu ți-ai aruncat ochii în odaia cea din urmă?» fu cea dintâi întrebare a ei. «Nu», răspunse fata cu părul de aur și femeia îi crezù, că știă bine că vorbește adevărul.

În scurtă vreme după ce și-a văzut de toate prin curte, iarăș a poruncit fetei, ca întâia dată, să nu intre în cea din urmă odaie, și iarăș s'a dus pentru o vreme de șapte ani.

Iarăș se preumblă fata cu părul de aur prin nouăzeci-și-nouă de odăi, se preumblă, le derectică, le curăță să fie ca oglinda, la cea de a sută

nici nu se gândia. Dar iată într'o zi o muzică frumoasă ca și când ar fi eșit tocmai din odaia aceea. Deși eră muzica atât de amăgitoare că nici-odată în vieța ei n'a auzit așa ceva, totuși s'a înfrânat întâia oară. Dar când, ziua a doua, iarăș răsună muzica și mai frumos și mai atrăgător, atunci nu mai putu fata cu părul de aur să se învingă și se uită în odaie. Minunea minunilor! La masă ședeau doisprezece bărbați fermecați, nemișcați ca niște morți, iar după ușa sta unul, care, după ce deschise fata ușa cea cu părul de aur a rugat-o în numele bunului Dumnezeu, a rugat-o pe cer și pe pământ, să nu-i spună femeii ce a găsit în odaie, de s'ar întâmplă cu dânsa ce s'ar întâmplă.

S'a speriat fata și a făgăduit celui fermecat, iar închizând ușa în pripă s'a dus iarăș la lucrul ei, să măture odăile. După șapte ani s'a întors femeia pasă-mi-te, știă că fata a fost în odaia cea din urmă. Indată a întrebat-o: «Fată, te-ai uitat în odaie? Spune-mi ce ai văzut într'ânsa»? «Nimica», tăgădui fata. Femeia o întrebă de a doua-oară, dar fata mereu răspundeă că nimica — și pace.

Văzând că nu vrea să-i spună, amenință: «De nu-mi spui ce ai văzut în odaia cea din urmă, am să te arunc în puț și vei rămâneă

mută», dar nici la astă amenințare nu se înspăimântă fata, tăgăduind mereu. Atunci mi-ți-o apucă femeia, o aruncă în puț și făcù nu știu cum, că biata fată nu putea vorbi cu nimeni, fără cu dânsa. După ce-și veni iarăș în fire fata cu părul de aur s'a văzut pe fundul uscat al unui puț, iar înaintea ei a zărit o spărtură în stâncă.

S'a vârit prin dânsa și a ajuns la o livadă frumoasă și verde, încunjurată de pădure.

Acolo a rămas hrănindu-se cu căpșuni și cu rădăcini dulci. Chiar și acolo i-se arată femeia din când în când și totdeauna o rugă să-i spună ce-a văzut în odaia cea din urmă, dar fata nu și nu.

Intr'o zi s'a dus la vânat în pădure împăratul cel tinăr și s'a rătăcit până la livada, unde află pe fata cu părul de aur dormind pe o pașiște verde. Tare s'a mirat cum se află atâta frumusețe în pustietatea asta. S'a uitat la dânsa și cu cât se uită cu atât mai mult îi plăcea. Se hotărî deci să o trezească, să o ducă cu dânsul la palat și să o ia de nevastă, neluând de loc în seamă ce vor zice ori gândi oamenii. O deșteaptă pe fată încet-încetinel și o întreabă cine e și de ce doarme în pustietatea asta. Ea nu putù să-i răspundă de loc. Crezând că s'a cam speriat ori că e cam sfioasă o mai întreabă, dacă s'ar duce

cu dânsul în palat. Fata cu părul de aur iarăși n'a scos nici un cuvânt, numai a dat din cap că nu-i pasă. A luat-o deci împăratul tânăr în palat, a îmbrăcat-o cu haine frumoase și apoi, cum a hotărât, a luat-o de nevestă, că cu toate că erà mută, îi erà dragă. Trăiau ei împreună tare fericiți și mulțamiți. Cam peste un an li-s'a născut un băiat frumos ca rupt din soare, cu părul de aur și cu steaua de aur în frunte. Cine s'a bucurat mai mult decât împăratul. A pregătit un ospăț mare și a poftit lume luminată la dânsul, ca să se bucure toți cu el. Dar bucuria lor s'a preschimbât în jale mare. Noaptea se arătă fetei cu părul de aur femeia, amenințându-o că-i va sugrumă copilul, de nu-i va spune ce a văzut în odaia cea din urmă. Biata fată intră în groaza morții, dar n'a spus nici un cuvânt. Atunci a gătit femeia copilul, a mânjit gura fetei cu sângele lui și a perit. Dimineața când află copilul mort nu se poate spune cât se speriară cu toții. Căutat-au prin tot palatul dacă nu e ascuns undeva ucigașul, care a sugrumat copilul, dar n'au aflat pe nimeni. Mulți strigau că ar fi săvârșit astă faptă grozavă împărăteasa însăși, că are gura mânjită cu sânge, iar biata femeie trebuie să tacă chitic la toate astea. Numai împăratul nu vedeà una ca asta și sta la un tăciune cu

dânsa, mulțămît ca mai înainte, deși erau amândoi cu cuiul în inimă din pricina morții copilului lor celui frumos. Dumnezeu iarăși i-a binecuvântat. Li-s'a născut o fetiță cu părul de aur și cu stea în frunte, atât de frumoasă dupăcum era împărăteasa însăși. Bucuria împăratului! Să nu se întâmple iarăș vre-o nenorocire a pus străji prin tot palatul până la iatacul împărătesei, încât nu s'ar fi putut strecură printre dânsese nici chiar un șoarece. Dar ce folos față de puterea femeii! Le-a copleșit cu somnul, de dormeau ca niște znopi și iarăși o amenință că-i va sugrumă și fetița de nu-i va spune-o. «N'am văzut nimica», răspunse împărăteasa cu mâinile încheștate rugător spre femeie, dar aceasta, fără multă vorbă, a apucat fetița, a strâns-o de gât, a mânjit gura împărătesei iarăși cu sânge și s'a făcut nevăzută. Dimineața era moartă fetița, iar străjile habar n'aveau, cum s'a putut întâmplă așa ceva. Împăratul nu știă ce să facă de durere și de mânie în fața nelegiurei ăsteia strașnice. Au scocotit în sus și în jos tot palatul, au răscolit din fir în păr toate colțurile, dar toate înzadar. «Împărăteasa însăș și-a sugrumat fetița; doară are gura plină de sânge», strigau cu toții, încredințați că e o femeie rea, o vrăjitoare vrednică pe deantregul să fie arsă pe rug. În sfârșit cuceri bănu-

lala și inima împăratului, care o osândi mai apoi la moarte.

Afară de oraș voiau să o ardă pe biata fată cu părul de aur.

O scoaseră dejă afară, au și legat-o de păr, au și început să aprindă rugul când iată: nu știu de unde alergă o trăsură neagră și zbură tocmai prin mijlocul mulțimei spre fată, lângă care se și opri. Din trăsură se scobori femeia cunoscută și o întreabă: «Ei, spune-mi fată, ce ai văzut în odaia cea din urmă? Vezi, acum n'ai încătrău!» — «Nimic n'am văzut», răspunse fata cu părul de aur. «Atunci», strigă femeia plină de bucurie și ca schimbată cu desăvârșire: «Îți mulțămesc; norocul tău și al meu că nu mi-ai spus! Prin asta m'ai scăpat pe mine și pe cei doisprezece fermecați, pe cari i-ai văzut în odaia din urmă. De-ai fi spus, ne-ai fi prăpădit pe toți și pe tine însă-ți pentru vecii vecilor!»

După aceste cuvinte s'a apropiat doamna de trăsură și a scos din ea doi copilași cu părul de aur și cu stea în frunte și i-a pus împărătesei în brațe: erau copiii ei! Apoi s'a urcat în trăsură și a pierit.

Intr'aceeaș clipă a început fata cu părul de aur să vorbească și să-i spună împăratului toate ce s'au întâmplat cu dânsa. Împăratul nu voiă

nici chiar ochilor să le creadă, văzând acele minuni; dar după-ace-i spuse fata cu deamăruntul toate, a luat-o pe după gât și a rugat-o să-l ierte că s'a purtat cu dânsa atât de nemilos. Apoi au dus-o cu copiii cei frumoși în palat, a trimis după faur care veni la palat cu toți copiii săi și au trăit împreună fericiți și mulțumiți, numai Dumnezeu drăguțul știe cât.

In grădină.

*Au înflorit cireșii din grădină,
Și-albinele ce vor muri curând
Au început să sboare fredonând
Prin florile cu miere și lumină.*

*Ca magice clopotnițe în soare
Zidite pe altare de mister,
Cireșii urcă înfloriți la cer
Cu crengile 'ncărcate de candoare.*

*Plutesc în unde limpezi de parfum
Corăbii albe pline de lumină,
Venite să descarce în grădină
Dumnezeeștile-avuții de fum.*

*Pământul par'că ar zâmbi prin vis
De-o fericire care nu mai este.
Spun par'că toți cireșii o poveste
Cu-o zână albă care s'a ucis.*

*Și soarele pe-o zi așa senină,
De dimineață când a răsărit,
E par'că Dumnezeu care-a venit
Să stea și el pe iarbă în grădină.*

Demostene Botez.

„Sokolii“ cehoslovaci.

Cuvântul «Sokol» nu mai e necunoscut astăzi în Țara Românească, iar în Ardeal nu a fost niciodată o enigmă. Trăind aproape aceiaș vieață, împărtășind aceleași dureri cu poporul cehoslovac Ardelenii au cunoscut și clipele lui de bucurie și de avânt, ca și pe cele de amărăciune. Pe «Sokoli» i-au văzut chiar dela primele lor începuturi. Poate că, chiar aceiași «Sokoli» au dat o frumoasă pildă de imitat, multora dintre națiunile oprimate ale fostei monarhii Austro-Ungare. Nu odată Româniilor aflători prin orașele Boemiei și ale Moraviei au avut ocazia să admire miile de oameni și femei, «Sokolii» la exercițiile lor.

«Sokolii» sunt deci niște vechi cunoștințe. Acum când și în România se dă atâta importanță sporturilor și gimnasticii ar trebui să ne gândim, dacă pe această cale nu s'ar putea realiza între cele două țări amice și aliate o strângere a legăturilor. Reuniuni de gimnastică și sport din ambele țări, concursuri, cari să provoace emulație reciprocă ar da rezultate ușor de întrezărit.

În cursul anului, echipe cehoslovace de football au concurat cu echipe românești și la

Cluj și la București. Ori care va fi fost rezultatul material al jocului, un lucru e necontestat, rezultatul moral a fost mare. Dacă diplomații, guvernării, funcționarii administrativi inferiori, cu activitate publică se cunosc și se apreciază reciproc din manifestările lor zilnice, marile masse populare nu au posibilitatea să se cunoască. Și legendele pot ține locul realității. Românii vor fi știind că există un popor cehoslovac, cu care au chiar atingere de granițe, dar cum va fi fiind acest neam de oameni nu știu, nu au de unde ști. Văzând din când în când grupuri, mai mari sau mai mici de cehoslovaci, cari vin să-i viziteze, arătându-și cu această ocazie și o lature a calităților lor, poporul român va învăța să privească cu alți ochi pe acești vecini. La fel pentru Români în Cehoslovacia. Și calea aceasta a exercițiilor fizice, e poate cea mai naturală.

Exemplul pilduitor de înfrățire al masselor, fără deosebire de origine socială, de preocupare de grad de cultură, l-au dat în Cehoslovacia organizațiile sokoliste. Prin sport și exerciții fizice sokolismul a împrăștiat în popor și educația civică și cultura. Dintr'o massă sdrobită de luptele religioase și de ambițiile politice ale Habsburgilor, poporul cehoslovac a renăscut deodată organizat, conștient de menirea lui, gata

pentru lupta care trebuia să-i aducă independența.

Prima organizație de «Sokoli» a luat ființă la 1862 în Praga, fiind fondată de doi oameni de suflet: Miroslav Tyrș și Jindrich Fügner. Tyrș era profesor universitar și om cu bogate studii filozofice; Fügner, comerciant, apoi director general al unei societăți de asigurare. Scopul vădit al primei organizații a fost numai redșteptarea poporului. Numele «Sokol» (șoim), a fost împrumutat din legendele Jugoslavilor, în cari șoimul reprezintă pe tânărul brav și curajos. Încet, încet organizația modestă dela început a făcut filiale în toate centrele din provincie, biblioteci populare și cât mai dese reuniuni de exerciții în masse numeroase, fiindcă aceasta e caracteristica sokolismului.

La începutul anului 1922 numărul Sokolilor era de aproape 350,000, împărțiți în peste 2000 asociații locale, cu 45 de centre regionale.

În lupta contra germanizării asociațiile de Sokoli au fost o forță reală. De aceea și numărul lor a fost mai mare în nordul Boemiei, unde germanizarea era mai amenințătoare și în Moravia în regiunile industriale. Mai slab organizată din punct de vedere e Slovacia. Ca să dea o bază și mai solidă instituției lor, Sokolii

și-au clădit casele lor, «Sokolovna». Au de aceste peste 170, în afară de capital în numerar.

Dar partea care face tăria Sokolilor e confraternitatea desăvârșită în care trăesc. Intre ei, bărbați și femei, copii și fete, fără deosebire de vârstă, sunt «frați» și «surori». Se tutuesc fără nici o convenție și la manifestațiile în massă, cum sunt de pildă congresele, duc traiul în comun, în lagăre, cu bucătăriile lor, cu instalații de bae, cu corturi, după acelaș program uniform, după cum e uniformă le e și haina.

Scopul principal al Sokolilor a fost să ridice poporul cehoslovac din punct de vedere fizic și moral și să-i mărească forța, curajul, nobleța, îndemânarea, valoarea socială și morală. Scopul a fost ajuns. Astăzi sunt Sokoli elevii și elevele de liceu, tinerii, funcționarii, militarii, comercianții, toată suflarea cehoslovacă. Când a izbucnit războiul mondial și în timpul războiului, Sokolii au fost aceia cari au reprezentat armata imediată a Cehoslovaciei. Dintre Sokoli s'au recrutat faimoasele falange de legionari, cari au luptat în străinătate pe toate fronturile. Sunt organizații Sokoliste și în America, care au dat un contingent puternic de legionari. Tot Sokoliști au fost aceia cari au alcătuit prima pavăză militară a noului Stat Cehoslovac, după încheierea păcii. Atunci s'a văzut cât de puternică a fost

concepția lui Tyrș, acela care a alcătuit ideile de bază ale sokolismului: «Să devenim puternici! Ceeace ai câștigat prin exerciții, păstrează prin bune moravuri! Perseverează! Orice națiune pierde prin propria ei greșală! Nu te resemnă, cazi, sau atingi țelul! Înainte, nici un pas înapoi! Oprirea e moartea! Toți pentru unul, unul pentru toți! Când ai fiecare pumn înarmat, ai o organizație de războiu!» Se vede deci ce puternică armată posedă Cehoslovacia în organizația ei socială. Țară fără democratism fățarnic, are aceeași organizație sokolistă pentru masa muncitoare. Numărul uniunilor muncitorești de gimnastică era de 1500 în anul 1920, cu 221,000 membri, femei și bărbați.

Aceste puternice organizațiuni de gimnastică și sport pot fi perfecți pioneri ai strângerii legăturilor cu vecinii. Dacă s'ar gândi cineva serios la demonstrații gimnastice în massă, la concursuri organizate alternativ, la schimburi de publicații, Sokolii au câteva sute de ziare, reviste și buletine, cari se ocupă special cu mișcarea lor — desigur că strădaniile aceloră, cari doresc o cât mai strânsă conlucrare româno-cehoslovacă vor fi mult ușurate. Și e atât de mult de făcut pe acest teren!

Antoniu Kudrnáč,

membru corespondent al „Asociațiunii”.

Conferență,

ținută de Valeriu Pop, primpretorul plasei Săliște la 13 Dec. 1921-cu ocazia adunării generale a despărțământului «Asociațiunii», ținută în Tilișca: «*Despre scăderile observate la popor și remediile de îndreptare*».

Din toate fapăturile de pe pământ, omul este ființa cea mai desăvârșită. El e înzestrat de Ziditorul lumii cu minte, judecată și cu facultatea (darul) vorbirei.

Posesor acestor calități alese, el a dat dovezi, că le poate întrebuința atât de bine, frumos și cu folos, poate ajunge la rezultate uimitoare de cultură, știință, ordine morală și bunăstare pentru țara în care trăiește și pentru omenime peste tot.

Cum însă el e alcătuit din 2 părți, din corp și din suflet, adeseori partea trupească are atât de mari scăderi, încât îi contrabalansează însușirile sufletești, și îl face să incline spre rele. Lăsat în părașenie — fără a i se da îngrijire cuvenită sufletească mai ales în frageda-i vârstă, se sălbătăcește, decade și poate deveni primejdios și stricăcios societății omenești.

Istoria ne arată la ce treaptă înaltă de cunoștințe și bunăstare s'au ridicat strămoșii noștri vechii Romani, ce organizație minunată aveau,

Încât au pus lumea întreagă în uimire; toate celelalte popoare ale lumii se închinau lor. Iar când s'au încuibat și în ei păcatele și năravurile rele, dupăce au dat certele și zavistia, luxul și desfrăul între ei, Impărăția temută de toți s'a destrămat.

Aceasta s'a întâmplat în timpuri mai îndepărtate. Ne stau înaintea ochilor alte pilde mai proaspete și mai vii, prăbușirea Impărăției rusești și a Austro-Ungariei, sub a cărei oblăduire am stat și noi. Și ce a fost oare cauza prăbușirii? Nimic alta decât înrăutățirea oamenilor.

Ne aducem cu toții aminte de izbucnirea războiului mondial, cât erau de înrăutățiți oamenii și se svonea, că nu mai poate dăinui starea aceasta de lucruri, trebuie să erumpă vreun războiu, pentrucă nu se mai înțelege om cu om. Și mulți dintre noi în nădejde de îndreptarea stărilor, și de mai bine, doream să urmeze războiul în credință tare, că numai astfel se va putea îndrepta omenimea. A și izbucnit războiul, dar precum vedem, în loc de a se fi îndreptat moravurile oamenilor, s'au înrăutățit și mai tare și am ajuns într'un hal de necrezut și la o stare de desnădejde.

Războiul a avut darul de a aduce mai multă stricăciune între oameni, pentrucă mulți

din cei smulși dela vetrele și din mijlocul familiei lor, n'au fost întrebuințați la operațiunile de apărarea țării, n'au fost împărțiți în linia de bătaie, ci pe la alte slujbe, la adăposturi de gloanțe, unde le mergea bine, și nefiind controlați, ba unii având înclinare spre rele de acasă, s'au dat stricăciunii jucând cărți, bând, petrecând cu femei stricate, și dedându-se la nelucrare. Ba mulți din cei ajunși în linia de foc, cutriărând țările în lung și lat, s'au dedat la jafuri și omoruri, fiindcă văzând azi și mâne corpuri omenești sângerând, simțul de creștin blăjin cu care a plecat de acasă s'a tâmpit într'ânsul, și din soț bun și nobil, s'a prefăcut într'o fiară, din tată duios și iubitor de copii a devenit un nepăsător, din fiu iubitor de părinți, a devenit un îndărătnic și neascultător. Ba o seamă din ostașii noștri cari au ajuns în captivitate de războiu prin stepele Rusiei, au moștenit și împrumutat obiceiurile urâte și păgubitoare de a-și alungă conducătorii, ca să-și poată însuși averea, munca și agonisala altuia, cu alte cuvinte au îmbrăcat haina comunismului și bolșevismului.

Cei rămași acasă, văzându-se la largul lor și oferindu-li-se prilej peste prilej — cum războiul avea nevoie de multe întru a putea fi purtat cu isbânda — s'au îndeletnicit cu diferite

intreprinderi împreunate cu câștiguri, și de aci s'a născut specula, viermele care roade azi mai mult la rădăcina statului, pentrucă omul dedat la câștiguri mari, nu mai ține seamă de cinstea și respectul ordinei și al legilor cetățenilor, toate le calcă în picioare, numai să-și sature pofta de câștig.

Toate aceste năravuri rele încuibate în poporul nostru l-au transformat în mare parte din popor bun, ascultător, iubitor de ordine și dreptate într'o mulțime de oameni leneși, cărora nu le place munca.

Să-mi îngăduiți ca în câteva scurte pilde să vă dovedesc adevărul afirmațiilor susținute.

Mărturisesc din capul lucrului, că nu am de scop să învinovățesc și să defaim, ci numai să scot la iveală adevărul curat așa cum s'au desfășurat și petrecut lucrurile înaintea ochilor noștri a celorce am fost așezați la posturi de supraveghiere.

La începutul războiului toate curgeau în alvia normală. Prețurile atât la articolele de prima necesitate (alimente) cât și la mărfuri erau cele obicinuite, și aceasta a ținut un timp destul de îndelungat. Văzând economii dela sate că războiul nu mai ia sfârșit și că cei înrolați sub arme nu se mai reîntorc la vetrele lor, cei ră-

mași acasă, fie din împrejurarea că i-a biruit lipsa, fie că au văzut scăderea alimentelor pe piață, au început a urcă prețul laptelui, untului, smântânei, brânzei, cașului, puilor, ouelor etc. mai târziu și a bucatelor. Văzând cei dela orașe cari erau mai avizați la aceste produse ce se întâmplă, au statorit prețuri anumite cari s'au numit «maximale».

Atunci economii n'au mai dus alimente la oraș. Aceasta a pus pe gânduri pe locuitorii orașelor, și stăpânirea a lăsat să adoarmă prețurile maximale, ceea ce a avut de urmare, că iar să iveau pe piață alimente, însă cu preț și mai urcat.

Acum vin și negustorii și meseriașii și urcă și ei prețurile la mărfuri, pentru că eră firesc lucru, că nici ei nu mai pot vinde ieftin și să plătească scump.

Lucru natural că mai târziu lipsind brațele de muncă în fabrici — în urma mobilizării cu duiumul și în urma pierderilor suferite în oameni — s'a înrăutățit starea lucrurilor.

După războiu n'au mai voit să lucreze nici muncitorii în fabrici decât cu prețuri mari. Lipsurile oamenilor creșteau și cereau să se fabrice mărfuri și astfel au trebuit angajați și cu prețuri mari. Mai pe urmă au pretins și muncitorii de

economie prețuri mari pentru muncă și așa s'a format scumpetea de azi.

Văzând oamenii cât de lesne pot câștiga fără a munci, au început să speculeze cu diferite mărfuri, articole de consum, cu schimb de bani. Mai ales cum erau într'un timp la noi în țară 2 valute și cea de Coroane și cea de Lei, până la unificarea valutei, mulți șmecheri s'au îmbogățit din acest soi de speculă. Azi aproape ne putem măsura cu Jidanii în privința speculei. Atâtea brevete de negustorie câte se cer acum, nu s'au cerut de când există pretură; la tot pasul întâlnești un speculant. Toți speculează, toți negustoresc, fac afaceri; puțini de ceice muncesc cinstit. Nu poate da țara înainte în chipul acesta nici decum.

Nu e țară în care se lucrează mai puțin decât la noi. Unii n'au ce mânca și îmbracă, dar nu-și caută de lucru. Li omoară fudulia. Sunt o mulțime de feciori și fete tinere cu brațe tari și atâta lipsă de brațe muncitoare se simte aproape la fiecare familie și gospodărie mai bună, dar nu intră în serviciu, mai bucuros rabdă de foame.

Un om mare al Franței, întrebat fiind de niște gazetari de ai noștri ce impresie i-a făcut țara noastră în care a venit să o viziteze, a spus:

«Aveți o țară dintre cele mai frumoase și mai bogate, dar nu lucrați. Bogăția și frumuseța rămân numai câtă vreme muncesc cetățenii. Cum văd — zice Francezul — la D-voastră toată ziua sunt pline cafenelele și restaurantele de mușterii, stradele îndesuite de trecători, îmi vine a crede că oamenii aici sunt numai de plimbări și de petreceri. În felul acesta în curând o să isprăviți cu bogățiile țării».

Și mare adevăr a grăit prietenul nostru Francez, că dacă nu ne vom trezi din amorțeala care ne-a cuprins, o să dăm țara de mal. Ni-s'a dus vestea în toate țările străine, cât de puțin se muncește la noi. Nici o țară nu ne mai creditează; valoarea banului nostru a scăzut la o sumă de batjocură; în țările bune n'avem ce căută după mărfuri, căci n'avem cu ce garantă dacă banul nostru n'are preț.

Noi nu lucrăm să ne confecționăm înșine mărfurile trebuincioase; azi-mâne n'avem ce mai îmbracă.

Până au fost prețurile vitelor urcate, economii au câștigat bani frumoși și nimenea nu mai lucră, se răsfățau în bani, nu găsi ai nici un muncitor; toți erau domni, își băteau joc de ceilalți și chemau la muncă; nici pe plată nu mai lucrau, atât erau de îndărătniciți. Dar roata no-

rocului se învârte și ceice au ajuns deasupra pot cădeâ și ei dedesupt și atunci să facă și cei cumiți ce au făcut cei slabi de inimă când le-a surâs norocul lor? De aceea e bine și frumos ca mintea ce ne-a dat-o Dumnezeu să o împreunăm cu judecata și să ne dăm seama, că ce ți-se întâmplă azi ție, mi se poate întâmpla mâne mie.

De aceea să muncim fiecare la rostul la care ne-a pus soarta ajutorându-ne unii pe alții, fiindcă astfel e întocmită lumea, că omul numai în asociare cu oamenii săi poate există.

Mântuitorul nostru Isus Hristos a cuvântat un mare adevăr când ne-a impus în învățăturile sale mărețe să iubim pe deaproapele nostru; adevă să-l ajutorăm.

Că oameni de diferite neamuri se pizmuesc unii pe alții e de înțeles, fiindcă li-se împotriesc interesele naționale, dar că oameni de acelaș neam, sânge și limbă se urâsc și se pizmuesc, e păcat strigător la ceriu. Și cu durerea în suflet trebuie să o mărturisim, — nu putem ascunde adevărul — că în neamul nostru românesc, dăinuește acest păcat, spre ruina noastră a tuturor. Mai vartos s'a ivit păcatul acesta urât la poporul nostru de când s'a eliberat de sub stăpânirea străină și a trecut sub oblăduire ro-

mână. S'a sumețit și s'a buimăcit de prea mare bucurie și fericire și nu-și mai cinstește și respectează nici conducătorii săi. Și suntem curioși a cunoaște taina acestei răceli și înstrăinări, pentru că după vederile celor ce privim cu ochii limpezi ai minții și judecății sănătoase, nu numai că nu găsim de justificată aceasta schimbare și ținută a poporului nostru, dar o condamnăm chiar (o judecăm aspru).

Pătura inteligentă (oamenii învățați) a neamului nostru cât timp a stat poporul român sub stăpânire străină, n'a încetat de a lupta pentru câștigarea drepturilor firești ale lui în fața stăpânirii. Să ne reamintim numai câți bărbați vrednici ai neamului nostru n'au suferit chiar și temniță grea pentru ținuta lor eroică românească. Care dintre noi nu știe ce proces uriaș li s'a urzit frunțașilor cari au dus jalba cea mare, numită «Memorand» la Impăratul?

Oare pleiada aceia de oameni s'au jăluit numai pentru daraverile lor personale, nu pentru ale întregului popor?

Oare conducătorii noștri din trecut n'ar fi putut trăi liniștiți la vetrele lor văzându-și de interesele proprii și de slujba lor? Și frunțașii cari au fost imbiați cu funcțiuni înalte ce le-ar fi adus lefuri grase, nu le-ar fi putut primi? și să

ne lase să gemem și mai departe sub jugul unguresc? Ba da fraților! dar sufletele lor curate nu i-au răbdat să vadă cu ochii lor cum se sbate poporul sub povara asupririlor barbare.

Ei bine! În legătură sufletească cu acești fruntași ai neamului au stat toți cărturarii români dela orașe și dela sate, și ceiace lucrau ei în mare, lucrau aceștia în mic în raza lor de muncă, numai și numai spre binele și înaintarea poporului.

Aproape nu era Duminică și sărbătoare mai ales în posturile mari să nu țină frunțașii și dela orașe și dela sate prelegeri pline de învățături cum să și câștige cunoștințele de lipsă pentru a face o economie înțeleaptă, cum să și lumineze mintea, ca să poată trăi în normanul de popoare străine ce îl încercuiau, să nu-l batjocorească că e înapoiat în cultură.

De mulți se legau povețele bune, dar mulți zimbeau și atunci cu neîncredere și-i bagatelizau.

Ceice au înțeles sfaturile bune, le-au și urmat, și s'au pricopsit; ceice n'au avut suflet înțelegător au rămas și vor rămâne înapoi cât timp nu vor să înțeleagă. Anul 1918 — toamna — când s'au frânt lanțurile robiei străine în loc să ne găsească libertatea pe toți Românii domni și țărani, bogați și săraci, uniți în strânsă frățietate,

bucurându-ne împreună de fericirea mare cu care ne-a dăruit D-zeu, ne aducem bine aminte câte nelegiuiri s'au comis, că de nu puneau stavilă tot cei înțelepți turmei de orbecători, ne puteam ușor trezi și noi în țară cu ceeace s'a ales Rusia.

Azi mulțămită înțelepciunii lor, conducătorii nu și-au pierdut cumpătul, curajul și nădejdea, ci muncesc neîncetat pentru ridicarea neamului și a țării.

Că nu se poate face mare spor întru aducerea în bună rânduială a țării, tot noi cetățenii purtăm vina în rândul întâiu, fiindcă nu dăm sprijinul cerut, suntem încă tot dârji și neîncrezători, nu dăm ascultarea cuvenită nici azi mai marilor noștri, fiecare e un filozof care știe mai mult.

Au unii răul obicei de a cârți în contra ori cărei acțiuni a oamenilor cu intenții curate, îi sfidează și-i critică, ca să apară ei în fața lumii de binevoitori ai obștei. Aceștia sunt oameni cari vânează după popularitate, ei înșiși nu se pun însă în serviciul cauzei, ci totdeauna caută să se subtragă sub diferite pretexte — că nu le permite timpul, ori că sunt reținuți de anumite daraveri — și în chipul acesta adeseori paralizază efectul a multor cauze, ce ar putea aduce foloase reale.

Și neamțul a ținut războiul 5 ani alături de noi, dar să căutăm ce ordine minunată e în țara lui! Și cum se explică aceasta? Pentru că e element de ordine și disciplină, are deplină încredere în conducătorii lui, îi cinstește, îi respectează și îi sprijinește întru atingerea scopurilor bune. La noi aproape în fiecare descoperim un îngâmfat.

Mulți pușcă în lună, trec pe lângă oamenii mai de seamă ca pe lângă un stâlp de telegraf, habar n'au că e o autoritate ori om vrednic sau mai în etate, nici căruntețele nu le mai respectă, n'are nici atâta simț de bunăcuviință, să-și descopere capul, sau cel puțin să-i zică o bună ziuă — dacă i-e teamă că-și strică pălăria sau își scriște mîna salutând. Celce își cinstește autoritățile sale, pe sine se cinstește, pentru că autoritățile sunt reprezentanții (aleșii) poporului, și un popor care nu-și cinstește reprezentanții săi, dă dovadă de necultură, și nu e vrednic a se număra între popoarele civilizate ale lumii.

Ba în unele sate s'a întâmplat că ajungând gozul la suprafață, au mers atât de departe că nici în reprezentanța comunală n'au voit să aleagă preoții și învățătorii și alți fruntași vrednici, cari s'au dovedit în trecut de buni chivernisitori ai bunurilor comunale.

Și cari au fost urmările în astfel de cazuri? Că în scurtă vreme s'a potignit onoratul comitet alcătuit din elemente slabe — cari în alte timpuri n'ajungeau să ocupe nici slujba de boacter (argat), și a stat pe loc mașinăria satului, s'au văzut rușinați și siliți a alerga la cei vrednici recunoscându-și greșala și rugându-i a le arăta calea cea adevărată pe care trebuie să mâne afacerile serioase ale comunei.

Pornind dela principiul că toți cetățenii avem dreptul să luăm parte la conducerea treburilor obștești, s'ar părea firesc lucru să se mai perindeze și premenească puterile la conducere, însă cei nedestoinici trebuie să-și cunoască scăderea și să nu se îmbulzească la slujbe pe cari nu sunt harnici a le purta. Avem slăbiciunea de a ne îmbulzi la locurile de frunte, dar iată ce ne spune o maximă:

Ori unde vei merge omule! în biserică, la adunări, la spectacole, la masă comună sau la orice altă ocazie, nu te îmbulzi la locul de frunte; fii în așteptare, căci dacă ești vrednic vei fi poftit de ceice te cunosc de vrednic, iar de te vei așeză la loc prea de frunte unde nu ți-se cuvine și va veni în urma ta altul mai vrednic, îți va cădeă cu rușine când va trebui să te tragi mai înapoi».

O altă scădere care degenerază în patimă este petrecerea prea mult în birturi și la jocul de cărți. Își are și birtul rostul lui. El e întocmit mai mult de conac — adăpost — pentru oamenii călători, cari în drumul lor sunt siliți să facă câte un popas. Își are rost și pentru localnici când pentru anumite evenimente precum botez, nuntă, pomană, se prevăd — ceice nu pot procura în cantități mai mari să aibă în pivnițele lor proprii — cu beuturi. Ba birtul poate fi și un local de întâlnire, în care se pot discuta chestii de interes public, și-și pot și petrece oamenii în condițiuni restrânse între anumite margini de bun simț.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nu-i iertat însă să devină birtul un cămin pentru om. Și medicii spun că beutura folosită în măsură potrivită nu strică, ba unora o reclamă organismul, însă folosită în măsură prea exagerată, devine stricăcioasă. Ea face pe consumator incapabil de muncă, nervos, moros, uricios și chiar agresiv. Din om blăjin și bun devine furios. Din soț credincios și harnic, devine leneș și certăreț. Din tată bun și iubitor devine ursuz și bătăuș.

Cu timpul nu mai rezonează, felul de judecată i-se schimbă, vede totul în alte culori. Sănătatea începe a i-se sdruncină, averea începe

a scădea. Soția și copiii îi vezi slab îmbrăcați. — În cele mai multe cazuri patima beției e împreunată cu jocul de cărți. Și jocul de cărți poate fi un mijloc de distracție folosit cu rezervă, dar abuzând de el — trece în hazardarea stării materiale. Mulți oameni, soți de căsătorie și părinți buni — și-au cheltuit averile în cărți, și din exemplul acelora nu se îndreptează nici cărțașii de azi. Mare patimă trebuie să fie jocul pasionat de cărți — că nu se pot înfrâna nici oameni cuminți.

Această boală molipsitoare și foarte stricăcioasă trebuie să ne asociem toți acei ce suntem cuprinși de sentimentul de milă față de cei robiți de ea, să o stărpim din ținutul nostru.

Vă rog, dați-mi mână de ajutor să punem capăt vesperiului unde se suferă jocul de cărți. Primesc scrisori anonime dela soții, mame și părinți în cari mă roagă să le salvez soții și copiii, căzuți în acest păcat; îmi spun locul și timpul în care s'a petrecut faptul, martorii cari au asistat la tragedie, dar nu pot ajunge la eruarea faptului, fiindcă toți îi coper; nimenea n'a văzut și n'a auzit. E în interesul nu numai al familiilor celor căzuți în patimă, dar și în interesul moralității publice să punem capăt jocului hazard de cărți, căci se ruinează familii, se nefe-

ricesc copii și soții nevinovate prin tăcerea și tăinuirea acestui mare păcat.

Apelez la generozitatea publicului și la sentimentul de onoare al poprietarilor de localuri publice, hotele, casine, cafenele, birturi, să descopere sau cel puțin dacă nu voiește să fie calificat de indiscret, să împiedece jocul de cărți hazard.

Invidia sau pizma. Nu am putea afirma că această scădere ar fi proprie a poporului nostru, căci ea se manifestă și la alte popoare; am putea zice că e o boală generală omenească. Ni-se pare însă că la noi grasează în măsură mai mare. Se distinge cineva prin vre-o calitate mai aleasă, îl invidiăm. E altul mai sârguincios, mai destoinic, mai bogat, mai frumos, mai bine îmbrăcat, îl invidiem, punem ochi răi pe el, și-l urmărim, îl defaimăm și încercăm să-l prezentăm în culori mai întunecate, să convingem lumea că nu-i așa cum ni-se înfățișază, să o facem să vadă cu alți ochi, decât cu cei ai realității. De aici se naște apoi dușmănia și ura, răzbunarea, cari toate sunt atâtea rele și boale ce înăspresc relațiile de bună prietinie, ce trebuie să le ținem unii cu alții.

O altă specie de scăderi mai avem.

Lăcomia. De acest păcat sufer bogați și săraci deopotrivă. Sunt oameni bogați cari nu

se pot suferi până ce nu pișcă cât de puțin dela altul, nu e împăcat până nu taie cu plugul barem numai o brazdă dela vecinul său ori un polog de iarbă dela celalalt vecin. De aici se nasc apoi procese cari adese se urcă la cheltueli fabuloase.

Cel sărac — dacă suferă de această scădere — nu mai e cualificat de lacom, ci de furt. Lăcomia cu furțișagul sunt frați de cruce. O derivațiune din lăcomie și furt botezată cu un termin mai domol este prevaricația.

Pe ceice fură produse de ale pământului precum: poame, legume, zarzavaturi, iarbă, bucate secerate și adunate claie dar încă neridicate de pe pământul pe cari s'au produs, și lemne din păduri, îi numește legea prevaricanți, nu chiar hoji; în fond însă tot un fel de hoție e, pentrucă celce înstrăinează averea altuia nu poate fi numit om cinstit. Acest fel de furt — numit prevaricațiune a luat proporții tot mai mari dela era revoluțiunii încoace mai ales la păduri; aceste se devastează fără cruțare din partea unor anumiți oameni, cărora se vede a fi devenit profesională patimă.

Știm cu toții că pădurile în cea mai mare parte formează proprietatea corporațiunilor; ori sunt comunale ori bisericesti.

Pădurile sunt o avere din venitul cărora se acoper adeseori cea mai mare parte din trebuințele comunei și a bisericii, și în urmare trebuie cruțate, fiindcă ele reprezintă totdeauna o valoare și este o garanță pentru comună și locuitorii ei pentru timpurile mai îndepărtate. Înaintașii noștri le-au plantat, le-au îngrijit și exploatat cu cruțare după un (sistem) plan binechibzuit alcătuit de oameni specialiști în ale pădurăritului. Ei au chibzuit astfel, că tăiate pe rând. — cum spune planul — nici când nu vor perî pădurile, ci totdeauna vor oferi locuitorilor lemnele trebuincioase atât pentru lucru cât și pentru foc. Cum vedem dar ei au fost oameni cu prevederi, să se folosească de munca lor și urmașii lor, n'au fost așa de *lacomi* ca noi generația de azi, care în mare parte nu ne mai cugetăm la sfințenia moștenirii și la lăsământul cu cari suntem datori față de urmași. În lăcomia și ușurința noastră am folosi toate pădurile până suntem în viață.

Noi nu suntem în stare a prețui pădurile pe cari le avem.

Tocmai la fel cu pornirile ce s'au făcut la noi au făcut Spaniolii. Ei și-au tăiat toate pădurile încât n'a mai rămas decât pământul gol. Cum în Spania este o climă mai caldă, ade-

seori curată dogoreală, toate încercările de a replantă pădurile rămân fără rezultat, nu se mai prind și desvoaltă plantele plăpânde. Și urmarea e că nici ploi nu cad și natura, neurmând ploi, nu se produc nici bucatele. Istoria naturală ne învață că unde sunt plantații de arbori și păduri și ploile vin mai des, pentru că frunzele arborilor și absorb vaporii de apă, dar îi și secreteză și din sucul ce-l dau ei se formează vapori și din vapori nori din cari cad ploile pe pământ. Acest adevăr s'a putut vedeă și la noi, fiindcă avem păduri — vegetație — multă; la noi în ținutul acesta cad mai dese ploi decât la câmp unde sunt puține păduri.

Dar și din punct de vedere al economiei naționale e bine să ne cruțăm cât se poate de mult pădurile, fiindcă valoarea lemnului va crește pe zi ce mergem înainte. Cum războiul a distrus sate și orașe întregi, la refacerea acelorora e nevoie de o uriașă cantitate de lemne.

Ba și din punct de vedere sanitar sunt de lipsă pădurile și arborii — pomii — peste tot, pentru că ei răspândesc mirezme plăcute și binefăcătoare, curăță atmosfera și ne oferă umbră la care ne adăpostim vara oamenii și vitele.

Sunt mulți oameni cari sunt dușmani ai pădurilor, nu le pot suferi și în ura lor le și

aprint. Acestia sunt cei mai mari criminali, și legea califică faptul acesta de crimă, pentru care dictează pedeapsă de închisoare grea. Învățători și părinți! instruiți copiii să îndrăgească pădurile și arborii, în special să se păzească a umblă cu foc în preajma lor mai ales toamna după căderea frunzei, căci nimicirea prin foc a pădurilor este o pierdere ireparabilă.

Cât de mare valoare vor reprezenta pădurile și lemnul peste tot se poate vede și din împrejurarea, că s'au înființat societăți de exploatarea lemnului chiar și la noi în țară așa numita «Forestiera» care se va ocupa anume cu valorizarea lemnului de lucru pentru țară și străinătate și incassează câștiguri foarte frumoase, ceea ce servește spre înflorirea țării și a locuitorilor.

Repet, deci, să cruțăm pădurile!

Mai avem noi afară de aceste și alte destule scăderi mai mărunte despre cari din cauza scurțimei timpului și pentruca să nu abuzez de paciența D-Voastră le vom tracta altădată. De încheiere să-mi dați voie să mai sulevez încă o scădere cardinală, care e cam răspândită și ne cauzează multă îngrijorare pentru viitorul țării.

Indărătnicirea sau neascultarea și nesupunerea. Fiecare țară își are legile ei întocmite de

casa țării și sancționate de Rege — după trebuințele și împrejurările ei. Așa are și țara noastră anumite legi. Fiecare cetățean e dator să le respecte și să le îndeplinească fără încunjur; scăpare nu este. Cu toate acestea se ivesc cazuri de opuneri (împotriviri). Sunt mulți cari au ideia greșită că în România mare e libertate nețărmurită, și că legile moștenite dela Unguri nu mai au valoare și, deci, nu ar mai fi datori să le execute. Greșesc acei ce sunt de aceasta părere, și împiedecă bunul mers al treburilor publice, dă ansă la neplăceri, aduc pe funcționari în situație de a le aplică măsurile prescrise. Tocmai faptul, că suntem acum în România-mare trebuie să ne dea îndemn ca să o facem țară de model, să dăm dovadă foștilor noștri asupritori — cari ne învinuiau a fi un popor nedisciplinat și de disordine — că noi suntem un element de ordine și civilizație.

Cât am stat sub domnia străină a mai avut înțeles câte un gest de nemulțămire, dar azi nu are voie nici un cetățean român să-și arete nemulțămirea, pentrucă ar da exemplu rău străinilor de neamul nostru. Dacă ne-am subtrage toți dela datoria de a furniza pietriș pe drumurile publice, ne-am înglodă azi-mâne, n'am mai putea umblă pe ele. Dacă n'am plătit dările statului și

ale comunei, ar sta pe loc mașinăria statului, și tot noi am face gură, că nu merg bine afacerile. O seamă din cetățeni nu-și trimit copiii la școală să învețe carte, și tot ei se împotrivesc a plăti pedeapsa pentru absența dela prelegeri. Acești oameni comit două păcate mari; mai întâiu, că negligă o datorință cardinală, că-și lipsește copilul propriu, meseriașul și ucenicul de hrana sufletească care trebuie să o câștige în școală, și în rândul al doilea i-se dublează vinovăția prin faptul, că nu plătește pedeapsa meritată.

*

La faptul, că s'au înrădăcinat în straturile largi ale populațiunii dela sate scăderile ce le-am tractat în această conferință cea mai de căpetenie cauză care a contribuit, este lipsa de carte și învățătură. De o parte vitregitatea timpurilor trecute de altă parte nepăsarea și întrebuințarea copiilor la alte daraveri economice și familiare au contribuit de a rămas neamul nostru mai înapoiat în cultură decât alte neamuri. Și aceasta este o pierdere ce nu se poate spune. Școala este așezământul cel mai de căpetenie pentru luminarea minții și câștigarea cunoștințelor fără de cari vieața nu plătește nimic. Poate aveà cineva bogățiile lui Kroisos, dacă îi lipsește cartea, îi lipsește cultura inimei, fericirea nu-i desăvârșită.

Mama îi formează caracterul copilului din frageda vârstă de când începe a vorbi, iar învățătorul continuă cu nobilitarea. Dar pentruca mama să-i poată forma copilului caracterul, are și ea lipsă de cunoștințele cele mai elementare, și ea numai în școală și-le poate câștiga. De aceea repet e o pierdere ireparabilă națională pentru oricare caz de subtragere dela școală. Nu toți știu prețuî însemnătatea școlii, de aceea cad în păcatul de a nu da copiii la școală, și în și mai greu păcat, că se supără ba se pun în împotrivire chiar când li se aplică pedeapsă cuvenită.

Fiindcă școala și numai școala poate trezi în sufletele tineretului conștiința și ambițiunea pentru a deveni membri folositori ai omenimei și civilizației, cetățeni devotați țării, soldați și apărători credincioși ai patriei, creștini buni și iubitori de biserică și dreptate, apelăm la sentimentele de buni patrioți ai tuturor cetățenilor României întregite, de a pune de aci încolo mai mare preț pe învățătură, a lăsa toate celelalte griji lumești la o parte și a-și trimite copiii regulat la școală în zilele de lucru, iar în Dumineci și sărbători la biserică în casa Domnului, unde să-și îndrepte rugăciunile către Părintele ceresc, să le lumineze mintea și să le îndrep-

teze sufletul ca să poată cuprinde învățăturile ce le aude în școală.

Apelăm la sentimentul de buni patrioți ai domnilor profesori și învățători, luminători ai poporului, să desvoalte cea mai mare sârguință întru luminarea minții tinerelor odrasle, viitorul neamului nostru — să desvoalte într'ânșii ambițiunea de a deveni cetățeni buni, folositori, ascultători, morali, ca să ne putem consolida aceasta țară mare, bogată și frumoasă, care ne-a dăruit-o Dumnezeu.

Apelăm la sentimentul de buni patrioți ai domnilor preoți, ca precum în trecut au susținut focul sacru al naționalismului și credința strămoșască în turma concrezută păstoririi lor, cu atât mai vârtos azi să propage moralitatea și îndemnurile spre lucruri bune și folositoare. Ne întărește nădejdea de îndreptare spre bine a neamului nostru faptul, că credința în Dumnezeu și respectul față de cultul bisericesc n'a scăzut în poporul nostru, ci să ține încă la nivelul cuvenit. Dorim ca aceasta calitate aleasă a lui să se mențină și pe viitor, căci un popor numai câtă vreme își păstrează credința în Dumnezeu și ține la așezămintele creștinești instituite de Mântuitorul nostru Isus Hristos, are temeiul de existență și trăinicie; îndată ce și-a pierdut cre-

dința, se prăbușește, cum vedem exemplul Rusiei bunăoară. Cetiți și urmăriți veștile cari ni le aduc ziarele și ceice se reîntorc din acea țară nefericită, ce soartă tristă a ajuns țara aceea binecuvântată de Dumnezeu, care a avut toate bogățiile; azi pier oamenii de foame și frig într'ânsa.

În ușurința lui acel popor și-a ucis Capul Încoronat, care a fost, după datina lor, și capul bisericii, ademeniți de niște Jidani fără suflet — că le va face țara mai fericită — și azi se bat cu pumnii în cap căindu-se de ce au făcut.

Să ne respectăm Capul Încoronat, căci câtă vreme are țara un Rege, va fi păzită de rele, și cât timp vom ține la credință, și printr'ânsa la administratorii bisericii, vom fi fericiți și conștiința noastră va fi totdeauna liniștită și împăcată. Să nu primim învățăturile celor cari neagă existența lui Dumnezeu, să rămânem credincioși religiei și bisericii, cari totdeauna ne-au călăuzit în cărările vieții noastre.

Apelăm la sentimentul de buni patrioți ai funcționarilor români — sentinele credincioase pentru susținerea ordinei, să fie buni povățuitori și îndrumători ai poporului necunoscător de legi, să-l abată pe celce orbecă întru neștiință dela calea rătăcirii, îndrumându-l pe potecul ce-l

conduce la liman. Pe cel nedumerit să-l lămu-
rească, pe cel îndârjit să încerce a-l calma, pe
celce stă în nelucrare să-l îndemne la muncă,
pe cel greșit să-l certe.

Toți factorii competenți, punându-se în ser-
viciul neamului cu adevărată dragoste și abne-
gațiune, vom contribui cu toții la curmarea re-
lelor ce domnesc între noi, și vom contribui,
la consolidarea țării, care rugăm pe Dumnezeu
să ne-o păzească și să ne-o susțină întreagă și
frumoasă cum ne-a dăruit-o. Valeriu Pop.

Industria României.

Țara noastră are, după cum se vede din ancheta
anului 1921, făcută de ministerul de industrie (Oficiul de
studii):

a) Capital investit în teren, clă- diri și instituțiuni	3,000.000,000	Lei
b) Valoarea producției	10,700.000,000	"
c) Lucrători	157,000	
d) Forță motrice	500,000	H. P.

Și anume:

	N-rul întreprinderilor:	
Industria metalurgică	540	
„ lemnului	717	
„ chimică	414	
„ alimentară	1623	
„ textilă și confecțiuni	355	
„ pielăriei	322	
„ ceramică	435	
„ hârtiei și arte grafice	313	
Fabrici diverse	50	

In total 4769

întreprinderi industriale, având fiecare cel puțin 5 H. P.
sau 20 lucrători.

(După „Indicatorul Industriei Românești” 1922).

Gheorghe Lazăr și Ardealul.

— File dintr'o conferință. —

De Vasile Stoica.

Intre povestirile unui scriitor englez am găsit următoarea istorioară hazlie. Ci-că a fost odată un botanic tânăr, care mânat de setea de știință a plecat în India. Și acolo făcu cercetări uimitoare, descoperi plante necunoscute încă, arată lumii ce nesfârșită e flora fabuloasei Indii și ce binecuvântată de Dumnezeu e natura ei. Și scrise volume întregi despre descoperirile sale. Și toată lumea se grăbiă să-l slăvească și să-l admire.

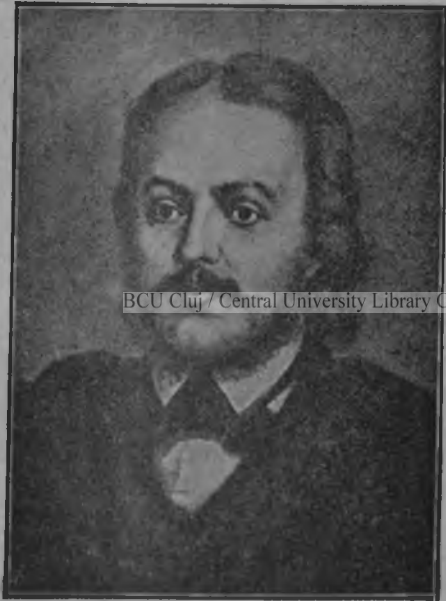
Rentors în Anglia își luă într-o zi băiețelul de mână și ieși la plimbare prin grădină. Copilul știind că tatăl său se ocupă cu plantele, îi arată niște buruieni:

— Tată ce flori sunt astea?

Și marele botanic privește lung la ele și spre marea lui mirare nu le cunoaște. Băiatul îi aduce altele, și iarăși altele. Dar botanicul abia cunoaște vre-o câteva dintre ele. Zadarnic își frământă mintea, căci tot mai mult se convinge, că nu le cunoaște.

Și iată marele învățat, care cunoaște toate plantele Indiei uriașe, nu cunoaște floricelele din iarba micii sale grădiniți.

Și abia atunci, târziu, s'a apucat el să-și studieze și flora grădinei sale, în care se jucă și-și petrecea în copilărie.

Gheorghe Lazăr.

Să nu zimbim de greșala botanicului, căci noi suntem vinovați de aceeaș greșală. Și noi ne-am grăbit să cunoaștem India, și nu

ne-am cunoscut grădinița, în care sunt flori ce-i drept puține, dar cu atât mai frumoase, și cari trebuie să ne fie cu atât mai scumpe. Am învățat și am admirat trecutul altora, și nu ne-am gândit că avem și noi un trecut, bogat în fapte mari și în suferințe și mai mari. Ne-am închinat eroilor, altor neamuri, și nu ne-am gândit, că avem și noi eroi, — eroi și mai măreți, fiindcă sunt ai noștrii. Am alergat, — și asta trebuie să ne doară — am alergat și am studiat cultura altora, și nu ne-am gândit că avem și noi o cultură, care ce-i drept e tânără, dar e a noastră.

Cu începutul acestei culturi, cu bărbații, cari au sfărmat zăgazarile și i-au deschis calea, nu ne-am prea bătut capul. Abia astăzi încep să se arete semne de îndreptare. Și e datorința noastră cea mai sfântă, să ne cunoaștem cultura și zămislirea ei, căci numai printr'ânsa putem viețui, numai prin puterea ei ne putem arăta năzuințele sufletului nostru, numai sub îndrumarea ei putem dovedi că suntem un neam conștiu de datorințele și forțele sale, și astea toate numai fiindcă ea singură — cultura noastră — e croită după sufletul nostru.

Cred că nu greșesc dacă spun, că numai lipsa cunoașterii culturii și sufletului nostru e pricina vecinicelor orbecăiri și frământări zadar-

nice, cari caracterizează mișcarea noastră politică și economică de azi. Căci necunoștința trecutului și a cauzelor psihologice și etnologice cari au determinat acest trecut, duce pururi la șovăire, la calcul fără rost, la exagerarea importanței personalității proprii, prin urmare la îngâmări izolate și la zbuțumări fără nici o țintă hotărâtă.

N'am cunoștințele de lipsă, n'am puterea și n'am talentul, ca să vă pot zugrăvi frământările uriașe, luptele cu neștiința, cu prejudițiile, cu duhul protivnic al vremurilor, prin care a trebuit să treacă, sărmana noastră cultură, până și-a câștigat forma ei de astăzi, și un temei mult, puțin, mai sigur. Voiu încercă, după cât mă iartă puterile să vă înfățișez numai o mică icoană din această luptă culturală. N'au alt scop vorbele mele decât să reînprospăteze pentru câteva clipe amintirea celui mai aprig, dar totodată și celui mai nenorocit mucenic al ei. Se împlinesc acum 100 de ani dela moartea lui. Câți sunt însă aceia, — și mai ales aici în Avrig — câți sunt oare aceia, cari se mai cugetă măcar din când în când la dânsul, la marele «apostol al luminii», care acum își doarme somnul de veci în smerita criptă, din smerita progadie a și mai smeritei biserici din Avrigul nostru, și

care se întitulă așa de modest: «*Gheorghe Lazăr, teolog transilvănean*».

A fost teolog, Gheorghe Lazăr, a fost preot; a fost preotul care întreaga vieată a tălmăcit norodului său rostul celei mai înalte dumnezeiri, rostul muncii fără preget al cărei îmbold sfânt s'a străduit să-l sădiască în sufletele tuturor. Căci dacă ascultătorilor săi le înfățișă faptele glorioase ale trecutului, nu le înfățișă ca să se mândrească cu ele, le înfățișă drept pilde de urmat; le înfățișă, ca să arete trecutul laborios în fața prezentului trândav. Bine știă el că munca înaltă sufletul, sfarmă cătușele neștiinței, trezește conștiința la lumina curată a adevărului, sădește în inimi dragostea față de tot ce-i mareț și vrednic. Bine știă el, că numai munca e adevăratul izvor al culturii. Și neamul său de cultură aveà lipsă.

Iar dacă astăzi încerc să-i înviorez amintirea, să smulg pentru câteva clipe din noaptea trecutului o parte din vieța lui bogată în fapte și dureri, încerc să-l arăt ca o pildă pentru noi tinerimea. Căci sunt convins că sufletul tinerimii a fost și va fi întotdeauna cuibul celor mai mărețe avânturi de cari au nevoie popoarele întru propășirea lor.

Pe lângă zidul azi aşà de ruinat, care închide progadia bisericii din Avrig, pe coastă la vale, erà o ulicioară strimtà şi dosnică, noroioasă în vremi de ploaie şi prăvoasă în zi cu soare, urmând direcţia şoselei de astăzi. În ulicioara asta, peste drum de biserică — steteà ascunsă în frunzişul pomilor o căsuţă de lemn, cu toate dependenţele ei gospodăreşti. Din înfăţişarea ei modestă, din preajma ei sănătoasă, zimbîă toată bunătatea, şi toată curăţenia de suflet, de care sunt destoinici nişte stăpâni sărăcuţi dar harnici.

În căsuţa aceasta sfioasă a văzut lumina zilei Gheorghe Lazăr în anul 1779. Erau cinci copii pe capul bieţilor părinţi. Moşioara mică, năcazurile mari, zile de lucru deasemenea puţine, iar dijmele pentru curtea baronului Brukenthal şi pentru pastorul săsesc, din an în an mai apăsătoare. Bieţii părinţi încă munciau, — munciau cu toată râvna sufletelor cinstite şi pline de iubire faţă de odraslele lor. Şi cu toată sărăcia nu-şi lăsară copiii fără ştiinţă de carte. Şi binecuvântarea sosì. Copiii crescură mari, se împraştiară apoi sluguliţe şi năcazurile mai scăzură. Când ieşi din şcoală şi Gheorghişă, care erà cel mai mic, îl puseră cu viţei în pădure. Şi poate aici s'ar fi oprit cariera lui, dacă

nu veniau alte imbolduri, cari să-i deschidă cărarea.

E curios, că cei mai mulți din cei cari s'au ocupat de viața și activitatea lui Gh. Lazăr (și dl Iorga), spun că baronul Brukenthal, guvernatorul de pe atunci al Ardealului l-ar fi dat la școală. Și într'adevăr ni se pare ciudat, că de unde până la el nici un român gr.-or. n'a cercetat școli așa de înalte, el deodată ajunge și trece cu distincție prin cele mai înalte trepte universitare. Par'că nu ne vine să credem, că lucrurile acestea se pot îndeplini fără vreun ocrotitor puternic.

Mărturisesc însă, că totdeauna m'am îndoit, de siguranța unor astfel de silogisme. Căci nu trebuie să uităm, că domnia lui Iosif II. a adus, sau cel puțin a intenționat și numai în parte a adus, schimbări radicale în viața poporului nostru. Prin edictele de toleranță ni s'au deschis și nouă slujbele statului; în temelul aceluiaș edict și al edictelor școlare, se deschid și școlile pe seama tinerilor noștri, încât în curând se poate porni apoi chiar o mișcare politică, ale cărei dovezi le avem în energicul «Supplex libellus Valachorum» precum și în celelalte rugări și misiuni ale episcopilor I. Bob și Gherasim Adamovici... Faptul, că Lazăr urmează o cale așa de înaltă nu ne surprinde.

O întâmplare apoi, o întâmplare în adevăratul înțeles al cuvântului, m'a convins și mai mult de justețea bănuelilor mele.

Eram licean în clasa V. Vara făceam excursii pe Surul și pe munții noștri. Cu prilejul unei astfel de excursii întâlnii în pădure pe cel mai venerabil și mai simpatic bătrân pe care-l cunoscusem eu vreodată, pe Mihail Racotă, fost învățător, în anii tinereței, și pururi unul dintre fruntașii inteligenți ai satului acestuia. Mergea moșneagul la oi la munte. Ne-am oprit la povești; la povești despre vremile trecute. Astfel am ajuns să vorbim și despre Lazăr. Imi pare rău, că mintea mea de licean, n'a putut înțelege întreagă însemnătatea celor auzite dela dânsul. Și-mi pare cu atât mai rău, întrucât bunul moșneag s'a stâns acum câțiva ani, jertfă a unui accident. Din spusele lui de atunci, și din cunoștințele mele ulterioare, mi-am format cu totul altă icoană despre începutul studenției lui Gh. Lazăr.

Poate să n'aibă valoare istorică spusele moșneagului Racotă, căci cu hrisoave nu se pot dovedi, valoarea lor anecdotică însă e incontestabilă. Mie unuia imi par mult mai lămuritoare, și mult mai aproape de adevăr, decât orice presupunere rigidă și îngâmfată în pretenția ei de a fi singura adevărată.

Ci-că într'o zi veni popa — cum l-a chemat nu știu, — la badea Gheorghe și-i dete sfatul să-și ducă băiatul cel mic la școală, la Sibiiu. Il știă de o agerime de spirit fenomenală și eră convins, că are să facă ispravă minunată. Înțelegând părinții sfatul părintelui, ba și ambiționați întru câtva, și întâmplându-se să fie și anul mănos, primiră cu bucurie planul. Și astfel într'o dimineață de toamnă, pe când se crepă de ziuă porni o căruță pe drumul Sibiiului, și în căruță eră badea Gheorghe, eră părintele și eră Gheorghită băiatul. Și toți trei tăceau cuprinși de durerea despărțirii și de nesiguranța viitorului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lelea Mărie, biata mamă numai cu greu s'a putut despărți de copilul său. Ziuă întreagă a plâns, iar când s'a întors badea Gheorghe cu popa, ci-că le-ar fi zis plină de amărăciune: «Ce-ați făcut părinte? Mi-ați prăpădit copilul».

Iată așa s'a dus Gh. Lazăr la școală. Ce ispravă a făcut acolo asta o știm, sau cel puțin ar trebui s'o știm cu toții. Uimiți de deșteptăciunea și stăruința lui, profesorii îl încărcară cu tot felul de distincții, și pretutindenii căutau să-l sprijinească.

Cunoștința lui Lazăr cu Brukenthal datează de mai târziu; Brukenthal l-a cunoscut,

abiã dupăce acesta studiase vre-o doi ani la Sibiiu. Povestea acestei cunoștinți ci-că ar fi cam următoarea:

Pastorul săsesc din Avrig care avea legături strânse cu orașul auzi că băiatul român din satul său se distinge foarte mult între colegii săi dela Sibiiu. Cercă să-l cunoască și de aproape și rămase uimit de temeinicia și rostul cuminte cu care-i vorbiã acest băiat. Venind apoi odată Brukenthal la moșia sa din Avrig, pastorul îi vorbi între altele și despre băiat. Iar baronul, aflând, ce sânguitor a fost și văzând aptitudini înalte într'ânsul, îi făgădui tot ajutorul.

Poate aceasta e poveste; la tot cazul însă e o poveste verosimilă și n'avem motive prea puternice pentru a nu o crede. Căci de dărnicia baronului Brukenthal nici o dovadă n'avem. Dimpotrivă avem dovezi că atât el cât și fratele său-Mihail, pacificatorul de tristă memorie al munților apuseni după răscoala lui Horia, s'au purtat foarte mașter cu țărănimea românească. Ar fi greu să credem, că l-ar fi dat pe acest pui de Valah la școală.

Atâta știm, că baronul s'a ținut de cuvânt. Dupăce termină Lazăr școala din Sibiiu, dânsul îl trimite pe cheltuielile sale la Cluj, la academie. Și Lazăr își alege studiile, cari se potriveau mai

bine cu firea sa entuziastă și idealistă: *filosofia și drepturile*.

Isprăvind apoi cu izbândă strălucită academia din Cluj, Lazăr roagă pe sprijinitorul său, să-i dea un ajutor cât de mic, ca să poată urmări cursurile universității din Viena. Știa el, că acolo cu tot ajutorul lui Brukenthal va trebui să se lupte cu mizeria, știa că zile negre-l așteaptă, dar știa că munca stăruitoare învinge orice piedeci. Sufletul lui dornic de lumină, pătruns de nobila ambiție de a cunoaște cât mai mult, cerea cercuri largi de vederi, voia să lucreze și să se formeze într'un centru științific. Și avântul acesta pătimas nu cunoștea puteri, cari să-l stânjeniască.

Văzând Brukenthal stăruitoarea lui râvnă îi și dăte ajutorul cerut; și Lazăr plecă la Viena.

De data asta însă Lazăr se apucă de studii mai practice. Ascultă fizică și matematică. Se pare, că se hotărâse să se facă inginer. Imprejurările încă ne ajută în presupunerea asta. Anume tocmai atunci urmau cu mare zor în Ardeal măsurările pământului. Eră mare nevoie de ingineri hotarnici și prin urmare ingineritul eră o ocupație foarte rentabilă. Și Lazăr va fi fost sigur că va face, cu ajutorul lui Brukenthal, carieră frumoasă pe terentul acesta.

Urmă însă, anul 1808, și izbucni războiul coaliției europene împotriva lui Napoleon. Lazăr e luat și el la oaste. Și deoarece urmasse cursurile de inginerie fu împărțit la serviciul topografic, unde rămase un an întreg, până la sfârșitul războiului. Napoleon le trase Austriecilor vre-o câteva bătăi, ocupă Viena, și-i silă să încheie așa numita pace de Viena.

Anul acesta produce o schimbare totală în mentalitatea lui Gheorghe Lazăr. Il vedem, că-și dărmă tot ce a clădit până atunci, ca să clădiască apoi ceva și mai măreț. De unde până aci se frământă cu studii exacte, cu matematică și fizică, în anul acesta trece la cel mai metafizic studiu, la cel care pare mai străin de științele exacte, la teologie. Ne pare inexplicabilă schimbarea asta așa de bruscă și așa de neașteptată. Și cu toate acestea e așa de firească și lămurită. Să n'o măsurăm însă cu barometrul nostru de filistini de azi, cu scurta și egoista mentalitate de «Spiessbürger». Să ne transpunem în epoca aceea, în năzuințele și avânturile ei, în mijlocul marilor ei curente, și atunci cheia e aflată.

Intre alte bunuri pe cari le-a adus în lume revoluția franceză din 1789, este mai ales unul care e cel mai mare, căci numai el a putut produce minuni: *entuziasmul*.

N'a fost suflet simțitor, care să nu fi fost stăpânit de acest sentiment. Acesta a fost bagheta magică a vremii, care a ridicat până la paroxism avântul și idealismul. Sub vraja lui au răsărit și-au biruit armatele republicei franceze, și tot călăuzite de el s'au ridicat din întunerecul medieval popoarele europene.

Gheorghe Lazăr n-a putut rămâne neatins de marile curente ale vremii, mai ales în anul acesta când ele erau însași pricina războiului. Cercetând cauzele zburciunilor, cari stăpâneau în anii aceștia popoarele, va fi ajuns și el la convingerea, că duhul tuturor acestor mișcări e *conștiința națională*. Si se va fi gândit în clipele acelea, că și el e fiul unui neam, care trebuie trezit din letargia în care zace și care numai dela fiii săi își poate aștepta izbăvirea. Se va fi gândit că datorința lui e să munciască întru scopul acesta, și dacă cere nevoia — să se jertfească chiar...

Se înscrie deci la facultatea teologică în 1809. La examene feciorul badii Gheorghe din Avrig își puse în uimire profesorii, cu pătrunderea lui adâncă, cu vederile lui lămurite. La succesul strălucit cu care și termină în 1813 teologia, Impăratul îi dăruî un inel cu diamante, societatea filologică din Halle, una dintre cele

mai renumite societăți de știință ale vremii se grăbi să și-l aleagă membru. Și Gheorghe Lazăr, băiatul, care pășteă vițeii prin poienile pădurilor avrigene acum cel dintâi Român «doctor sub auspiciis imperatoris» e sărbătorit de profesorii, de colegii săi, de toată lumea învățată din Viena. Aici sărbătoarea eră sinceră, căci pe atunci nu se făcea reclamă prin gazete naționaliste și nenaționaliste dintr'o astfel de promovare.

Ca să-i mulțumească pentru darul ce i-l făcuse, ceru audiență dela împăratul. Se spune (P. Poenariu) că Impăratul i-ar fi făgăduit tot sprijinul, la caz, că ar voi să ajungă la vre o treaptă înaltă în biserica noastră. Dar vorba, vorbă a rămas. Se întoarce Gheorghe Lazăr acasă, hotărât să munciască de aci încolo fără preget, spre binele și înaintarea poporului său.

În anul următor 1814 e profesor la școala mai bine zis, «fabrica» de preoți din Sibiiu și arhidiacon pe lângă episcopul Moga. Am zis *fabrică* de preoți căci într'adevăr nu eră altceva. Sau e școală aceea, unde elevii n'au nici cunoștința scrisului cum se cade, unde stau, ca niște trântori așteptând să treacă vremea, ca să se vadă popiți. Și în starea aceasta vrednică de plâns se află seminarul din Sibiiu. Vina o purtau

împrejurările maștere, o purtă episcopul Moga și sftetnicii cari îl înconjurau.

Nu știau ei sau nu voiau să știe, că datoria lor cea mai sfântă e luminarea norodului în fruntea căruia erau puși, că această țintă se poate ajunge numai prin un cler luminat, și că prin urmare școala aceasta trebuie să fie izvorul luminii de unde adăpându-se preoțimea să o lățiască mai departe.

Eră și altceva: pentru înaintarea școlii trebuie muncă și îndrăsneală, iar acestea nu prea erau cunoscute la curtea episcopală de atunci.

Astfel neajutorat de nimeni, dar cu încredere în puterile sale se apucă Gheorghe Lazăr să ridice «fabrica» de preoți la înălțimea de școală. Cât a trebuit să îndure. Ce muncă uriașă a trebuit să desvolte, ca să-și ducă la izbândă lucrarea începută abia ne putem închipui.

Trebuiă să se lupte nu numai cu neștiința și cu prejudiciile, trebuiă să înfrîngă și reavoința, să învingă piedecile pe cari i le puneau în cale aceia, cari ar fi trebuit să-l sprijinească cu trup, cu suflet.

Văzând Moga și prejmuitorii săi activitatea aceasta febrilă, la început se cutremurară, își vedeau primejduită tihna de mai nainte apoi

vénindu-și în fire, șicanări de tot felul, dojane după dojane căzură pe capul bietului Lazăr. Ci el munciă fără șovăire pe calea apucată, eră convins că săvârșește munca cea mai cinstită, cea mai nobilă, cea mai măreață, pe care o puteă săvârși.

Durerea, amărăciunea ce i se îngrămădiă în suflet, îl îndemnau și mai mult la muncă.

Și școala din Sibiiu în scurt timp ajunse o școală de model.

În vremea asta ajunse vacant scaunul de episcop al Aradului. La acest post concură și arhidiaconul Lazăr.

Încă în 1814, împăratul Francisc, speriat de mișcările din Franța, și mai speriat de fierberea și nemulțumirea din împărăția sa, trimise tuturor autorităților înalte lumești și bisericești, o circulară, prin care le porunciă să nu pună în nici un fel de slujbă oameni cu idei liberale.

Pe Gheorghe Lazăr îl pârără cei din Sibiiu la patriarhul din Carlovitz, că e revoluționar, are idei prea liberale, nu crede în Dumnezeu, cu un cuvânt, că e om foarte primejdios. Și patriarhul răzimându-se pe circulara împăratului îi respinse rugarea. Se zice, că patriarhul ar fi rostit vorbele: «Românilor nu le trebuie un episcop așa învățat».

Astfel Gheorghe Lazăr rămase și mai departe în Sibiiu să-și amărăscă zilele *cu elevii nepregătiți pe deoparte, cu episcopul pe de alta.*

I se încredință și rolul de a țineă cuvântări în biserică în zilele de sărbătoare.

Aceasta a fost doar singura bucurie, ce a avut-o Lazăr în Sibiiu.

I se dedea acum prilej să împărtășească și pe alții de comoara cunoștințelor sale înalte.

Și cu glas de apostol începă să propovăduiască de pe amvon, principiile evangheliei, și în rândul dintâi dragostea, dragostea față de părinți, față de frați, față de biserică, dragostea față de neam. Dragoste era el însuși, dragostea aceea nețărnută, care suferă și iartă totul, niciodată nu se amărește, niciodată nu încetează, eră dragostea luminoasă și curată, lipsită de orice motive egoiste, eră dragostea sfântă a unui părinte față de copiii săi.

Simțeau ascultătorii adevărul și puterea cuvintelor lui, și din Duminecă în Duminecă tot mai mulți se grăbiau să-i asculte glasul. Iar lui îi creșteă inima de bucurie, când vedeă rodul ostanelor sale. Deveniă tot mai înfocat, cuvântul lui tot mai fermecător, biserică tot mai plină.

Credincioșii sorbeau cu sete vorbele, în sufletul lor creșteă tot mai mare dragostea față

de el. Numai fricosul episcop Moga și ai săi priviau cu nepăsare ostenele lui, iar în gândul lor hotărârea să-l delătore. Așteptau numai clipa potrivită.

Iar această clipă spre nenorocul Românilor Ardeleni nu întârziă mult.

Intr'o zi de sărbătoare în biserica tixită de lume Lazăr cu glasul lui fermecător, cu rostul lui cuminte ținu o cuvântare despre datorințe, și întemeindu-se pe biblie și filosofie spuse între altele, că acel ce are datorință trebuie să aibă și drepturi.

«Se întinse a vorbi și despre drepturile politice ale Românilor, spunându-le, că precum e adevărat că ei au datorii de supunere către împăratul, nu e mai puțin adevărat că au și dreptul de a fi ocrotiți de guvern deopotrivă cu ceilalți supuși ai împărăției.

«Dacă însă ar întrebă cineva, exclamă Lazăr, ce-au dobândit Românii dela împăratul, spre răsplată pentru credința cu care i-au slujit și de care au dat destule dovezi, chiar cu vărsarea sângelui lor la împrejurări grele, — este dureros a afla, că Românii au rămas ca și mai nainte, numai cu datorii de supunere iar drepturile de cetățean nu le-au dobândit încă». (P. Poenariu p. 11).

Așa vorbe fulgerătoare și pline de adevăr nu s'au mai rostit în biserica episcopescă. Moga însă și cei din prejurul său nu-l puteau înțelege. Cu mintea lor mărginită nu puteau pătrunde rostul ăstorfel de idei și de-aceea le credeau primejdioase. Nu știau, sau nu voiau să știe că în glasul lui Lazăr nu grăiește un singur om, ci un neam întreg chinuit și asuprit de veacuri, care acum cere viață, cere lumină și că acest neam e neamul în fruntea căruia stăteau ei. Ei nu voiau să le știe acestea. Vedeau numai c'a sosit mult așteptatul prilej pentru delăturarea acestui om primejdios care putea să le clatine și lor poziția.

Îndată după cuvântare, episcopul Moga chemă pe Lazăr în altar și făcându-i muștrări foarte aspre se iscă între ei o ceartă aprinsă. Lazăr îi aruncă episcopului în față trândăvia și slugărnicia, într'o clipă-și varsă toată durerea, toată amărăciunea îngrămadită de 2 ani în suflet. După slujbă Lazăr fu chemat la episcopie și fără multă ceremonie scos din slujba de profesor.

Sunt mulți cari zic că Gheorghe Lazăr și-a dat el demisia. Aceasta însă e greu de crezut.

Eră convins doar că de aici dela catedră putea munci mai mult pentru binele și înaintarea Românilor ardeleni și în inima lui eră prea

mare dragostea față de acești Români decât să poată încetă de a le îndrumă cărările. Il mai legau de Sibiiu și amintirile, dragostea pentru școala aceea la care munciă de doi ani de zile și pentru ridicarea căreia n'a cruțat nici o jertfă, nici o osteneală. Și apoi eră aproape de locul nașterii sale, de neamuri, de părinți, de codru prin poienile cărora de mult, în anii copilăriei își pășteă vițeei. Sufletul lui simțitor cu greu s'ar fi deslipit de locurile acelea. În Sibiiu își croise dejă calea, trebuia acum numai să o urmeze, iar altundeva de ce să s'apuce, și înainte de toate unde să se ducă? Să ne gândim nițel: nu-i oare prostie, să-ți azvârli prezentul sigur pentru un viitor invălit în noapte? Vrea oare cineva să rămână de bună voie pe drumuri?

De sigur nu de bună voie s'a dus Lazăr din Sibiiu.

S'au aflat oameni cari au încercat să dovedească, vezi Doamne, că Moga l-a îndepărtat pe Lazăr, ca să ferească biserica de necazurile și șicanările, ce-ar fi putut veni asupra capului ei, mai ales că ocârmuitorul Ardealului locuia în Sibiiu.

Nu va tăgădui nime că episcopul Moga a fost totdeauna lipsit de puterea de a ocârmi o biserică, slugarnic, fricos și totdeauna purtat de nas din partea altora și pe deasupra pizmătăreț.

Nu grija părintească pentru biserică ci păcatele acestea-l goniră pe Lazăr din Sibiu în 1816.

E curios că tocmai arhieriei au fost aceia cari au scos pe drumuri pe marii luminători ai poporului românesc. Din mila lui Bob dela Blaj mor pe drumuri Șincai și Clain; din dragostea lui Moga e scos din Sibiu Gheorghe Lazăr. Dacă în alte privințe s'au certat, în privința aceasta au fost unite bisericile noastre. Ce lovitură dureroasă a fost aceasta pentru Gheorghe Lazăr, numai sufletul lui amărât va fi știut. Își vedeă sfârșimată toată munca de până acum, își vedeă zădărnice toate planurile. Când vedeă atâta nerecunoștință și răutate, îl părăseă și nădejdea în viitor. În sufletul lui ardeă dorul de viață, setea de fericire, setea de muncă și acum își vedeă amenințat și traiul, căci se vedeă aruncat pe uliți.

Ce să mai fi făcut prin Sibiu? Se întoarse acasă la Avrig, la ai săi. Dar hodină nu mai aveă. Știa că părinții și frații lui au ostenit și cheltuit mult cu el pe la școli și-i cădeă greu, neșpus de greu, să stea acum tot pe capul lor. I se păreă că toți îl privesc cu ochi răi. Ar fi plecat, dar n'aveă unde. Nencetat își puneă întrebarea, ce să facă? de ce să se apuce?

Și gândurile acestea negre apăsau tot mai mult sufletul lui chinuit.

În clipele acestea de desnădejde fu chemat instructor de casă la familia Bărcănescu, familie boierească din Muntenia, care atunci petrecea la Brașov.

Plecarea aceasta la Brașov, a lui Gh. Lazăr, iarăș ne pare ciudată, dacă cunoaștem lipsa de legături mai strânse între Românii ardeleni și munteni din epoca aceea. Cred că nu greșesc, dacă plecarea aceasta o aduc în legătură cu Ioan Barac, autorul lui *Arghir și Elena* și traducătorul Halimalei.

Barac fusese învățător în Avrig — între cari ani? nu am putut află, — prin urmare îl cunoaște pe Lazăr. Iar atunci se află în aceiaș calitate la Brașov, la școala bisericii sf. Nicolae. Probabil că Bărcăneștii i se vor fi adresat lui, iar el i-a scris lui Lazăr, sau le-a vorbit lor de dânsul. Legăturile de prietinie cu Barac, Lazăr le-a păstrat până la moarte, căci în 1821 îi publică la București «Risipirea Ierusalimului».

Destul că Gheorghe Lazăr a plecat la familia Bărcănescu și încă în acelaș an 1816, trece împreună cu această familie la București.

L-a pierdut Ardealul, dar l-a câștigat neamul românesc.

Ce-a făcut acolo Gheorghe Lazăr, asta o știm cu toții. N'a trezit din letargie o provincie, ci un neam întreg. Renașterea conștiinței românești dela el datează. O muncă de cinci ani i-a fost de ajuns, ca din mica făuriște de lângă Sf. Sava din București, să străbată lumina încrederii în puterile neamului nostru până în cele mai îndepărtate colțuri ale pământului românesc. O muncă de cinci ani a fost destul ca șovăirea să dispară din cei slabi de suflet, și — o muncă de cinci ani a fost destul ca din îndrăznețul învățător, care a trecut în Muntenia, să revină în Ardeal o biată umbră zdrobită și neputincioasă, purtând în sine sămânța celei mai neînduplecate boale, sămânța tuberculozei. Căci Gheorghe Lazăr, care în 1821 se întorcea din București în Ardeal nu mai era cel din 1816. Din sufletul de atunci nu-i mai rămase decât mândria și conștiința, că bine a lucrat. Numai trecutul mai există pentru dânsul; acesta era pentru dânsul un fel de rai, din care se vedeă izgonit, dar prin a cărui poartă întredeschisă tot își mai vedeă din când în când nădejtile de odinioară.

Cu frații și neamurile o ducea rău. Aceștia nu puteau înțelege jertfa, ce-o făcuse el, ei știau atât: că a umblat la școli înalte, se putea face

domn mare, dar a fost ticălos, căci nu și-a strâns avere. Părăsit și amărât de toți, s'a stins marele dascăl în 1823.

Și-acum doarme acolo în progadia bisericii din Avrig, sub crucea, al cărei epitaf el însuși l-a dictat.

Școalele de agricultură, viticultură și economie casnică din Ardeal.

Academia de agricultură, Cluj; Școala inferioară de agricultură, Geoagiu, județul Hunedoara; Școala inferioară de agricultură, Ciacova, jud. Timiș-Torontal; Școala inferioară de agricultură, Miercurea-Ciucului, jud. Ciuc; Școala inferioară de agricultură, Turda, jud. Turda-Arieș; Școala inferioară de agricultură, Șimleul-Silvaniei, jud. Sălaj; Școala inferioară de agricultură, Sânt-Miclăușul mare; Școala inferioară de agricultură, Sâmbăta de jos, jud. Făgăraș; Școala inferioară de viticultură, Diosâg, jud. Bihor; Școala inferioară de viticultură, Ighiu, jud. Alba de jos; Școala inferioară de horticultură, Turda, jud. Turda-Arieș; Școala elementară de agricultură, Sic, jud. Solnoc-Dobâca; Școala elementară de agricultură, Cojocna, jud. Cojocna; Școala elementară de agricultură, Pecica-maghiară, jud. Arad; Școala elementară de pomologie și apicultură, Baia-mare, jud. Sătmar; Școala elementară de agricultură și lăptărie, Săliște, jud. Sibiu; Școala de gospodărie casnică de fete, Belinț, jud. Caraș-Severin; Școala de gospodărie casnică de fete, Sătmar, jud. Sătmar; Școala de gospodărie casnică de fete, Folt, jud. Hunedoara; Școala de gospodărie casnică de fete, Cluj, jud. Cojocna.

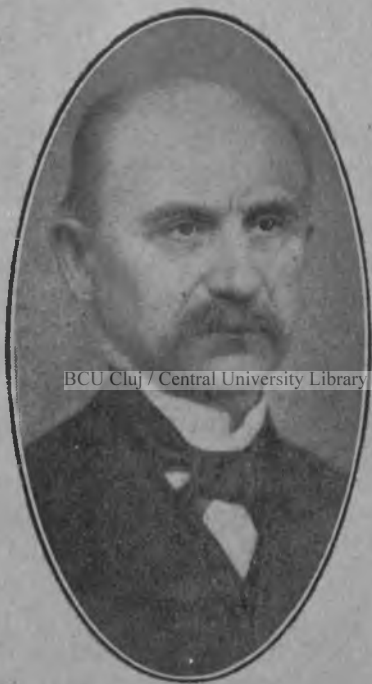
Din viața binefăcătorilor „Asociațiunii”.

— Pagini de istorie culturală și socială. —

Dimitrie Moldovan

— după amintiri. —

În jumătatea dintâi a veacului al 18-lea, cam pe la 1720, s'au așezat în Deva trei frați români, cari nu și-au spus nici numele, nici locul de unde veniau. Ei au fost: Dumitrache, Iosif și Isaia. După vorbă, după port, păreau a fi din Moldova, de aceea le-a rămas porecla dată de locuitorii din loc și împrejurimi: de *Moldoveni*. Au fost însă oameni cu scaun la cap, cunoscători de carte, cu frica lui Dumnezeu, înțelegători de a se găsi în împrejurări noi și îndată dela început au îmbrățișat trei ramuri de negoț, care le-au ridicat mult averea, bunăstarea și vaza înaintea oamenilor cu care viețuiau împreună. Poate că au fost niște boernași prigonii cari neputându-se împacă cu stările de pe acele timpuri din Moldova, și-au părăsit țara și au căutat în părțile Hunedoarei o nouă patrie. La venirea lor în Ardeal au adus și o frumoasă icoană a Maicii Domnului, care pentru vechimea ei, ca amintire, va fi așezată în muzeul bisericesc, al Arhidiecezei ortodoxe române din Sibiiu. Astăzi familia celor trei frați *Moldoveni* în linie bărbătească s'a re-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dimitrie Moldovan,

In etate de 54 ani.

dus simțitor. Fetele, măritându-se, au intrat în alte familii. Dintre bărbați mai trăesc dnii: Alexandru Moldovan, proprietar în Deva și fiul său, Dr. Cornel Moldovan, medic în Băiță și fiul său, Dr. Silviu Moldovan, avocat și președinte de tribunal în Arad, Marcel Moldovan inginer de mine în Ploiești și Ioan Moldovan, proprietar în Gura-Dobrii. O linie (Iosif) s'a stins.

Dintre cei trei frați Moldoveni amintiți la început, mai de seamă a fost cel dintâiu: Dumitrache. El, ajunge mai întâiu la bunăstare și vază. Un nepot de al lui, de acelaș nume a luat de soție pe Ana, fata nobilului român Gheorghe Almași din Deva. Căsătoria lor a fost binecuvântată cu mulți copii. Ana moare când dă naștere unei copile, la anul 1834. Cel dintâiu copil a fost Dimitrie, binefăcătorul «Asociațiunii», despre care vom vorbi mai la vale deosebit. Alt ficior a fost August, care a învățat la academia militară din Wiener-Neustadt și a murit ca ofițer de cavalerie în luptele din 1848/49. Gheorghe (tatăl dlui Silviu Moldovan) a crescut în institutul împărătesc din Sibiu (Stift) și a urmat studiile la Târgu-Mureșului. Al patrulea fiu, Petru cel mai tânăr ficior a murit ca student în drepturi la Viena. — Fetele și le-a măritat după harnici negustori macedo-români. Astfel pe

Ioana Moldovan,
în etate de 40 ani.

una după Chira Tatarți din Orăștie (o frumusețe a împrejurilor), pe a doua după Gheorghe Șocander din Hunedoara, și în urmă ca văduvă după Alecsie Peovici tot de acolo (din această familie e și fondatorul Peovici al arhidiecezei ortodoxe din Sibiiu), iar a treia, cea mai mică, Ecaterina, s'a măritat, murind tatăl ei, după Petru Drăghici, proprietar în Deva (și a fost mama decedatului medic din Hunedoara Dr. August Drăghici, a doamnei Minerva Dr. A. Brote și a dlui senator P. Drăghici din Sibiiu, persoane bine cunoscute și apreciate în societatea noastră din Ardeal). Ceilalți copii au murit ca prunci. Au fost cu totul 13 copii.

Din agoniseală cumpărând bătrânul Dumitrache, rând pe rând mine de aur la Băița, Treștia, Fizești și Crăciunești, în județul Zărand, și-a trimis pe feciorul său cel mai mare, pe Dimitrie, (născut la 16 Octomvrie 1811 în Deva), la montanistică în Șemniț, după ce isprăvise mai întâiu școala primară din Zlatna, liceul din Sibiiu și politehnica din Viena. Până în 1848 tânărul Dimitrie a condus minele familiare. Și le-a condus bine. Odată, se spune, că aflând o cantitate mai mare de aur (Freigold), a adus-o și-a pus-o pe masa bătrânului său părinte pe-o

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ioana Bădilă n. Moldovan,
în etate de 32 ani.

farfurie. Acesta neputând desluși bine la lumânarea slabă de său, cu care se luminau pe atunci seara casele noastre, a cugetat că e o bucată de mămăligă și numai atingând-o cu lingura, bagă de seamă spre marea lui bucurie că e o bucată mare de *aur*.

La marile mișcări românești din 1848 a luat parte și Dimitrie Moldovan ca tribun. A fost și la adunările dela Blaj, fiind pretutindeni în rândurile dintâi. De aceea judecătoria marțială ungurească l-a osândit la spânzurătoare. Cucerind mai apoi Bem cu Ungurii întreg Ardealul, tânărul Dimitrie cu tatăl său Dumitrache s'au dus prin Hațeg în părțile Severinului românesc, de unde n'a venit acasă decât după înfrângerea Ungurilor de către Muscali la Șiria.

În timpul pribegirii a cunoscut o seamă de familii fruntașe românești din cele două principate. Între alții și pe Ioan C. Brătianu, marele nostru bărbat de stat.

Reîntors acasă, după grozavele turburări ale răzcoalei, a ajuns în 1850 adjunct la comanda districtuală din Orăștie (Kreisvorsteher), o slujbă asemănătoare prefecturilor de astăzi, fiindcă aveă sub mână sa administratori de plasă cari se numiau în lumea nemțească de atunci «Bezirksvorsteher». În 1853 a fost îna-

intat la gradul de comisar cl. I. In acest an, cu prilejul declarațiilor de pagubă avute de locuitori în timpul revoluției, a făcut cunoștință în Alba-Iulia cu a doua soție a sa, cu Iohanna Farkas, fiica avocatului maghiar Farkas Tamás și al unei Românce nobile Boer, coborâtoare din familia Șuluțiu-Ciura, așezați pe atunci în Abrud. (Cea dintâiu soție a lui Dimitrie Moldovan a fost Cecilia Csergedy, fiica unui nobil român din Mercurea-Sibiiului, ea însă a murit în curând după ce se măritase). Iohanna Farkas era o fată frumoasă, isteată și aprigă. I-a dat târcoale până și Avram Iancu «regele munților».

Ce fire Open Access Publishing avea Iohanna Farkas mai bine arată faptele ei. Deși pe tatăl ei l-au ucis întâmplător răsculații români din Abrud în 1848, ea totuși și-a călcat pe inimă și s'a măritat după un Român, pe care n'a încercat să-l maghiarizeze ca atâtea altele. Și-a cinstit și iubit soțul, i-a respectat convingerile naționale și religioase, precum a făcut și el la rândul său. Prinzând de veste că se mărită nepoată-sa de soră, mitropolitul dela Blaj, Alexandru Sterca-Șuluțiu, a rugat pe episcopul catolic maghiar din Alba-Iulia Haynald, să dea voie nepoatei sale Iohanna să treacă dela ritul latin, în care era botezată, la cel românesc unit, pentru a putea

țineă deodată sărbătorile cu bărbatul său Dimitrie, care eră ortodox. Haynald a consimțit, dar înainte de a-și da învoirea, a chemat pe mireasă la curtea sa episcopală din Alba-Iulia. Insoțită de mamă-sa, tânăra Iohanna s'a și dus la episcopul maghiar. Dupăce i-a ascultat predica, la sfârșitul căreia îi da voie să treacă dela ritul latin la cel românesc unit, ea îi făcù următoarea observare neașteptată:

— «Bine, Prea Sfințite Părinte, dacă Ți-e tot atâta că ai cu o credincioasă mai mult sau mai puțin, atunci voiu și părăsi legea catolică în care am fost botezată, dar nu mă voiu face unită, cum zici Prea Sfinția Ta, ci unitară (sociniană) cum a fost tatăl meu». Haynald a rămas uluit.

De însemnat însă, că ea tot catolică a rămas, dar îi plăceă să încolțiască pe unul și pe altul. De aceea o numiă mamă-sa «bălaur» și de aceea a zis și mitropolitul Andreiu Șaguna (care o cunoșteă din Abrud) când a auzit că o ia de soție Dimitrie Moldovan, că acesta mai bine ar luă pe o Hani Bárány decât pe o Hani Farkas, — adecă pe Iohanna *Miel* decât pe Iohanna *Lup*.

Cât de ferită a fost de șovinism și de intoleranță casa ei părintească, în care a crescut,

se vede și din faptul că în Abrud, unde tatăl ei Farkas Tamás a cumpărat casa preotului ortodox român, în care se făcea totdeauna mai întâiu sfințirea apei la Bobotează și de unde plecă preotul cu crucea să boteze pe ceilalți credincioși, el a dat voie, cât timp a trăit și stăpânit casa, să vină preotul și mai departe la casa și la curtea lui să facă sfințirea apei și să pornească de acolo cu crucea prin sat după datina strămoșească, deși el era «unitar».

De sine înțeles, deci, că în căsnicia soților Moldovan nu s'a ivit nici o furtună, nici o neînțelegere din motive naționale sau confesionale.

Dimitrie Moldovan a fost un adevărat apostol al păcii. Lui se datorește împăcarea celor doi mitropoliți români Andreiu Șaguna și Alexandru Sterca-Șuluțiu învrăjbiți pentru unele neînțelegeri de care nici unul din ei nu era vinovat. Chiar dacă n'ar fi făcut altă ispravă în viața noastră publică, numele lui și pilda vieții lui împăciuitoare ar trebui amintită totdeauna ca un îndemn și o încurajare pentru ceice cugetă și lucrează la fel. (Vezi *G. Barițiu*, Părți alese din istoria Transilvaniei, Sibiu 1890, vol. II, pag. 740).

Fiind Dimitrie Moldovan, unul din pușinii oameni cu pregătiri temeinice ai timpului, a

înaintat repede, făcând o frumoasă carieră. În 1861 a ajuns secretar la cancelaria aulică din Viena, în 1863 consilier (sfetnic) tot acolo, mai apoi deputat în dieta din Sibiu, precum și în sfatul împărăției alcătuit din deputații trimiși de dietele tuturor provinciilor de odinioară ale Austriei. Venind anul 1867 cu împăcarea ungară și zdrobirea tuturor nădejzilor românești, Dimitrie Moldovan a trecut la pensie și, cu toate stăruințele Ungurilor, n'a voit să mai slujască și sub ei.

Reîntors în țară s'a îndeletnicit, ca și în tinerețe, înainte de 1848, cu minele de aur, pe care el le-a dezvoltat și mai mult. Când nu era în Trestia la mine, era în Deva la familia cumnatului său Petru Drăghici, ducând împreună viață deschisă, senină, casă prietenoasă, căutată de toți fruntașii neamului de atunci: cei doi mitropoliți (Șuluțiu și Șaguna), baronul Vasilie Pop, Axente Severu, Iacob Bologa, Ilie Măcelar și mulți alții.

Între oaspeții lui Dimitrie Moldovan a fost și ministrul de finanțe al Țării Românești de pe vremuri Ghermani, cu care s'a împrietinit bine, schimbând la despărțire fotografii cu dedicații. Dăruindu-i fotografia sa, Dimitrie Moldovan i-a scris lui Ghermani aceste mult însemnătoare cu-

vinte: «*Nol cu voi și voi cu noi — o, ce fericire!*»

Având o astfel de credință în viitoarea înfăptuire a idealului național: unirea tuturor Românilor sub o singură stăpânire, nu e mirare, că el privià împăcarea austro-ungară din 1867 «de Joi până mai apoi» și muștră pe cavalerul Ioan Pușcariu, pe Bran de Lemeni, pe Veștemean și pe alții, cari au rămas și mai departe în slujbe chiar și după acel an fatal.

Măritându-se *unica* lui fiică rămasă în viață Johanna după Ioan Bădilă, fiul asesorului consistorial și protopopului ortodox român cu acest nume, și fiind ginerile judecător în Sibiiu, s'a tras și el aici, după ce minele sale de aur moștenite dela părinți, le-a vândut cu preț bun (vre-o 10,000 fonți sterlingi) unei societăți englezești. Cu acești bani și-a cumpărat el casele pe care le-a *dăruit* «Asociațiunii» în Sibiiu; aici e a se căută *obârșla* averii sale.

Restul zilelor l-a petrecut într'o pace, liniște și seninătate desăvârșită la Sibiiu în mijlocul familiei sale. Eră prieten bun cu fostul episcop de Caransebeș de mai târziu Nicolae Popea, dar și cu Petru Bădilă, cu Ioan Hanea, cu Ilie Măcelar, cu Iacob Bologna, cu baronul David Urs și alți «clicași», și doar «pițigoi» din

tabăra vrăjmașă dacă le mai turburau din când în când socotelile, fără ca să poată împiedică, nici unii nici alții, dezvoltarea lucrurilor sub stăpânirea străină și dușmană nouă, mai cu seamă înălțarea în scaunul lui Șaguna a Sârbului Ivaciovici, iar pe urmă a lui Miron Romanul.

Credința neclătită în idealul românesc, *care are să vindă*, cu toate desamăgirile și nenorocirile clipelor petrecute, i-a dat lui și tovarășilor lui puterea sufletească să rabde, să lupte, să agoniască o frumoasă avere, pe care, *în sfârșit*, un ceas mai curând, o pune la îndemâna neamului pentru înfăptuirea *acestui ideal!*

Iată partea frumoasă ce se desprinde din vieța binefăcătorului «Asociațiunii» **Dimitrie Moldovan**, a cărei dorință, izvorâtă din dragoste de neam, a fost atât de înălțător împlinită și înfăptuită de iubita lui fiică și soție! I. G.

— *Sărăcie, ce ai cu mine?*
— *M'am avut cu tat'tău bine*
Și nu mă 'ndur nici de tine.

*

L-a luat sărăcia după urmă
Ca o oaie rătăcită din turmă.

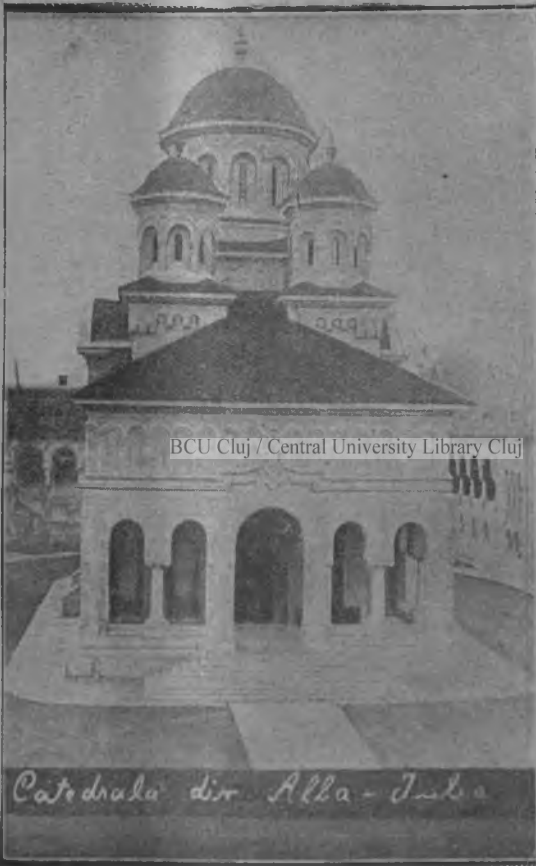

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Președintele corporației legitimate aște coronoanele M.M. LL. la încoronarea din Alba-Iulia.

Încoronarea Suveranilor

noștri la Alba-Iulia în 2/15 Octomvrie 1922 a fost, fără îndoială, cel mai însemnat act politic din viața de 2000 de ani a neamului nostru românesc. Ferdinand I și augusta Sa soție Maria, vrednica urmașă a Reginei Victoria din Marea Britanie, au fost meniți de soarte să reînvieze gloria străbună a divului Traian, încoronându-se ca suverani ai României întregite aproape în aceleași hotare ca și Dacia Fericită de odinioară. Aceasta a fost întâia încoronare și cea mai însemnată a Destinului, precum scria într'un ziar ocazional învățatul profesor, dl V. Pârvan. Pentru acest destin norocos nu putem fi îndeajuns de recunoscători Tatălui Ceresc, urzitorului destinelor noastre a tuturor. A doua încoronare a fost cea făcută de oameni, cum ei pot să o facă și între împrejurări care de multeori ies altfel decât socotesc ei. De aceasta merită să ne ocupăm mai puțin, fiindcă ea comportă un șir întreg de amănunte: recepții, slujbe, dineuri, discursuri, vizite de oaspeți distinși și unii foarte rari, cortegii, discuții — și mai ales discuții — rămânând să amintim doar a treia încoronare, de care se vor împărtăși Suveranii noștri iubiți: încoronarea legendei, având ei să treacă pur și simplu în do-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Catedrala din Alba-Tulcea

meniul legendelor noastre naționale pentru marele act săvârșit spre uimirea lumii întregi. Până atunci mai bine să lăsăm să vorbească *«Documentul comemorativ al încoronării»*, atât de minunat în măreția și simplitatea lui. Iată-l:

„Eu Regele României:

Urmând la Tron prin drept de moștenire, în ziua de 28 Septembrie 1914, după trecerea la cele veșnice a slăvitul nostru unchiu Carol I, care cu ajutorul marilor patrioți, prin înțelepciunea și grația poporului și vitejia oștirii, a cucerit independența și a întemeiat Regatul.

„Inceput-am cu binecuvântarea lui Dumnezeu Domnia noastră în zile grele și de mari primejdii, dar și de mari nădejdi.

„Cea dintâi grijă a Noastră a fost ca Neamul, în fruntea căruia M'a așezat pronia Cerească, să nu piardă prilejul de a-și asigura dreptul de a trăi intruchipat și de sine stătător.

„Luptele, jertfele și toată truda generațiilor trecute, cari de-alungul veacurilor au izbutit să înalțe, treptat, dar sigur, clădirea trainică a Statului nostru independent î-Mi luminau zarea și î-Mi întăreau sufletul întru împlinirea datoriei Mele sfinte de Domn și de Român.

„Cu încrederea în Dumnezeu și în puterea de viață a neamului, îndemnat de cuvântul în-

tregului popor și ajutat de sfatul acelor care cu credință s'au închinat Țării și Tronului, am purtat

Biserica încoronării din Alba-Iulia (Vedere din față).

răsboiul întregirii neamului și biruind rostriștele am văzut înfăptuită unitatea națională de atâta vreme așteptată.

„In ziua de 9 Aprilie 1918, Basarabia s'a alipit de patria mamă; în ziua de 28 Noemvrie 1918, Bucovina a revenit la vatra strămoșească; iar la Alba-Iulia, în ziua de 1 Decemvrie 1918, Banatul, Ardealul și părțile Ungurene s'au declarat într'un singur glas unite pentru vecie cu regatul român.

„Spre a chemă binecuvântarea lui Dumnezeu asupra acestor mărețe fapte din cari a eșit România-Mare, și spre a le da o consfințire în fața scumpului nostru popor, ne-am adunat cu toții la Alba-Iulia, străvechea cetate a Daciei-Romane și a gloriei lui Mihaiu Viteazul, și aici, azi, 15 Octomvrie 1922, de față fiind membrii familiei Mele Regale, reprezentanții Suveranilor și țărilor aliate și amice, ai Senatului și ai Adunării deputaților, căpeteniile armatei, membrii tuturor Corpurilor constitutive ale Țării, ai Academiei Române și Universităților, delegațiile comunale, urbane și rurale din întreaga țară și reprezentanții tuturor confesiunilor, Ne-am încoronat, Eu și scumpa Mea Soție Maria, părtașa suferințelor și bucuriilor Mele și ale Țării.

„Pentruca neuitată să fie amintirea zilei de azi am întocmit și subscris, în al 9-lea an al Domniei Noastre acest de față document.

Ferdinand, Maria“.

Pentru o geografie medicală a Ardealului.

Domnul *Dr. George Preda*, directorul ospiciului de alienați din Sibiu și președintele secției medicale a «Asociațiunii» noastre, pregătește o interesantă lucrare de geografie medicală.

Pentru lămurirea oamenilor noștri cu mai multă știință de carte, d-sa tipărește în revista «Transilvania» și de acolo și deosebit: «*Cum se poate concepe și alcătui o geografie medicală?*» Din această lucrare de deosebit interes tălmăcim pe înțelesul tuturor următoarele pagini cu scopul de a înlesni săvârșirea ei, când d-sa va fi nevoit să iasă la fața locului.

Multora li se va părea cam neobișnuită, dacă nu chiar ciudată, încercarea de a face o geografie medicală. Dovada cea mai limpede e faptul că, trimițându-se niște întrebări, un chestionar, cum se zice, oamenilor noștri, ca să răspundă la ele, mulți n'au răspuns de loc, iar câțiva au trimis lucruri, cărora nu li se putea lua folosul.

Pentru a înlesni înțelegerea rostului acestei lucrări, scriem lămuririle ce urmează:

Înainte de toate trebuie să ne dăm seama de legea cea mare a firii, că, toate câte sunt, sunt în strânsă legătură între olaltă. (Interde-

pendența universală). Nimic nu e izolat, fără legătură, în natură. Prin urmare, e adevărat că, într'o țară anumită și pe un pământ anumit, nu pot crește decât plante anumite, potrivite cu firea țării și a pământului, și animale anumite. Vița de vie nu trăește decât pe coastele cele mai însorite ale dealurilor, precum jnepenii (brazii târători) nu cresc decât pe vârfurile cele mai înalte de munte. Leului nu-i priește decât pustiul călduros al Africei, precum ursului de gheață nu-i vine la socoteală decât marea înghețată. Asta nu vrea să zică că, în fire, nu sunt încrucișări, schimbări, potriviri sau adaptări după timp, loc și împrejurări. Nul ci va să zică că în fiecare ținut aflăm un tip caracteristic, specific, reprezentativ sau oricum l-am numi care se află numai în ținutul acela, și nu și aiurea.

La încrucișări de neamuri și de familii să fim apoi cu băgare de seamă la o altă lege a firii. Anume: nu totdeauna învingătorii sunt ceice se par. Ei sunt de cele mai multeori numai purtătorii numelui. Cucerind, bunăoară, Romanii Dacia și încrucișându-se cu băștinașii de aici, ei au dat numai numele de Român noului popor ieșit din acest amestec, în realitate însă Dacii au fost cari au dat puterea și trăinicia acestui nou popor. E întocmai ca la

altoire. În trunchiul cel vechiu, pădureț, se altoește o nouă mlădiță. Prin altoire, dobândim un nou soi de poame care poartă numele mlădiței celei nobile, dar aceasta se hrănește din seva trunchiului vechiu sălbatic.

Pentru a înțelege mai bine legătura cea strânsă ce este în natură între toate părțile ei, însuflețite și neînsuflețite, pentru a vedea cum se împotrivesc ființele viețuitoare, și mai ales oamenii, la boalele ce cuibăresc numai într'un anumit loc (endemice) sau la cele ce vin din altă parte și molipsesc pe foarte mulți (epidemice) vom arăta ce înrâurire au în unele părți ale lumii și, deci, și la noi aerul, pământul, hrana, moștenirile.

Să le vedem pe rând.

Aerul și schimbările lui au o înrâurire din cele mai însemnate asupra viețuitoarelor.

Astfel se știe, că aerul în adâncimea văilor e mai gros, pe când pe vârfurile munților e mai rar. Aceasta înrâurește anumite soiuri de flori, făcându-le mai roșietice la vârful muntelui și mai albe la poalele lui. — E cunoscut apoi «răul de munte» (cum este și «răul de mare») numit și anoxemia, de care sufer, împiedcându-le mișcările, o seamă de viețuitoare: cai, boi, pisici, oameni, ș. a. La alergările de cai de

pe podișul Anahuac nici cei mai buni cai nu pot fugi mai mult de 500 metri. Țerile muntoase, în urmare, sunt mai puțin populate. Bolivia, de pildă, are pe o suprafață de 1.388,000 kilometri pătrați abia $2\frac{1}{2}$ milioane de locuitori.

Firește că și condițiile sănătății se schimbă odată cu înălțimile. Boala seacă (oftica sau tuberculoza) și frigurile sunt mai rare. Asemenea și nebunia (alienația mintală). Mai dese sunt aprinderile de plămâni, astma ș. a.

Căldura și răceala încă sunt de mare însemnătate.

Grăuntele de muștar (*sinapis nigra*) încolțește la 0° în 17 zile, la $+3^{\circ}$ în 9 zile, iar la $+12^{\circ}$ în $1\frac{1}{2}$ zi. Veninul șerpilor încă e mai puternic în țerile calde, decât în cele reci.

În țerile calde, mai cu seamă trei părți ale corpului omenesc sau trei organe sunt mai atacate: plămânile, tubul digestiv și pielea. Boalele acestor trei părți de corp sunt cele mai răspândite (turburările pulmonare, gastro-intestinale și limfagitele). Căldura prea mare nu e prielnică nici înaintării culturale. Popoarele din țerile calde sunt înclinate spre misticism, fanatism și sectarism. Ele ușor sunt subjgate de alte popoare din țeri mai friguroase, care ocupă, de obicei, înălțimile.

Frigul încă are mare înrâurire asupra viețuitoarelor. Dacă punem, bună oară, broasca în ghiață, vara, atunci, când țesăturile ei sunt pline de sucuri, înghețând aceste sucuri, sdrobesc țesăturile și broasca moare, — pe când iarna, când țesăturile sunt uscate, ea poate trăi și sub ghiață.

Din pricina frigului vine anemia (lipsa de sânge) la popoarele nordice (Norvegia, Danemarca ș. a.) și tot din pricina aceasta unele paseri (Iagopezii) dela miazănoapte par a-și schimba penele în blană. Animalele și chiar oamenii (Eschimoșii) își sporesc stratul de grăsime și își îngroașă stratul puros. Trebuind acești oameni să înghită multă grăsime și oleiu, ei sunt nevoiți să-și descarce prisosul de hrană în mișcări trupești și foarte puțin rămâne pentru lucrările mai înalte ale minții.

Vedem deci, că numai în țările cu climă (mersul vremii) mijlocie este cu puțință înaintarea adevărată în cultură.

Lumina și căldura au, de asemenea, mare înrâurire asupra viețuitoarelor. Pildă grăitoare e planta *Nelumbrium* indian care înflorește în serele din Montpellier în Franța, unde este mai cald, dar abiă înfrunzește în acele din Londra, unde e mai răcoare.

O lumină care ține timp îndelungat, pricinuește tulburări mari, ca isomnie, în ținuturile polare, când soarele nu mai apune câteva luni. De aici vine și năzuința plantelor și animalelor de se ascunde dinaintea vrăjmașilor, schimbându-și culoarea, să nu poată fi observați la lumină prea mare. Astfel sunt buratecii (brotacii) cari iau culoarea verde a ierbii, în care trăesc; sau urșii de zăpadă cari au blana albă ca zăpada.

Electricitatea încă are mare influență asupra organismelor, deși aceasta e mai puțin cunoscută decât lumina și căldura. Câinii din Camceatca, bunăoară, simt înainte deslănțuirea furtunei. Asemenea turmele de animale din Antile.

Vaporii de apă (aburii) sunt un adăpost împotriva razelor soarelui. Pe munții înalți, unde vaporii sunt mai rari, insolațiile sunt mai dese, deși la umbră e foarte frig. De aici urmează pentru plante în țările seci și nevoia de a înmagazină cât mai mult suc și de a se face din ce în ce mai cărnoase.

Praful din atmosferă încă poate pricinui tulburări mari în anumite ținuturi. Tuaregii, de pildă, își acoperă fața pentru a fi scutiți de valurile de nisip ce zboară prin aer și pricinuesc mari dureri de ochi.

Vântul schimbă nu numai mersul vremii, aducând ploaie sau secetă, frig sau căldură, ci are și alte urmări însemnate. El determină de multeori felul de clădire al oamenilor, aduce moarte paserilor, ca cel din insula Falkland, le lungește aripile, ca paserilor de mare, ș. a.

Pământul (solul) e tot atât de hotărâtor asupra viețuitoarelor ca și aerul. Am spus și mai înainte că în o țară anumită și pe un pământ anumit nu pot crește decât plante și animale anumite, potrivit cu firea țării și a pământului. Pildă grăitoare despre aceasta avem în departamentul (județul) Aveyron din Franța. O jumătate a acestui departament e pământ mai sărac în săruri și în var. Aici nu crește decât secară. De aici numele ținutului de Segale. Segalezii, așa se numesc acești locuitori, sunt slabi și piperniciți. Vitele asemenea. În cealaltă jumătate a departamentului pământul e bogat în var și în săruri. Aici se face mult grâu. Ținutul se numește Causse. Locuitorii (caussenarzii) sunt voinici, mari, tari și frumoși. — Plante, animale și oameni suntem cu toții fiii pământului pe care trăim. Zadarnic am voi deci, pentru împiedecarea unor anume boli să oprim pe bolnavi dela hrana de carne — aterosul (întărirea arterelor) în Egipt — fiindcă materiile de care

vrem să-i ferim le primesc dela vegetale (plante) sau chiar din apă.

Dela firea pământului atârnă aproape întreaga noastră vieață omenească. Locurile îngrășate prin revărsările și nămolirile râurilor au fost totdeauna cele mai prielnice locuri de semănături, deci cele mai căutate de oameni din vechime. — Astăzi sunt deosebit de căutate locurile bogate în cărbune și în petrol. Se poate spune chiar că bogăția și cultura unei țeri se măsoară după numărul de tone de cărbuni și de petrol ce are.

Dar pământul nu are înrâurire numai asupra omului, ci și a altor viețuitoare. I1 deosebi prin hrană. Astfel, după hrana primită, se schimbă culoarea omizilor și a fluturilor. Dela felul hranei atârnă și culoarea mai deschisă sau mai ștearsă a penelor dela paseri. Ba apicultorii (crescătorii de albine) prin hrană pot face regine, adecă femeiuște oprite în desvoltarea lor, sau albine lucrătoare, adecă femeiuște desvoltate în toată regula. La om, se știe, în țerile calde, hrana e mai mult vegetală (fructe, semințe, uleiuri ș. a.), iar în țerile friguroase mai multă carne, untură, grăsime, ș. a.

Hrana e de însemnătate deosebită pentru toate viețuitoarele, dar mai ales pentru om. Bine zice învățatul francez Isidor Geoffroy Saint-Hilaire: că cele mai multe din marile fapte ale

trecutului despre care istoricii povestesc atâtea lucruri minunate își au obârșia lor în hrană. Așa se face, bună oară, că o mână de oameni (câteva mii) de Englezi, bine hrăniți, sunt în stare să stăpânească singuri 140 milioane de Indieni.

În legătură cu hrana trebuie amintite și anumite boale. Astfel în ținuturile muntoase, unde apa nu are destul iod, oamenii prăsesc gușă care le îngreună nu numai vorbirea, ci și gândirea, fiind gușații, precum se știe, și proști. Tot prin apă se lătesc și alte boale ca: holera, febra tifoidă, desinteria, ș. a.

În urma hranei cu păpușoiu (cucuruz) stricat se ivește apoi boala numită pelagră mai răspândită în vechiul regat și în Italia. În America tot din cauza hranei rele se ivește pelagra. În Rusia scorbutul, și așa mai departe.

Anumite boale cuibăresc mai des în anumite părți ale lumii, astfel sunt: desinteria în țările calde ale Algeriei și Senegalului; vărsatul în Arabia și Turcia; pojarul în Europa de mijloc; scarlatina în Suedia, Danemarca și Finlanda; tifosul exantematic în Irlanda; ciuma, între Eufрат și Tigru, în Mesopotamia; holera la gurile Gangelui în India, ș. a.

Toate aceste boale se răspândesc prin baccili sau microbi cari dăinuesc în aceste localități și

care intrând în trup, se prădesc într'un mod înspăimântător, încercând să-l prăpădiască cu totul. Unii din acești microbi atacă tubul digestiv (mașele sau intestinele), alții alte țesături ale corpului omenesc. — Vedem deci cum alături de elementele naturii sunt și agenți însuflețiți (microbi, paraziți, etc.) care influențează și modifică corpul omului sau chiar a altor animale.

Mai sunt a se lua în seamă și moștenirile ce le avem dela părinți. Se știe de când e lumea, că ce-naște din pisică șoareci, mânâncă. Din părinți sănătoși se nasc copii sănătoși. Din părinți dedați la beție, pătimași de opiu sau alte narcoze, se nasc copii cu inclinați pronunțate pentru aceste slăbiciuni.

Având, deci, toate cele înșirate mai înainte mare înrâurire asupra oamenilor, drept încheiere, pentru a putea cunoaște mai bine tipurile caracteristice din fiecare ținut, lăsăm să urmeze un șir de întrebări.

Arătăm acum punctele după care se pot cunoaște mai ușor aceste tipuri.

Trupește:

1. Cât de înalți sunt oamenii în partea locului? Cât de groși? Cât de grei? Cum e dezvoltată musculatura?

2. Cum e formațiunea capului (craniului)?
Ce formă? Ce volum? (examen craniometric).
Ce neregularități prezintă?

3. Ce grosime are pielea? Ce culoare?
Asemenea și părul. Ce neregularități?

4. Cum e fața? Cum sunt părțile ei principale: ochii? urechile? nasul? gura? obrazul?
Ce neregularități sunt?

5. Cum se înfățișează gâtul? pieptul? șira spinării? pânțele? inima și plămânile? intestinele sau mațele? Ce neregularități se arată?

6. Cum sunt membrele? Îndeosebi: mâna? picioarele? degetele? Sunt neregularități la membre?

7. Cum se înfățișează în general organele genitale? Ce neregularități arată?

Sufletește :

1. Care e puterea sufletească a oamenilor din partea locului? Cât sunt de băgători de seamă? Care e puterea lor de amintire și de judecată? Ce neregularități se observă în această privință?

2. În privința morală, cum se prezintă? Care sunt simțemintele lor egoiste și altruiste? Cele religioase și patriotice? Ce simț de curățenie dovedesc?

3. În privința socială cum se află? Țin la familie? la școală? la îndeletnicirile artistice? Ce obiceiuri corporative sunt în partea locului? Cum sunt cu armata? cu biserica? cu breslele negustorești sau de meșteșuguri din care fac parte? dar cu băncile? și cu politica? Cari sunt întocmirile lor gospodărești? — Ce turburări se ivesc în urma ruperii legăturilor sociale? prin sihăstrie sau călugărie, dacă sunt de aceștia în partea locului? prin prizonierate în țerile streine? prin legăturile cu alte neamuri sau alți oameni: sugestii, imități? Ce urme au lăsat civilizația (scăderi, vicii) și prefacerile mari din timpurile noastre (revoluția, războiul)? încrucișările de neamuri?

Orice răspuns la aceste întrebări să fie însoțit, întru cât se poate, de o descriere fizică a ținutului pentru a putea observa legăturile dintre natură și om.

Răspunsurile se trimit la adresa «Asociațiunii», Secția medicală, Sibiiu, strada Șaguna 6.

Blurul „Asociațiunii“.

*Ce crezi din suflet spune-o, îndrăznește,
Fără de zăbavă multă,
Căci îndoială vorba-ți zămislește
La cel ce-ascultă!
De îndoială fug păreri netoate
Și nici nu crezi o vorbă-ades ce poate!*

(Goethe, trad. H. P.-P.).

Dela întregirea noastră națională, Blajul a început să serbeze, cu toată vrednicia, în fiecare an, zina de 3/15 Maiu, în amintirea măreței adunări ținută în această zi pe Câmpia Libertății de acolo. Indeeosebi se adună acum școli din toată țara cu acest prilej. Vederea de față înfățișează cortegiul istoric al școlarilor din Blaj (Avram Iancu și tribunii săi din 1848) la serbările din 1923, când s'au împlinit 75 ani dela mărețta adunare.

Ispita Necuratului.

— Legendă. —

Diavolul s'a arătat

Unui om : — «Tu vei muri...

«Dar să nu fii îngrijăt,

«Că te scap eu», (îi grăi)

«Dacă astăzi, face-vei

«Una din aceste trei :

«Să omori pe tatăl tău.

«Sau să bați pe mamă-ta

«Sau .. să bei».

El zisu-și-a :

«Să omor pe tatăl meu?...

«Vai mă tem de Dumnezeu :

«Sau pe mama mea s'o bat?

«Nu fac nici acest păcat!...

«Beau mai bine, căci a bea

«Nu-i o faptă așa de rea».

Dară după ce beu :

Ce-i păsă de Dumnezeu?

Omul... mama și-o bătù

Și — omorî pe tatăl său.

P. Dulfu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vasile Goldiș

noul președinte al «Asociațiunii», ales de adunarea
generală dela 29 August 1923 din Timișoara.

O nouă îndrumare economică a poporului nostru

e de neapărată nevoie, mai ales acum, după împărțirea moșiilor mari prin reforma agrară a statului nostru. Dacă marii moșieri, cari până acum aveau gospodării minunate pe proprietățile lor de mii de jugăre (pogoane), astăzi abia mai rămân cu 2—300 iugăre, ei nu trebuie să desnădăjduiască, ci să se pună pe lucru mai strașnic decât până acum, năzuindu-se a produce atâta pe pământul ce le-a mai rămas cât produceau înainte pe proprietățile lor mai întinse.

Micii proprietari, țăranii, cari alcătuiesc în cea mai mare parte țara cu ale lor 80% și dintre cari mulți au primit acum părți frumoase de pământ, încă trebuie să învețe a le lucra bine, mai bine decât până acum. Să învețe a lucra pământul așa cum îl lucrează țăranul din Danemarca dela 1872 încoace!

Adevărat că, pentruca să avem și noi plugari luminați ca în Danemarca, ar trebui să avem numai în Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș 1500—2000 școli de plugărie bună, nu 10—11, câte avem astăzi. Cu bunăvoință și cu silință se pot face însă și la noi multe lucruri bune.

În Noemvrie 1919 ministrul de agricultură francez Ricard a introdus economia ca studiu obli-

gator în școala primară franceză. Lloyd George, fostul ministru-președinte englez, încă a ținut diferite cuvântări în mai multe orașe engleze arătând, cât de înapoiată e Anglia în privința economică față de Danemarca și chiar față de Germania! 100 de iugăre engleze (arătură și pășune) în 1920 ru puteau hrăni mai mult ca 48—50 de oameni, pe când în Germania acelaș pământ, mai bine muncit, dă hrană la 70—75, iar în Danemarca, încă și mai bine muncit, la 80—85 inși. (De noi, Românii, nici nu mai vorbim! Noi abia trăim 18—20 inși pe o astfel de proprietate).

Ca să vedem și mai bine deosebirea între un fel de lucru și altul, nu va strică să amintim: câte bucate scoate Englezul de pe pământul său și câte scoate Danezul și Germanul? Mai departe ce-i pot aduce Englezului vitele prășite și ținute pe o proprietate de 100 iugăre și ce-i aduc Danezului și Germanului?

Pe o moșie de 100 iugăre Englezul produce 750 măji metrice (1 majă metrică=100 kgr.) de bucate (grâu, secară ș. a), iar Germanul 1650 și Danezul 2400. (Noi? Nici 300 măji metricel!) Aceeaș moșie Englezului îi produce 20 măji metrice de carne, pe când Germanului 27,5, cum arată Lloyd George. Apoi lapte Englezul are 85 măji metrice, pe când Germanul 140, iar Danezul 280. Unde

suntem noi față de gospodarii aceștia? Azi mâne în orașele noastre nu mai primesc lapte nici bolnavii, nici copiii, necum oamenii sănătoși!

Ceeace pot face Germanii și Danezii în țările lor cu mult mai sărace, pentruce n'am putea face și noi în țara aceasta neasemănat mai bogată? Putem, numai să voim!

Ministerul de agricultură din Bavaria a dat ordin încă din 1911 ca grădinile tuturor școlilor și bisericilor să se planteze cu pomi roditori și elevii școalelor din localitate să fie îndatoriți a-i cultiva și îngriji. În 1919 și ministrul de agricultură francez Ricard a obligat pe învățători să scoată pe elevi cel puțin de două ori pe săptămână la câmp și să-i învețe, cum cresc, cum se desvoaltă, cum se prăpădesc și cum trebuie să fie îngrijite sămănăturile. Mai departe că fiecare grădină de lângă școală să fie gunoită și cultivată de înșiși elevii școlii, pe lângă supravegherea cuvenită. Lângă Toulouse (în Franța de sud) este un ordin călugăresc care învață pe săteni, cum să cultive și valorifice pometul.

Harta și geografia economică a Franței au desemnat-o și scris-o, în cea mai mare parte, învățătorii dela școalele primare și agricole. Acolo fiecare comună își are harta și descrierea sa amănunțită, care înfățișează nu numai natura

Dr. Octavian Rusu

noul vice-președinte al «Asociațiunii», ales
de adunarea generală dela 9 Noemvrie
1922 din Sibiu.

pământului (humos, lutos, argilos, nisipos ș. a. m. d.), ci arată totodată ce se poate cultiva în el. (La noi? Nici pomeneală de așa ceva!)

Astăzi lucrarea pământului nu se poate mărgini numai la arăt, la grăpat, la sămănat și la gunoitul cu gunoiu de grajd. Gunoiul cu gunoiu de grajd e adevărată robie, care duce și la sărăcie. De aceasta trebuie să ferim pe țărani noștri. Noi încă nu știm ce săruri, ce părți folosește din pământ fiecare plantă! De aceea și lucrarea pământului nostru e ca vai de loc. De aceea producem de obicei numai 4 măji metrice și avem recoltă bună de pomet abia la trei—patru ani odată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi încă nu ne dăm seama că și porcului — deși e porc — încă îi trebuie curățenie, și că cloșanii (șobolanii) cu murdăriile și infecțiile lor sunt cauza atâtor boale pentru aceste dobitoace atât de folositoare. Cui îi trăsnește prin cap la noi să desinfecteze grajdurile ori cotețele porcilor? La noi oamenii poartă proces, dacă mustul de gunoiu al unuia se scurge în curtea celuilalt, în loc să-l prindă în bazine de ciment, fiind partea cea mai prețioasă din gunoiul animalic. La noi nici idee n'au oamenii cum să și pună în valoare produsele lor economice! Pentru așa ceva se cere gust, pricepere, deșteptăciune!

Aici trebuie să vină dascălii și preoții cu pilda lor luminătoare și îndreptătoare. Și vor veni, fiindcă și interesele lor o poftesc aceasta.

Dar câte alte ramuri nu mai sunt în economia mică?! Cultivarea iepurilor de casă, a caprelor, a caprelor de Angora, a oilor de Astragan, de Prusia, a porumbilor, ș. a. Belgia, de pildă, câștigă nespuse de mult din pieile de iepuri de casă, cu cari umple întreaga Europă. În Ceho-Slovăcia sunt districte întregi cari trăesc numai din porumbi.

E datoria preoților și învățătorilor noștri să împrietiniască pe țărani cu toate aceste ramuri de economie.

S'ar putea scrie cărți întregi — și se vor și scrie! — despre toate acestea. De când sunt mici, din școală, oamenii trebuie învățați să muncească, să se însoțească, să prețuească munca lor și a altora și să se bucure de roadele muncii lor în măsura străduințelor arătate. În școlile orășenești încă ar trebui să se învețe mai multe meșteșuguri și dexterități de mână, mai mult desen, chimie, fizică și alte lucruri practice decât limbi și istorie care de multeori stârnește numai patimile rele și aduc și alte năcazuri asupra oamenilor.

Dar despre acestea altădată.

Un dascăl și plugar bătrân: I. G., sen.

Partenie Cosma.

La patriarhala vârstă de 87 de ani s'a stins, plin de merite și de suferințe, în prietenoasa casă -dela Călimănești, Nestorul finanțelor române, acest Eugen Carada al Românilor Ardeleni: Partenie Cosma. Rar a stat un om mai real în slujba celor mai ideale țeluri cum a stat el.

Născut la 12 Februarie 1837 în Beiuș, județul Bihor, el învață carte românească, mai întâiu, la vechiul liceu românesc din locul nașterii sale, apoi timp de trei semestre teologia la Arad. După aceste studii trece la facultatea de drept a universității din Budapesta, unde a fost cantor la biserica greco-română de acolo, pe urmă ajutor și secretar al marelui binefăcător Emanuil Gozdsu. În același timp s'a îndelungit și cu scrisul. La 1861 el tipărește mai multe scrisori «de pe galeria dietei» în foaia «Telegraful Român». A fost și redactor la «Concordia». Mai departe unul din întemeietorii și întâiu președinte al societății studențești «Petru Maior». Terminând drepturile, el deschise cancelaria avocațială din Beiuș, fiind timp de 9 ani și avocat al domeniului episcopal din acest orașel pe timpul episcopului Dr. Iosif Pap-Silaghi. Increderea poporului l-a trimis la 1872 în adunarea deputaților ca reprezentant al cercului Beiuș, fiind reales în două rânduri până la 1881. Ca deputat el a apărat drepturile Românilor, distingându-se mai cu seamă ca reprezentant al avocaților români în cauza regulării referințelor urbariale din Ardeal. La 1876 s'a mutat la Sibiu, întâiu ca avocat, iar dela 1885 ca director executiv al institutului de credit și economii «Albina».

In viața bisericească a început să munciască din 1868 ca deputat al celui dintâiu congres național-bise-

Partenie Cosma.

ricesc din Sibiu, unde a fost notarul comisiunii însărcinate cu redactarea «Statutului Organic». De atunci a

fost membru în toate sinoadele și congresele, având rol conducător.

În viața politică, el și Barițiu, convocă la Sibiu consfătuirea din 17 Octombrie 1880 care a discutat programul politic de acțiune comună a Românilor din Ardeal și din Țara Ungurească. Conferința națională din 1881 l-a ales în comitetul executiv, iar acesta l-a făcut președinte. Acest comitet a tipărit memorandumul din 1883 asupra situației politice a Românilor de atunci.

În 1884 se retrage din viața politică, închinându-se cu totul bisericii, «Asociațiunii» și mai ales «Albinei». A fost cel mai vechiu membru în comitetul central al «Asociațiunii» și unul din cei mai bine meritați. El a aranjat în 1881 expoziția din Sibiu. El a propus înființarea școlii de fete cu internat al «Asociațiunii», stăruind foarte mult pentru înfăptuirea lor. Tot cu sprijinul lui s'a organizat și cea dintâi loterie mai de seamă a «Asociațiunii» la sfârșitul veacului trecut și s'au construit palatele mai nouă ale acestei societăți. Drept recunoștință pentru vredniciile sale «Asociațiunea» l-a ales membru de onoare.

Totuș partea cea mai însemnată a vieții și activității sale e legată de banca «Albina». Această bancă a devenit, sub conducerea lui, pârghia cea mai puternică a înaintării noastre economice, fiind legate de ea o mulțime de așezăminte din cele mai folositoare. Astfel, la propunerea lui, a înființat «Albina» așa numita «masa studenților», la care peste 50 elevi români dela școlile pe vremuri străine ale Sibiului primeau nu numai hrană trupească, ci și sufletească. Tot la propunerea lui s'a creat în 1897 un fond de 20,000 floreni pentru înființarea unui internat de băieți în Sibiu. Cu toate darurile și bi-

nefacerile ce împărția «Albina» a ajuns una din cele mai puternice, mai temute, dar în acelaș timp și mai iubite bănci din Ardeal. Prin stăruința lui, această bancă și-a format un corp de funcționari, de care directorul lor eră mândru, precum a și mărturisit aceasta cu prilejul jubileului său de 25 ani.

Prețuind marile lui merite, M. Sa Regele i-a dat, cu prilejul încoronării, decorația «Coroana României» în grad de mare cruce, iar guvernul i-a făcut înmormântare națională.

În războiu a avut să îndure foarte mult.

Dumnezeu să-i răsplătească, după vrednicie, tot binele ce l-a săvârșit în lunga și binefăcătoarea sa viață.

† Dr. Corneliu Diaconovici.

... Aici e locul potrivit să amintim și meritele neprețioare ce și le-a câștigat pentru neam și îndeosebi pentru «Asociațiunea» noastră un alt distins fiu al Bănatului, fostul nostru prim-secretar și apoi membru de onoare, Dr. Corneliu Diaconovici, mort abea de câteva zile.

După studii temeinice făcute la universitatea din Budapesta, el înființează, susține și conduce dela 1885 timp de 10 ani revista «Romänische Revue», care a adus multe servicii prețioase cauzei noastre naționale. Între anii 1890 și 1892 e secretarul comitetului nostru național. În 1894 el e directorul ziarului «Dreptatea» din Timișoara, pentruca doi ani mai târziu, în 1896, să între, cu toată vigoarea bărbăției, în slujba institutului de credit «Albina» și apoi Asociației noastre, ca «prim-secretar» al ei. Intrând în slujba ei, el începe lucruri mari, aproape uriașe: Enciclopedia Română, pe care fiind sprijinit de

un mare număr de cărturari români, atât din Ardeal cât și din Regat, la 1903 o termină cu bun succes spre mulțumirea tuturor celor ce au folosit și folosesc încă această lucrare unică până acum. Mai departe el reorganizează despărțămintele noastre și creiază altele nouă, mai ales în patria sa, în Bănat, — chiamă la viață rodnică secțiile noastre științifice-literare, — inițiază «Biblioteca populară a Asociațiunii», care de atunci încoace a apărut într'o serie de peste 110 de numere, — apoi prin o loterie, prin subscripții publice și alte mijloace în aflarea cărora eră foarte dibaciu, el are nespusa mângăere de a vedea ridicându-se pe timpul secretariatului său cele două palate ale «Asociațiunii» noastre din Sibiu, dintre care unul, cel din spre strada Șaguna, e dat în chirie, iar celalalt, din spre parc, e folosit ca muzeu și bibliotecă. Nu se pot prețui îndeajuns meritele lui nici în ce privește întemeierea «Solidarității» băncilor noastre românești din Ardeal, precum și a organului lor de publicitate «Revista Economică». Nu e mirare, deci, că dându-și seamă de tot binele nemărginit făcut neamului și în deosebi societății noastre, membrii noștri l-au proclamat cu unanimitate membru de onoare la 1906. În acest an a părăsit Ardealul, pentruca să se pună în slujba Țării-mame, la București, unde a întemeiat «Banca Carpaților» și Muntele de pietate, cea dintâiu ca institut de legătură economică cu Ardealul, cea din urmă o instituțiune umanitară, contribuind din beneficiul ei cu 40% pentru «Crucea roșie» a Țării românești. — Nu e locul să amintim aici de suferințele și mizeriile la care a fost expus în timpul din urmă, dar cred că e locul cel mai nemerit să zicem din adâncul sufletelor noastre: În veci pomenirea lui!

Dr. Octavlan Russu.

(Din discursul de deschidere al adunării generale a „Asociațiunii”, ținută la Timișoara, în 28 August 1923).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

† Nicolae Petra-Petrescu.

† Nicolae Petra-Petrescu.

În una din bucățile literare publicate de adormitul în Domnul, în «Almanahul scriitorilor dela noi» (tipărit în Orăștie 1911, pag. 98—104), ne vorbește el, de o «Masă» mare și întinsă, încărcată cu colaci, colivă, noporojne, scări de fructe și alte bunătăți, cum numai la 6 nii noștri săteni, păstrători credincioși ai datinelor strămoșești, se mai poate afla unde și unde. Nu mi se pare fără de rost amintirea acestei bucăți din numitul almanah literar. Ea e caracteristică și simbolică pentru vieța și activitatea decedatului scriitor. E caracteristică fiindcă ne arată felul de a scrie al autorului: îngrijit, minuțios, scrupulos chiar. Când a terminat cu descrierea acelei interesante datine țărănești, răposatul a chemat pe un sătean fruntaș, pe nenea Precup, și i-a cetit tot ce a scris despre datina lor, cerându-i părerea dacă a scris bine sau nu. Și când a aflat că a uitat să amintească și de gustoasa mâncare ce se pregătea odinioară din carne de oaie și se numea «bureți», el nu și-a pregetat să însemneze și aceasta la răboj. Și e simbolică această bucată, pentru că asemenea unei «Mese» întinse, pline de bunătăți, e și vieța lui. Dorința de mai bine, de perfecționare continuă l-a călăuzit întreaga sa vieță.

Născut în anul de vijelii cumplite și de năruiri groaznice 1848, la Ibănești, N. P.-P. a fost tocmai anti-podul anului zodiei sale: numai pace, numai liniște numai bunătate, numai stăruință și muncă neîntreruptă. Elev distins al marelui pedagog și învățat dela Blaj Ion Micu Moldovanu, cu care a stat toată vieța în cele mai strânse legături, el a învățat dela acesta să năzuiască neîncetat spre mai mult și spre mai bine. Tânăr cleric

în seminarul Andreian din Sibiiu, el nu uită să popularizeze frumoasa datină românească încetățenită mai întâi la Blaj, de a sărbători regulat, an de an, amintirea zilei de 3/15 Maiu. Contemporanii și cei puțin mai tineri decât el își aduc aminte cu drag de acele zile neuitate, precum și de însuflețirea națională ce o trezia regretatul în Domnul prin organizarea acestor serbări.

Tânăr funcționar la banca atunci începătoare și care este astăzi «Albina» — regina instituțiilor noastre financiare din Ardeal — el nu se mărginește la îndeplinirea însărcinărilor obișnuite de funcționar de bancă: purtarea cărților, încheierea socotelilor, întocmirea bilanțului, scontrarea cassei și efectelor, etc. etc. Spiritul său întreprinzător merge mai departe. El e între cei dintâi organizatori și conducători ai sucursalei Brașov a «Albinei», și scrie, în această calitate, o mulțime de lucrări prețioase din domeniul financiar. Cităm: «Studiu de economie națională». Despre bănci, etc. «Compas românesc» și «Anuar financiar și economic», apoi «Monografia institutului «Albina», o lucrare până acum unică despre acest vechiu și binemeritat institut de credit și economii. Iar pentruca activitatea sa publicistică și literară să-și aibă echivalentul său și în viața practică, el conduce mult timp cu tact și înțelepciune «Soc. meseriașilor români din Brașov», câștigându-și mari merite pentru organizarea și povățuirea păturei noastre de mijloc. Asemenea în calitate de cassier al Soc. pentru fond de teatru român. Indeletnicirilor sale de această natură se datorește și admirabila istorioară pentru tinerime, prelucrată din nemțește, *Ilie Marin*, publicată la «Minerva» în București, 1903. În aceasta ne înfățișează cum nu se poate mai frumos și mai atrăgător viața unui tânăr meseriaș, plin de râvnă și de ideal.

Dacă descrierile și povestirile din viața meseriașilor și negustorilor sunt a se face «cu cuvinte dulci și străbătătoare», cum cerea nemuritorul mitropolit Șaguna într'unul din circularele sale, către cler și popor, atunci anevoie ne putem închipui o povestire mai bună ca «I. M.» Ea a devenit aproape un simbol. Și e de dorit să devină din ce în ce mai mult simbolul ideal al clasei noastre de mijloc, care este în acelaș timp și simbolul refacerii economice și financiare a țării noastre prin muncă, prin cinste, prin devotament desăvârșit față de tot ce e mai bine și mai frumos. În acelaș spirit sunt întocmite și «Din putere proprie» și «Povestiri», tipărite în Bibl. pop. a Asociațiunii, apoi «Povestiri, alese», «În munți», «Satul cu comorile», «Geloșii», «Pomul de Crăciun» și alte, și alte numeroase traduceri și localizări și sfârșind cu calendarele lui atât de bine îngrijite, precum și cu cele din urmă 2 carticele tipărite de câteva săptămâni la Krafft: «Fabule» și «Povești».

Și fiindcă am amintit de «Asociațiune» nu pot retăcea faptul că răposatul a fost unul din cei mai devotați sprijinitori ai acestei vechi instituții culturale românești, cu cuvântul, cu scrisul, cu fapta, până în ceasul din urmă al vieții. Întâiu ca director de despărțământ, în Nocrich a dezvoltat o frumoasă activitate. Membru activ în secția economică a «Asociațiunii», el și-a luat în serios îndatorirea de a sprijini din toate puterile scopurile și inițiativele frumoase ale instituției noastre. Nu vom uita niciodată cum stăruia el mai ales acum în anii din urmă, când unda de barbarie a războiului a desculturalizat aproape cu desăvârșire întreaga omenire, să ținem neîncetat: conferințe, prelegeri, expoziții și chiar cursuri sistematice, fiindcă astăzi numai cu puterea atotmișcătoare a graiului viu și cu aceea și

mai covârșitoare încă a faptei bune se mai pot influența sufletele adânc sguduite și multe chiar total desechilibrate. Chiar și în ședința comitetului nostru central, ținută cu 2 zile înainte de moartea lui, ne-am ocupat de frumoasa și folositoarea lui propunere de a angaja pe un măestru de împletit din localitate pentru a-l trimite în 3 regiuni mai puțin industriale ale românismului și pentru a da astfel posibilitatea și țăranilor noștri cari în timpul iernii, nu câștigă aproape nimic, să muncească, și, deci, să câștige și ei ceva cu: corfe, coșuri, coșnițe, cufere și alte obiecte ce ar putea împleti din nuiele. El a fost nu numai părinte ideal, funcționar conștiincios, conducător și, la nevoie, gregar, devotat și priceput, scriitor idealist etc. etc., el a fost mai mult decât toate acestea: *om bun*.

Pentru tot ce a făcut, a spus și a scris, noi îi vom păstra o amintire recunoscătoare, deschizând chiar cu ziua de astăzi un fond *Nicolae Petra-Petrescu* cu menirea de a ajuta pe tinerii industriași și comercianți români, pentru cari mult regretatul nostru membru a muncit atât de mult la Brașov. Banii se trimit la «Asociațiune» în Sibiu, str. Șaguna 6, cu mențiunea expresă că ei sunt destinați acestui nou fond. În veci pomenirea lui!

† Dr. Vasilie Lucaciu.

La 28 Noemvrie 1922 s'a stins, de boală și bătrânețe, ca vicar al bisericii românești unite cu Roma, în Sătmarul frumoaselor noastre lupte naționale, la vârsta de 70 de ani, părintele Dr. Vasilie Lucaciu, «leul dela Șişești», cum îi zicea toată suflarea românească.

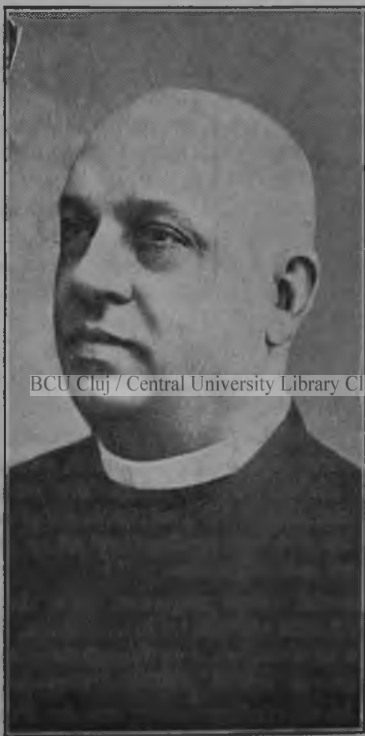
A fost ceva de o măreție epică în vieța acestui om providențial.

După terminarea studiilor în școlile secundare ungurești, unde ce a avut să rabde și să înghită știu numai ceice au cercetat aceste școlile, Lncaciu a văzut că aproape toate carierele vieții publice sunt închise în statul maghiar pentru tineri români, ca el, de aceea a îmbrățișat cu toată căldura sufletului său cariera preoțească, singura carieră liberă și în care putea fi cu adevărat folositor neamului său.

A avut fericirea să fie trimis de episcopul Vancea al Gherlei la studii teologice mai înalte la Roma, unde la priveliștea mărețelor monumente ale păgânismului antic și ale creștinismului pururea nou s'a format sufletul său de Român și de creștin adevărat de o superioară armonie. De aici a adus el minunata lozincă a vieții sale: «A săvârși și a pătimi lucruri mari este dat Romanilor!» (Et agere et pati fortia Romanorum est!)

Și așa i-a fost dat și lui. Întâiu să pătimească multe pentru neam și lege, pentruca apoi, deplin purificat prin suferințe și martiriu fără seamăn în istoria noastră contemporană, și, împrelmuit cu toată aureola acestui martiriu, să fie cel mai chemat a săvârși fapte mari.

Cine nu cunoaște luptele ce le-a purtat el ca tânăr profesor de religie și de limba română la liceul de stat din Sătmar? Dacă ar fi fost un simplu parvenit, un oportunist târgoveț, fără principii, n'ar fi cutezat să sfideze, așa cum a sfidat el, puterea statului unguresc, fiindcă trebuia să știe foarte bine ce îl așteaptă (concediare din post, pe urmă temniță).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

† Dr. Vasile Lucaciu.

Dar el a fost plămădit din aluatul rar al martirilor și eroilor, cari nu se tem de lupte, ci se simt în ele ca în elementul lor.

De aceea a avut curajul — pe acele vremuri în adevăr extraordinar! — de a primi sarcina cea mai grea și mai odioasă ce se putea inchipui în fostul stat unghuresc, aceea de secretar general al partidului național român și de a se expune el, om sărac, cu familie numărătoasă, tuturor loviturilor strașnice ale puternicilor zilei.

Cine nu va fi mișcat și astăzi până la lacrimi reținând gazetele noastre de acum sunt 30 de ani despre bărbăția cu care s'a purtat părintele Lucaciu în fața tribunalului din Cluj, când cu vestitul proces al «memorandului», în Maiu 1894?

Reținem din una din gazetele noastre de atunci următoarele momente. La întrebarea procurorului de stat, dacă primește tălmăciu sau nu:

«Dr. Vasile Lucaciu: Nu primesc tălmăciu! Dacă-i vorbă să apăr patria, merg în persoană, nu prin tălmăciu; dacă e să plătesc darea o plătesc din punga mea, nu prin tălmăciu. Dregătorii sunt pentru noi și nu noi pentru dregători, de aceea cer ca dregătorii să ne priceapă de-a dreptul și nu prin tălmăciu.»

Tălmăciul spune unghurește ce a zis Lucaciu în românește. Acesta arată că traducerea e rea. Președintele spune prin tălmăciu, că e în folosul acuzatului să vorbească unghurește sau să primească tălmăciu.

Dr. Lucaciu: «Forței mă supun, dar dreptul națiunii mele este mai scump decât folosul meu, decât viața mea.» Răspunde apoi la întrebări, spunând că e născut în Apa de 42 de ani, e gr.-cat., paroh în Șișești, are 4 copii.

(Vezi «Foaia Poporului», Sibiu, a. II, Nr. 17 din 8/20 Maiu 1894, pag. 198).

Pentru că s'a purtat așa cum s'a purtat, el a fost mai greu osândit decât toți cei 25 de inși acușați în procesul «memorandului», anume la 5 ani de temniță.

Când s'a sfârșit lungul și odiosul proces în ziua de 13/25 Maiu 1894, la ora 5 după amiazi, nevasta lui Lucaciu, o inimoasă preoteasă română, i-a zis neuitatele cuvinte: *«Te sărut, dragul meu, și sunt fericită că tu ai fost învrednicit de osânda cea mai grea!»*

Putem învăța cu toții, cum să ne iubim neamu, fiind gata a pătimi oricând pentru el, dela această strălucită familie românească!

Nici mai târziu, când s'au potolit luptele acestea în jurul memorandului, «leul dela Șișești» nu s'a astâmpărat. Dacă a trebuit să intre în parlamentul unghuresc și să spună oarzăn românește durerile unui neam întreg, a intrat; dacă a fost nevoie să redacteze ziare și reviste și să poarte de multe-ori singur pe umerii săi de Hercules întreagă sarcina publicațiilor românești (ca la «Lupta» din Budapesta!), el a fost gata de orice sacrificii; dacă a fost să treziască masele largi ale poporului nostru dela sate la conștiința de sine prin lumina culturii, el nu s'a ferit nici de sarcina de a fi director al despărțământului Baia-mare al «Asociațiunii» noastre, care l-a ales, mai pe urmă, director de onoare al său; dacă a văzut că în țara lui, care ar trebui să fie tuturor mamă, el nu mai are ce căuta, fiindcă nimeni nu-l ascultă, el a luat nu odată toiagul pribegiei în mână, ca apostolii altor vremuri, și s'a dus de a spus durerile și suferințele noastre nu numai fraților nostri liberi din vechiul

regat, ci și în Italia, în Franța, ba chiar și la congresul rasselor din Londra.

Dar unde n'a umblat acest neobosit apostol al cauzei noastre naționale? Mai ales după izbucnirea războiului mondial, el, simțind ce are să se întâmple, a trecut Carpații la frații noștri liberi, unde în calitate de președinte al «Ligei Culturale» a contribuit foarte mult la pregătirea sufletească a armatei și poporului nostru de dincolo pentru înfăptuirea unității noastre naționale. Iar când a văzut că norocul armelor nu ne favorizează, el și alți câțiva prieteni devotați au luat din nou drumul pribegiei, colindând pe rând capitalele tuturor țărilor aliate și neutre.

Nu vom uita niciodată aceste servicii făcute de inimosul preot cauzei noastre naționale. Și acum ne aducem aminte de tipetul de alarmă ce l-au dat corespondenții din Cristiania, Kjöbenhavn, etc. ai marilor ziare din Budapesta, văzând valul de simpatie trezit de popa Lucaciu pentru Români și de antipatie contra Ungurilor în anii grei ai războiului.

Dar la sfârșit a biruit. Și-a văzut visul cu ochii. Deși eră încă pe la Paris, el a fost ales de marea adunare din Alba-Iulia dela 1 Decembrie 1918 între membrii guvernului provizor (Consiliul Dirigent) fără portofoliu, pe urmă a fost ales în două rânduri în corpurile legiuitoare ale României de astăzi.

Pentru tot ce a făcut spre binele ei, această Românie, întregită în sfârșit prin atâtea jertfe și suferințe, îi va păstra amintirea cea mai recunoscătoare, punându-l în Panteonul fiilor ei celor mai binemeritați.

† Dr. Ioan Urban Iarnik.

Vineri, în 12 Ianuarie 1923 a murit la patriarhala vârstă de 75 de ani marele învățat ceho-slovac, Dr. Ioan Urban Iarnik, profesor în retragere al universității din Praga și sincer prieten al Românilor.

Încă pe timpul când predă filologia romanică la universitatea din Viena el a început să arate interes deosebit pentru limba și neamul nostru românesc. În dorința lui de a aprofundă tot mai mult tainele limbii românești el sta de vorbă cu elevii săi, studenții români ai universității din Viena. Astfel s'a pus mai cu seamă în legătură cu distinsul său elev, mai târziu colaborator valoros, Andreiu Bârseanu, fost profesor la Brașov și președinte al «Asociațiunii» noastre, care i-a fost Mentor în multe privințe.

Pentru a-și însuși cât mai desăvârșit limba românească, cu toate frumusețile și bogățiile ei, în vară a. 1875 el vine la Blaj, unde trăia și munciă cu atâta spor și pricepere părintele filologiei române, Timoteiu Cipariu, precum și iscusitul său ucenic Ion Micu Moldovanu. Acesta, în calitate de director al liceului Sfinții Trei Ierarhi din Blaj, tocmai colecționase un imens număr de poezii populare, pe care le-a predat lui Iarnik și Bârseanu să le cearnă și ce va fi de publicat să publice. Iarnik s'a pus pe lucru cu atâta râvnă și stăruință, încât Blăjenii, în frunte cu I. M. Moldovanu, i-au schimbat numele familiar Iarnik cu nemeritul epitet de Harnic. Rezultatul muncii sale și a tovarășului său Bârseanu s'a și văzut mai târziu când la 1885 a publicat în editura «Academiei Române» minunatele «Doine și strigături din Ardeal», care, alături de «Poesii populare ale Românilor»

culese de Vasile Alexandri, sunt cea mai estetică culegere populară românească. La ediția din 1885 Iarnik a scris și un glosar de cuvinte populare românești în limba franceză. După zece ani, în 1895, librăria editoare I. Ciurcu din Brașov a dat din nou la iveală această comoră de poezii a satelor noastre, ca să pătrundă încă și mai frumoase și mai alese la leagănul de unde au plecat.

Că a scris în o mulțime de reviste (începând cu «Convorbirile Literare» și «Transilvania» noastră și sfârșind cu «Vieța Românească» și altele mai nouă), în foi și calendare, sumedenie de articole de mare interes pentru noi; că a tradus minunata povestire populară «Pavel Cătana» din ceheste în românește pentru «Biblioteca populară a Asociațiunii»; că a publicat apoi interesantele «Scrisori ale unui filolog» și un volum despre legăturile Ceho-Slovacilor cu Românii în editura «Neamului Românesc» a dlui N. Iorga, — o știe toată obștea cetitorilor români.

În 1911, cu prilejul serbărilor semicentenare ale «Asociațiunii» noastre la Blaj, ne-a făcut deosebita cinste să vină în mijlocul nostru, după ce și însoțirea noastră ca și «Academia Română», îi făcuse încă de mai nainte cinstea de a-l alege între membrii onorari. (Membru onorar al «Asociațiunii» a fost proclamat în 1879, la adunarea generală din Sighișoara, unde în acelaș timp a fost proclamat și poetul nostru național Vasile Alecsandri). În 1911 a făcut o călătorie mai lungă între Români.

Nu ne-a dat uitării nici mai târziu. Când în 1922 o bursieră a «Asociațiunii» noastre, domnișoara Lucreția Iosif, s'a dus la Praga să învețe industria casnică, Dr.

Ioan Urban Iarnik i-a fost mai mult decât un protector, i-a fost părinte, făcându-i toate înlesnirile posibile.

† Dr. Ioan Urban Iarnik.

Acelaș lucru l-au constatat toți ostașii români, pe cari pacostea războiului mondial i-a dus prin Cehoslovăcia, mai ales prin Praga și Brno. Zeci și sute dintre

ei au fost cercetați, mângălați și ajutați de marele bărbat. Nu vom uita niciodată cazul aceluia soldat român din părțile Gherlei care, dorind să învețe a ceti și scrie și el, aveă trebuință, înainte de toate, de o carte de rugăciuni. Neputându-se adresa el, a rugat pe învățatul profesor al universității din Praga să scrie în locul lui la episcopia din Gherla pentru o astfel de cărticică. Și răposatul profesor n'a pregetat să facă acest lucru, care atătora dintre noi se va părea un fleac, dar lui i s'a părut un lucru mare, deoarece a putut pricinui prin el o bucurie deosebită unui suflet omenesc. Trebuie să ai și tu un suflet mare, ca să ai răbdare și pentru astfel de «mărunțisuri». Asemenea e de însemnat, că el a tipărit o cărticică poliglotă (în mai multe limbă cu întrebări și răspunsuri pentru a înlesni înțelegerea dintre ostașii români din spitalele Ceho-Slovăciei și personalul îngrijitor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tot în timpul războiului, când s'au rărit atât de mult rândurile intelectualilor români din Ardeal și ale scriitorilor mai cu seamă, mult regretatul profesor, alături de părintele abate *Metodiu Zavoral* dela mănăstirea Strahov din Praga, a fost care a colaborat la puținele gazete și publicațiuni românești ce ne-au mai rămas, în deosebi la «Calendarul nostru» editat de foaia «Calea Vieții» la Arad. Prin cuvintele ce ne-au adresat, ei ne-au luminat, ne-au îmbărbătat, ne-au susținut în lupta grea ce aveam să purtăm în acele zile de urgie.

Trecând și viforul războiului mondial (1914—1918) și venind revoluția care a adus libertatea popoarelor asupra din fosta monarhie austro-ungară, el și fiul său Hertwig, directorul bibliotecii naționale din Brno*, au

* Acum profesor de limbile romanice — în special limba română — la universitatea Marsaryk, în Brno (Brünn).

fost între cei dintâi prieteni străini cari ne-au cercetat. Mai mult! Ei au ținut o serie de conferențe în limba românească în principalele centre ale țării noastre întregite, pentru a crea acele legături sufletești, fără de cari orice alte legături nu sunt trainice. Și osteneala lor n'a fost zadarnică. În Iași, în București, în Brașov, în Sibiu, în Blaj, în Cluj ș. a. puține nume din străinătate se bucură de atâta dragoste și simpatie ca numele Iarnik. El e pentru noi un scump simbol al înfrățirii dintre două popoare vecine, menite să trăiască în cele mai cordiale raporturi.

Puțin înainte de moarte ne-a adresat o scrisoare din care ne facem o plăcere să reproducem următoarele:

«Am descris cum am pornit-o prin Slovăcie, dorind să vedem măcar în treacăt țara aceasta alipită din nou de Republica Cehoslovacă. Central University Library Cluj

Ni s'a pus atunci la îndemână un vagon de clasa a II-a, menit să ne transporte până la Beregsás. De acolo, am mers cu un alt tren până la Ciop. Venind însă acolo spre marea noastră supărare am aflat, că *bolșevicii maghiari împreună cu soldații lui Mackensen au cuprins Cașovia, oprindu-ne astfel drumul.*

Ne-am văzut siliți să ne întoarcem cu acelaș tren cu care am sosit. Venind la Beregsás, văzurăm vagonul nostru încopciat într'un tren de mărfuri. Ni s'a dat voie să-l ocupăm și bine ne-ar fi prins dacă mergeam cu el până la Sibiu. Din nefericire ni s'a părut că, oprindu-se trenul acesta în fiecare noapte pe la stațiuni, prea întârzim. Am lăsat deci drăguțul nostru vagon în seama lui Dumnezeu și la Debreșin am cumpărat bilete de întâia clasă, cu cari abia am încăput în coridorul de cl. III-a!

Tare s'au mirat cei din Sibiiu, văzându-ne veniți înapoi. A trebuit să ne urcăm la Sibiiu, petrecând noaptea la Mitropolie, în trenul care ne duse din nou la București, și de acolo, pe ocolul cel mare, pe la Seghedin, Timișoara, Vincovțe, Zagreb, Gratz și Viena și de acolo la Brno, unde m'am despărțit de băiatul meu, mergând mai departe la Praga la ai mei. La București am sosit dela Predeal cu cel din urmă tren, isbucnind greva cereriștilor și de nu se găsiă un inginer în tren care a luat la Predeal cârma trenului, rămâneam acolo vreme de 3—4 zile, căci atât a ținut greva aceasta.

Praga, 28 Noemvrie 1922.

Dr. Ioan Urban Jarnik.

Va înțelege, deci, orișicine că cecece am semnalat în aceste câteva rânduri nu e un necrolog de ocazie, ci un adevărat doliu național pentru unul din cei mai buni prieteni ai noștri, atât de rari în străinătate.

Ioan Georgescu.

† Dionisie cav. de Bejan.

Românii bucovineni au avut o pierdere însemnată. Un bătrân și încercat conducător al lor, venerabilul asesor consistorial din Cernăuți, Dionisie cavaler de Bejan a murit, în Sept., a. c.

Rolul lui Bejan a fost acela al unui luptător pentru lumină, în cel mai nobil înțeles al cuvântului. Timp de 20 de ani a stat în fruntea «Societății pentru cultura și literatura română», societate culturală, care — ca «Asociațiunea» noastră, — are scrisă în programul său înaintarea neamului. Pe teren economic a lucrat deasemenea

din greu, fiind președintele «Societății răzeșilor și mazărilor». Bătrânul de optzeci de ani a jucat un rol însemnat și în viața politică. Discursurile sale au fost ascultate cu respect chiar și de adversarii săi. Cuvântător bun, om cinstit, stimat de întreagă suflarea românească din Bucovina, Bejan a fost președintele «Consiliului național», care a proclamat în Bucovina unirea necondiționată cu patria-mamă.

Numele lui va fi legat pentru vecie cu unirea. Odihnească în pace bătrânul încărunțit în cinste!

† Silvestru Nestor.

Alt mort care e vrednic de un «odihnească în pace!» și de o lacrimă a noastră este fostul profesor la școala din Blaj Silvestru Nestor. Profesor și asesor consistorial, om cu frumoase și bogate cunoștințe. A fost la locul său pe catedră, de unde ani îndelungași a dat îndemnuri frumoase tinerelor generații. A tipărit și vreo câteva manuale de școală și a fost unul din organizatorii expoziției atât de reușite din Blaj, dela adunarea generală a «Asociațiunii» (1911). Numele său e strâns legat de istoricul învățământului românesc din Blaj.

† Constantin C. Arion

mort în vara 1923, a fost unul din cei mai de seamă profesori și miniștri ai țării. Născut la 1857 în București, după terminarea studiilor în țară, el a plecat la Paris,

unde a luat doctoratul în drept și licența în litere. Teza lui de doctorat a fost așa de bună încât statul francez a ținut s'o tipărească pe cheltuiala sa. Reîntors acasă, el devine șef de cabinet al fostului ministru de externe V. Boerescu și ca și alți tineri de seama sa (Take Ionescu, C. Dissescu, ș. a.) el intră în partidul liberal al lui Ioan C. Brătianu. Când C. A. Rosetti s'a despărțit de Brătianu, a ieșit și Arion din partidul liberal, intrând în cel junimist-conservator, pe care l-a servit cu credință 36 ani. În 1900 a fost ministrul școalelor sub președinția lui P. P. Carp, făcând mult bine în această privință. El a înființat și consolidat instituția băncilor populare. A fost apoi ministru și mai târziu în cabinetul T. Maiorescu, aducând mari servicii țării la pacea dela București din 1913, precum și în cabinetul d-lui Al. Marghiloman în 1918, când a fost nevoie de iscusința diplomatică, de fineța și deșteptăciunea acestui mare om pentru a trăgăni lucrurile în așteptarea unor zori pe cari le sperai fără să le întrezezi, cum spuneă însuși dl Marghiloman la mormântul lui Arion. Acum, când mormântul s'a închis deasupra lui trebuie să se deschidă și inimile celor mai îndârjiți adversari și să recunoască vredniciile deosebite ale acestui patriot adevărat.

Sârguința
 țese pânza,
 iară lenea
 perde vremea.

Sârguința e muma norocului.

Cu răbdare și tăcere
 Se face agurida miere.

Asociațiunea

pentru literatura română și cultura poporulul român.

Nr. 1501/1923.

Domnule Director!

Aducerea aminte de momentele mari ale trecutului, la toate națiunile cari vor să trăiască, este isvor de îndemnuri spre o viitoare înălțare. Cu atât mai vârtos neamul nostru, ieșit abia de curând din lanțurile robiei, va trebui să-și ia călăuză pentru viitor făclia faptelor mari ale înaintașilor și sărbătorind cu pioasă aducere aminte trecutul va putea mai trainic să-și întemeieze viitorul. Și cine ar tăgădui, că minunea zilelor noastre, care este după atâtea veacuri de suferință și umilire, unirea tuturor Românilor într'un singur stat național, rămâne pentru toate timpurile epoca cea mai înălțătoare a istoriei noastre?

Cuvine-se deci, ca măreța înfăptuire a acestei uniri să fie comemorată cu însuflețire și pietate din generații în generații.

«Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român», depozitară a idealului național și a desăvârșirii lui prin cultură și înaintare, se simte chemată și îndemnată să țină în evidență momentele istorice potrivite pentru întărirea mândriei naționale și înălțarea sufletească a neamului.

Apropiindu-se deci ziua cea mare de 1 Decembrie (18 Noiembrie st. v). la care zi în anul 1918 neamul românesc din Ardeal, Banat și Țara-Ungurească în marea sa adunare națională de la Alba-Iulia într'un gând a proclamat unirea sa cu patria mamă într'un singur Stat național, care este România-mare, ca și în anii trecuți, astfel și acum Asociațiunea trimite tuturor Românilor îndemnul său patriotic de a serba în chip cuviincios pretutindeni și de cătră toți comemorarea acelei zile mărețe.

Vă rugăm deci și Vă îndatorăm, pe toate despărțămintele acestei «Asociațiuni», să luați de cu vreme măsurile de cuviință, ca ziua de 1 Decembrie (18 Noiembrie st. v.) să fie sărbătorită în mod convenit pe întreg teritoriul țării în părțile ei din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș. Să intrați de cu vreme în înțelegere cu toate forurile bisericești, școlare, administrative și militare, îngrijind ca ziua de 1 Decembrie să fie comemorată în biserici, în școale și în marele public prin festivaluri, conferențe, șezători culturale și literare.

Despre decursul acestei comemorări pe teritoriul despărțământului Dvoastră veți binevoi a face aici, îndată după serbări, raport amănunțit.

Sibiu, din ședința comitetului central,
ținută în 28 Septembrie 1923.

Vasile Goldiș,
președinte.

Zicători.

Vicleanul făgăduiește, nebunul trage nădejde.

*

Vulpea e vicleană, dar mai viclean e celce
o prinde.

*

Omul viclean se îmbracă când în piele de
oaie, când în piele de vulpe.

*

Dară vina și păcatul
Iși găsește vinovatul.

*

Nu plătește bogatul, ci vinovatul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vinovatul mai mare gură face.

*

Vântul ațâță focul și vorbele vrajba.

*

Cu vrajba și cu urgia raiul n'o să dobân-
dești.

*

Ochii zavistnicului văd și cele ce nu sunt.

*

Trimite mânia la culcare și tu du-te la
plimbare.

*

Mânia nu-i sfetnic bun; ea te 'mpiedică de
'a vedeà adevărul.

GLUME.

Dela băi.

- Ai fost să faci cură de slăbire?
- Da. Și cu ce succes?
- Sunt mai ușor cu zece mii de lei.

Socoteală greșită.

- Cum fiică-mea îmi spargea toată ziua capul cu sdrângăneala la pian, ce mi-am zis? Să-i caut o prietenă, să-și mai găsească și altă ocupație...
- Ei și?...
- Acum îmi cântă amândouă «la patru mâni».

Calea de mijloc.

- Mama mă sfătuește ca să-l i-au pe profesor; tata zice că pe șeful de biuro... Eu ce să fac? O să aleg calea de mijloc, și o să-l iau pe locotenent...

Antifeministul.

- Ah, nu-mi mai vorbi de femei; și eu am iubit odată o femeie, am innebunit după ea — ei, și acum e măritată...
- Ești de compătimit în adevăr... Și cu cine?
- Cu mine!

La doctor.

- Nu știu ce să mă fac cu bărbatul meu, domnule doctor; toată noaptea vorbește în somn...
- Hm, poate c'ar fi bine să-l lași să vorbească ziua.

Spic.

Cetățeni!

Sprijiniți!

Cea mai mare întreprindere culturală a țării:

loteria „Asociațiunii“.

Aceasta vrea să schimbe fața țării: 1. Inveșnicind în bronz ori în marmoră amintirea tuturor oamenilor și faptelor mari din trecutul nostru. 2. Ridicând case naționale cu muzee și biblioteci mari în 32 orașe. 3. Inzestrând fiecare comună românească cu carte dătătoare de lumină. 4. Intemeind fonduri pentru asigurarea acestor lucrări și în viitor. 5. Intregind, în sfârșit, casa națională centrală din Sibiu.

Cine cumpără biletele acestei loterii depuse spre vânzare la toate băncile noastre mai de seamă, sprijinește cultura națională și poate să aibă și câștiguri frumoase.

Sunt încă două trageri, la care se împart câștiguri în suma de

3.000,000 (trei milioane) Lei

Sunt:	1	câștiguri	de câte	100,000	Lei
„	6	„	„	50,000	„
„	12	„	„	25,000	„
„	30	„	„	10,000	„
„	60	„	„	5,000	„
„	400	„	„	1,000	„

A treia tragere e la 31 Martie 1924. Tot al 6-lea număr câștigă! Grăbiți și cumpărați!

Cercați-vă norocul vostru și al copiilor voștri!
„ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, strada Șaguna Nr. 6.

Biblioteca populară a „Asociațiunii“ :

<i>Ion Georgescu, Satul meu: Un sat din Ardeal</i>	Lei	3.—
<i>Petrea Dascălul, Din popor</i>	„	3.—
<i>Ion Agârbiceanu, Povestiri</i>	„	3.—
Calendarul „Asociațiunii“ pe 1921	„	5.—
<i>Victor Lazăr, Ardealul și Ardelenii Part. I.</i>	„	3.—
<i>Victor Lazăr, Ardealul și Ardelenii Partea II.</i>	„	3.—
<i>I. Georgescu, Ist. lui Tudor Vladimirescu</i>	„	3.—
<i>Dr. Elie Dăianu, Oameni și stări dela noi</i>	„	3.—
<i>Ion Georgescu, Ce este și ce vrea să facă „Asociațiunea?“</i>	„	3.—
<i>Dr. I. Lupaș, Mitropolitul Andreiu Șaguna Partea I.</i>	„	3.—
dto Partea II.	„	3.—
<i>Ion Agârbiceanu, Păcatele noastre</i>	„	3.—
Calendarul „Asociațiunii“ pe 1922	„	5.—
<i>I. Georgescu, Avram Iancu. Câteva crâmpie din viața și vremea lui</i>	„	4.—
<i>O Sumea, Ion Constantin Brătianu</i>	„	5.—
<i>Maria Regina României, Sămânța înțelepciunii</i>	„	3.—
Calendarul „Asociațiunii“ pe 1923	„	5.—

Din publicațiunile mai nouă ale Asociațiunii.

Biblioteca „Astra“ :

- Nr. 1. *Sextil Pușcariu*, Istoria liter. române Vol. I. Epoca veche Lei 25.—
- Nr. 2. *Nlc. Iorga*, Tudor Vladimirescu. Dramă istorică . . . „ 15.—
- Nr. 3. *Ion Georgescu*, Prin România. Partea I. Ardealul. Cu 161 ilustrațiuni în text și 1 hartă afară de text . . . „ 30.—
- Nr. 4. *Șt. Meleș*, Istoria Românilor până la întemeierea principatelor . . . „ 30.—
- Nr. 5. *N. Oancea*, Cântece populare românești pentru cor mixt. Vol. I. . . . „ 25.—
- Nr. 6. *Ing. Fr. Neugebauer*, Viitorul tehnic-economic al României întregite. Trad. de I. Georgescu „ 10.—
- Nr. 7. *T. V. Păcățianu*, Jertfele Românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar și Maramurăș, în războiul mondial din anii 1914—1918 . . . „ 15.—
- Nr. 8. *I. C. Băcilă*, Pictori francezi prin țara noastră . . . „ 25.—

„ALBINA“

institut de credit și de econ. Sibiu

Cel mai vechiu institut de credit românesc din țară. Fondat la anul 1872.

Sucursale: Brașov, București, Cluj, Mediaș, Lugoj, Timișoara, Târgul-Mureș, Sânmărtin.

Capital deplin vărsat: . Lei 25.000.000.—
Fonduri de rezervă: . „ 16.000.000.—
Dep. spre fructificare: . „ 271.000.000.—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PRIMEȘTE: Depuneri în Cont-Curent și Depuneri spre fructificare în livrete cu 5% dobândă, plata la vedere, fără considerare la sumă. Pentru depuneri cu termen fix plătește 5¹/₂, — 7% după mărimea sumelor și durata termenelor de plată. Darea de interese o plătește institutul. Incuviințează tot felul de împrumuturi. Ingrijește plăți și încasări în țară și în străinătate. Toate pe lângă cele mai favorabile condițiuni. Legături cu toate centrele din țară. Lucrează direct cu cele mai mari bănci din America. Jertfește anual sute de mii Lei pentru scopuri de binefacere. Orice informațiuni se dau gratuit, atât de Centrala din Sibiu cât și de Sucursale.

DIRECȚIUNEA.

„TIMIȘIANA“

instituit de credit și economii, S. pe A.

☐☐ TIMIȘOARA. ☐☐

Capital statutar . . . Lei 20.000,000.—

Capital vărsat și rezerve „ 15.000,000.—

☛ Telegrama: „TIMIȘIANA“. ☚

BCU Cluj Central University Library Cluj

Primește depuneri cu dobândă
avantagioasă. — Secția Comer-
cială și Industrială. — Secția
de devise. — Secția de lemne. —
Exploatări de păduri. — Face
orice operațiuni de bancă cu
cele mai avantajoase prețuri.

OFTICOȘII

BOLNAVI DE PIEPT ASMATICI SCROFULOȘI
BOLNAVI DE PLĂMÂNI ANEMICI SARACI DE SÂNGE,

își află mult dorita ușurare și vindecare a boalelor lor, prin
Sirupul de fier-var VERTES.

Aceasta s'a adevărit deja în mod splendid la sute de mii de bolnavi și de aceea cei mai distinși profesori și medici îl recomandă și aplică ca mijlocul cel mai cu folos la boalele amintite mai sus, precum și la tusea mătărească, scuipare de sânge, rachitis (boala englezească), slăbiciune, boala femeștii, stări de slăbiciune și de sleire de tot felul.

Din cauza gustului și mirosului său plăcut îl iau bucuros și cele mai gingașe persoane chiar și copiii. 1 sticlă 100 Lei franco.

4 sticle, trebuincioase de obicei la o cură, 300 Lei franco dela Farmacia Vértés „La Vulturul alb” Lugoj Nr. 307.

Beția vindecabilă prin un mijloc, preparat după prescripțiune de medici în farmacia „La Vultur”, Lugoj, și întrebunțat în nenumărate cazuri cu cel mai strălucit succes. 2 sticle mari trebuincioase pentru boala cerbicoasă, 250 Lei. Fiind fără gust și miros, se poate da pacientului fără ca dânsul să aibă știre despre aceasta.

Panglică cu cap cu tot, limbricii (limbricul inelat) scoate repede și sigur hăpurile (pilulele) Cu-O de Vértés, cari nu strică, și e un mijloc simplu. — Cum poți cunoaște că ai panglică? — Ai crampe în mâțe și în stomac, vomezi, te apasă ceva, par'că un ghem ți-se urcă până în gât, ai vânturi, partea din jos a trupului ți-se strânge, amețești, leșini, ești anemic, n'ai apetit, câteodată mănci ca lupul, ești obosit și nu poți lucra, ai prea multă flegmă, gura ți-e acră, te înțeapă în piept, etc., apoi: la preajma ochilor carcăne vinete, fața de tot albă, palidă, limba învălită, slăbești, te umfli, etc. La comande trebuie amintită vârsta. 1 cutie de hăpuri Cu-O 150 Lei franco.

Toate comănde sunt a se adresa întocmai la:

L. Vértés, farm. vulturului, Lugoj, 307.

Prețurile sunt neobligate. La comandă de 500 Lei în sus rabat considerabil. Pentru evitarea greșelilor să se scrie prețurile în comandă.

Alifie **reumei** Vértés. Fricțiuni alinătoare contra podagrei și durerii reumatice de nervi, cap, încheieturi, la usturarea pielii etc. și alifia cea mai eficace răcoritoare. 2 doze trebuincioase pentru o cură 100 L. franco.

Boale de stomac de tot felul, ca: lipsa de apetit, mistuirea, catarul de stomac, acreala, greața și vomarea, cărceii de stomac și peste tot toate greutățile și slăbiciunile stomacului se înăltură repede și sigur prin esența de stomac a farm. Vértés. 1 sticlă 100 Lei, 4 sticle 300 Lei franco.

Extract de Sassaparilla. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui, la casuri de scrofulă și soldină, la gripă, boale cerbicoase de piele, învechite, peste tot la tot felul de boale cronice, boale provenite din sângele stricat. 1 sticlă 100 Lei, 4 sticle cât trebur de obicei pentru o cură, 300 Lei franco.

Pilule purgative vegetale Vértés sunt mijlocul cel mai sigur, purgativ împotriva incuierii mațelor, cari s'au dovedit foarte bune și la cură pentru curățirea sângelui, deci se recomandă mai ales femeilor, pentruca să le încete neregularitățile. 1 cutie mare 80 Lei. 4 doze 240 Lei franco după primirea sumei.

Scurgerea fiind boala cât de învechită se tămăduiește în cel mai scurt timp cu desăvârșire prin injecții și Capsule vegetales. 1 sticlă injecție 80 Lei, iar o dosă Poudre vegetale 80 Lei, franco.

Slăbiciuni de tot felul, ca: impotența, anemia (lipsa de sânge), slăbiciunile de nervi le înăltură în modul cel mai eficace praful întăritor Hill. 1 dosă 120 Lei, 1 dosă dublă, trebuincioasă la boala cerbicoasă, 200 Lei, franco.

Spiritul galic al lui Dr. Vértés (Franzbranntwein) cel mai bun remediu de casă, pentru intern și fricțiuni. 1 duzină mică 150 Lei, 1 sticlă mare 50 Lei, 1 sticlă de familie 100 Lei.

Ulei pentru urechi, vindecă repede și sigur zuzuitul reumatic și nervos al urechilor, scurgerea urechilor și alte boale de urechi. 1 sticlă 60 Lei

Toate comanda sunt a se adresa întocmai la:

L. Vértés farm. vulturului, Lugoj, 307.

Prețurile sunt neobligate. La comandă de 500 Lei în sus rabat considerabil. Pentru evitarea greșelilor să se scrie prețurile în comanda.

Nervofluid „Maria“ Cu efect excelent la toate morburile de nervi: Excitări, insomnie, migrenă, tremurătură și bătaie de inimă neruoasă. La frică, iritație, supărare și oboseală intelectuală. 1 sticlă 100 Lei, 4 sticle trebuincioase la o cură, 300 Lei, franco.

Pentru tuberculoșii cari scupă sânge, cari suferă de plămâni, de astmă, săraci de sânge, slabi, să se comande siropul de plept din farmacia „St. Maria“. E cel mai bun medicament pentru cel cu aprindere de plămâni, oprește tusa și ajută la mistuit, atât copiilor, cât și oamenilor mari. E bun și la tusa măgărească, rachitis, slăbiciuni și boale femeiești. 1 sticlă 100 Lei, 4 sticle, trebuincioase la o cură, 300 Lei, franco.

Numai Elixirul de stomac din farmacia „St. Maria“ din Lugoj e cel mai bun pentru cei ce n'au poftă de mâncare, pentru cei cu mistuirea grea, umflături, dureri de stomac, amețeală, miros greu de gură, răgușală. Este cel mai bun leac, care în timpul cel mai scurt vindecă și întărește. — 8 sticle mici, 4 mijlocii, sau 2 mari 200 Lei.

Numai pilulele de stomac din farmacia „St. Maria“ sunt cele mai bune la lipsa de scaun și la orice constipație. Luată cu spiritul galic Maria, vindecă și cele mai primejdioase boale. Sunt foarte recomandabile la cura pentru curățirea sângelui, femeile le folosesc foarte mult. O cutie uriașă costă 80 Lei, 4 cutii 240 Lei, franco.

Marca de scutire

Crema de o sută de ori frumoasă

sau crema și pudra Aramant, uncul remediu pentru îngrijirea pielii, pentru pustiirea petelor și piștruilor, face pielea albă, frumoasă, netedă și fină. Pentru cap e bun și săpunul Aramant, face părul moale și luciu. Pudra se poate primi albă, roza sau crem. 4 tige de cremă, 4cutii de pudră sau 4 săpunuri 130 Lei, franco.

Trimite Farmacia la „Sf. Maria“
Lugoj, Piața Regina Maria Nr. 174.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“.

Întemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiiu și Alex. Sterca-Șuluțiu dela Blaj, de fruntașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susține biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțământelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceice nu știu ceti și scrie). «Asociațiunea» e împărțită în despărțăminte (cercuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

Asociațiune, Sibiiu, str. Șaguna 6.

Abonați publicațiile „Asociațiunei“

„TRANSILVANIA“

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar sub îngrijirea dlor

Dr. Oct. Russu și Ioan Georgescu.

cu sprijinul celor mai de seamă scriitori români de pretutindeni. Publică: poezii, romane, teatru, istorie, știință pe înțelesul tuturor, :: studii, dări de seamă, notițe, cronici ș. a. ::

Costul abonamentului anual

BCU Cluj / Central University Library Cluj
pentru membrii «Asociațiunei» 50 Lei
pentru nemembrii 70 Lei

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ :: A ASOCIAȚIUNEI“ ::

e îngrijită de secretarul literar al «Asociațiunei», dl Ioan Georgescu, cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii «Asociațiunei» 25 Lei
pentru nemembrii 35 Lei